

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

שער
אחד עשר

קובץ
שלשלת האור

היכל
רביעי

מאמר

מצה זו - תקפ"ה

•

מאת

כ"ק אדמו"ר הרב הגאון הגדול החסיד
והעניו אור עולם מופת הדור איש אלקים
קדוש וטהור כ"ק שם תפארתו

מוה"ר דובנער נבג"מ זי"ע

- אדמו"ר האמצעי -

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"י

על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

MAAMAR
MATZOH ZU — 5585

Copyright © 2017
by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com

Orders Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213
(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148
www.kehot.com

All rights reserved.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

ISBN: 978-0-8266-5958-3

Printed in the United States of America

פתח דבר

בזה הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה מצה זו לכ"ק אדמו"ר האמצעי זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שאמרו בחג הפסח תקפ"ה, והגיע לידינו לאחרונה בכתב יד מעתיק, תכריך כת"י מספר 3210 בספריית אגו"ח.

המאמר מתחיל להבין ממה שאומרים בהגדה מצה זו שאנו אוכלים, אך במפתח כתב היד הנ"ל צויין כד"ה מצה זו הגדול.

בראש העמוד הראשון של כתב היד הנ"ל רשום: מספרי ר' לויק משרת אדמו"ר* שנתן יוסף יצחק שטאלשטיין מוויטעפסק. ובסוף העמוד: שייך לר' לויק משרת אדמו"ר, לה"ד בשכר שנתן לו ערבון 20 ר"כ.

תכריך כתב היד כרוך מכתבי יד מעתיקים שונים, ומסודר לפי סדר פרשיות התורה והמועדים. רובו מאמרי אדמו"ר הזקן ומאמרי אדמו"ר האמצעי**, וחלק קטן מאמרי אדמו"ר הצמח-צדק.

אודות המאמר דגן כותב כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע באגרת קודש לרי"מ בעזפאלאו, באור ליום ב' פרשת שמות תרל"ח (אג"ק שלו ח"א ע' ב):

"אבקשו אולי נמצא אצלו או במחנו מאמר מצה זו של כ"ק אדמו"ר האמצעי נבג"מ זי"ע, אולי נמצא כ"ק אזי מה טוב, אבל לכה"פ העתקה ממנו [כ"י] נצרך לי מאד, ואבקשו לבל יתרשל בזה ולחפוש אותו [. .] ידעתי גם ידעתי כי בפלך שלהם נמצא[ים] תלמידי כ"ק אדמו"ר [אמצעי, ואולי יהי במחנם] [מאמרי] אדמו"ר הנ"ל, אכפול בקשתי לבל יתרשל בזה, וישתדל כפי יכולתו, ויודיעני תומי . . וישלח לי המאמר הנ"ל על אדרעס שלי".

(*) ר' לוי יצחק אידלעוויץ – הגבאי ראשון של כ"ק אדמו"ר מהר"ש. ראה אודותיו ספר השיחות תרצ"א ע' 235. וש"נ.

(**) רק אחדים מהם עם תאריכים, מהשנים תקע"ז, תקפ"ה, תקפ"ו. ישנה גם חטיבת דרושים בכותרת "מאדמו"ר האמצעי נ"ע" (וכיו"ב), אבל הם דרושי אדמו"ר הזקן משנת תקס"ג. ולא ברור האם הם רק הנחות אדמו"ר האמצעי מדרושי אביו, או שחזר עליהם בעצמו.

בסידור עם ד"ח (סדר הגדה שא, א) נדפס מאמר אדמו"ר הזקן ד"ה מצה זו,
והוא משנת תקס"ד, ולכאורה הוא היסוד למאמר דנן.
כמו בשאר ההוצאות באו בשולי הגליון מראי מקומות וציונים, נערכו ע"י
הרה"ת ר' אלכסנדר זיסקינד שי' פיקארסקי.
מערכת,,אוצר החסידים"

שושן פורים, ט"ו אדר ה'תשנ"ז
ברוקלין, נ.י.

להבין מה שאומרים בהגדה מצה זו¹ שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם ממה"מ² כו'. ולכאורה תמוה הלא מצה זו שאנו אוכלים לשם חובה הוא קודם חצות דוקא³, ואיך תולה הטעם על שלא הספיק כו' שזה הי' אחר חצות כמבוא' בכתובים⁴ כו'. וגם צ"ל מה שאומרים בפסח שהי' אבותינו אוכלים על שום שפסח על בתי⁵ בני⁶, הנה ע"ז ג"כ קושיא הנ"ל והלא מצות אכילת פסח הוא קודם חצות⁷, ואיך אמר על שום שפסח שזה הי' בחצות⁸ כו'. וגם מהו הסמיכות שמתחלה אומרים פסח שהי' אבותינו אוכלים ואח"כ אומרים מצה זו שאנו אוכלים (דמשמע שהם ענין אחד). וגם צ"ל שרש ענין חג הפסח דהנה מבואר בס"ק⁹ דשרש חג הפסח שרשו נעלה מכל המועדים¹⁰. וגם זה אינו מובן דהלא חג הפסח נק' ג"כ מועד¹¹, אלא בזה חג הפסח שרשו נעלה מפני מצות אכילת מצה שנקרא מיכלא דמהימנותא¹² שבוה נתחזק אמונה בכנ"י כידוע בפ"י ורעה אמונה¹³. גם זה אינו מובן והלא מבואר בכוונת מצה שנק' קטנות דאבא¹⁴ וכמבואר בפ"י די אכלו

(10) דשרש חג הפסח שרשו נעלה מכל המועדים: ראה גם פ"ח שער חג המצות פ"א (תצד, ב). שער הכוונות ענין הפסח דרוש ג. (11) חג הפסח נק' ג"כ מועד: אמור כג, ד"ה.

(12) מצה שנקרא מיכלא דמהימנותא: ראה זהר רע"מ בא מא, א. סידור שער חג המצות רפד, ד ואילך. לקו"ת צו יג, ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרלו. המשך מים רבים תרל"ו פרק קלט. סה"מ תרל"ז ח"ב ע' שצג. וש"נ.

(13) מצה . . נתחזק אמונה . . ורעה אמונה: תהלים לו, ג. ראה סידור שער חג המצות רפד, א ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שצז' ואילך. וש"נ. תו"א תשא קיא, א ואילך. תו"ח תשא שפא, א ואילך. וש"נ. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תריט ואילך. סהמ"צ להצ"צ כב, ב ואילך. אוה"ת דברים כרך ב ע' תשכח ואילך. שער האמונה ע' 30. יז, סע"א. ע' כד. סה"מ תרל"ח ע' קא ואילך. ע' שצד ואילך.

(14) מצה שנק' קטנות דאבא: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ע' תכט בשם הפע"ח. ראה פע"ח שער חהמ"צ שכ"א, רפ"ג (ח"ב). פ"ז פיסקאות יחץ; מוציא: מצה. שער הכוונות ענין הפסח דרוש ה (ח"ב). דרוש ו פיסקא מוציא מצה. ענין ספירת העומר דרוש יב פיסקא מוציא

(1) להבין מה שאומרים בהגדה מצה זו: למאמר זה ראה מאמר ד"ה והי' כי יביאך מחה"פ תקפ"ה שנדפס בתורת חיים בא קטו, ג ואילך. וש"נ.

(2) בהגדה מצה זו שאנו אוכלים . . ממה"מ: פיסקא מצה זו.

(3) מצה זו שאנו אוכלים לשם חובה הוא קודם חצות דוקא: ראה בא יב, ח. יח. זבחים פ"ה, מ"ח – נו, ב. פסחים קכ, א. (וראה גם שו"ע אדה"ז הל' פסח סתע"ה, סט"ו ואילך). מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' נה. תק"ע ע' סה ואילך. לקו"ת צו יג, ב. שה"ש יד, ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' לה. ע' תיז. הנחות תקע"ז ע' כא.

(4) שלא הספיק . . אחר חצות כמבוא' בכתובים: ראה בא יב, לד. לט.

(5) מה שאומרים בפסח . . על שום פסח על בתי בני⁶: בהגדה פיסקא פסח שהיו אבותינו אוכלים.

(6) פסח על בתי בני⁶: בא יב, כו.

(7) מצות אכילת פסח הוא קודם חצות: זבחים פ"ה, מ"ח – נו, ב.

(8) על שום שפסח שזה הי' בחצות: ראה בא יב, ד ואילך. יב, כט. יב.

(9) בס"ק; = בספרי קבלה.

אבהתנא¹⁵, שפי' די שהמל' היא בבחי' נקודה ת"י שהיא בבחי' קטנות, דאור אבא בבחי' יסוד אבא¹⁶ כו'.

והנה גם כל המועדים נקראים מקרא קדש¹⁷, שקדש הוא בחי' חכמה¹⁸ כידוע ומקרא קדש המשכת אור חכ¹⁹ בבינה²⁰, שכ"ז היא בבחי' שנק' מועדים לשמחה²¹ אם הבנים²⁰ שמחה²² כו'. אך נמשכים מוחי' דחכ' בבינה ומבואר בכוונת דיו"ט שהוא המשכת נה"י דאבא במוחין דאי²³, ולכאורה המועד שרשו נעלה מבחי' מצה שמצה אינה אלא בחי' יסוד דאבא כנ"ל ומועד הוא בבחי' נה"י²⁴ שנו"ה למעלה מבחי' יסוד²⁵ כו'. אך הענין דבאמת שרש חה"פ שרשו מאד נעלה מפני אכילת מצה והוא מפני שנק' מיכלא דמהימנותא ששרשו במהות אור אבא, דאף שאינה אלא בבחי' קטנות דאור אבא כנ"ל, זה היא הנותנת מפני ששרשה בעצם מהות אור אבא אינה יכולה להתגלות כ"א בדרך הלבשה בבחי' קטנות דוקא. לכן שרשה נעלה מכל המועדים, שאף שבמועד הוא ג"כ בבחי' נה"י אבל אינו רק השפעת וגילוי אור אבא כו', אבל שרש המצה הוא בשרש החכ' עצמה במהותה כו'. ששרשה נעלה אפי' מבחי' שבת²⁶ שנק' ג"כ קדש²⁷ מילי' בגרמיי²⁸ שהוא עלי' החכ' במקורה²⁹ כו', מ"מ שרש המצה גבוה אפי' מבחי' שבת כמשי"ת. לכן מצות אכילת מצה חובה על כל ישראל אפי' משה רבינו³⁰ שהי' שרש

דאי': ראה גם פע"ח שער מקראי קדש ש"כ, רפ"א. סידור ר"ש רשקוב ח"ג שם. סידור קול יעקב ח"ב שער מקרא קדש סג, א. סידור שחרית לז, א.

24) ומועד הוא בבחי' נה"י: ראה הערה 10.
25) שנו"ה למעלה מבחי' יסוד: ראה זהר חדש מדרש הנעלם תולדות כו, ד. מאמרי אדה"ז נביאים ריש ע' קעז. תקס"ו ח"ב ע' תקפא. וראה אוה"ת שמות כרך ח ע' ג'מט. ע"ח שער דרושי נקודות ש"ח, פ"ג. שער א"א שיי"ג, פ"ו.

26) שרש המצה . . נעלה אפי' מבחי' שבת: ראה גם תר"ח באק"ג. לקמן ע' טו וע' לה ואילך.
27) שבת שנק' ג"כ קדש: בשלח טז, כג. תשא לא, יא. יד. טו. ועוד.
28) שבת . . קדש מילי' בגרמיי: זהר אמור צד, ב.

29) שבת . . קדש מילי' בגרמיי . . עלי' החכ' במקורה: ראה גם לקמן יג. ע' מה ואילך.
30) מצות אכילת מצה . . משה רבינו: השווה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שצ"ז. וש"נ. ח"ב ע' תרלו. תר"ח בא צב, א. קי, ד. סה"מ תרס"ט מהדורת תשס"ז ע' שפד. לקמן ע' כא. ע' לו.

מצה. סהמ"צ להצ"צ מהדורת תנש"א ואילך ע' 46 ואילך. וש"נ במ"מ וציונים.
15) די אכלו אבהתנא: הגדה פיסקא הא לחמא עניא.

16) די שהמל' . . נקודה ת"י שהיא בבחי' קטנות . . יסוד אבא: ראה גם שער האמונה ע' 48. תר"ח בא קטו, ג ואילך. פלח הרמון ויקרא ס"ע לא ואילך.

17) כל המועדים נקראים מקרא קדש: בא יב, טז. אמור כג, ב. ד ואילך. ועוד. ראה זהר אמור צה, א.

18) שקדש . . חכמה: ראה זהר אמור צד, ב. לקו"ת מסעי צג, א.
19) ומקרא קדש המשכת אור חכ' בבינה: ראה סידור ר"ש רשקוב ח"ג הפרש בין שבת ליי"ט לז, ב. סידור שער המועדים ריו, א ואילך. ושבעה ע"ה 23. לקו"ת צו יב, ב.

20) בבינה . . אם הבנים שמחה: ראה לקו"ת סוכות עט, ד. שמע"צ פח, ד. לקמן ס"ע ט ואילך.

21) מועדים לשמחה: נוסח תפלת העמידה וקידוש ליו"ט. ראה גם לקו"ת צו יא, ד. טו, ב.
22) אם הבנים שמחה: תהלים קיג, ט.
23) בכוונת דיו"ט . . נה"י דאבא במוחין

נשמתו בבחי' פנימי' אבא³¹ כו' שהוא בבחי' ביטול כח מה³² כו' כמו שאמר ונחנו מה³³ כו', מ"מ הי' צריך לאכול מצה בשביל חיזוק אמונה, וע"י דוקא נמשך אמונה זו שע"י אכילת מצה בכללות נש"י, שאף שבחי' אמונה הוטבע בכל נפש מישראל בבחי' ירושה מאבות³⁴ אבל אמונה זו שנמשך ע"י מצה שנצטוו ע"י משה שרשה נעלה מבחי' אמונה דאבות כמשי"ת.

והנה להבין כ"ז צ"ל תחלה ענין שאר מועדים שנקראי' מקרא קדש³⁵ שהוא המשכת מוחי' דאבא במוחי' דאי' מבחי' נה"י דאור אבא, ומבואר שהוא המשכת חסדים דאבא להמתיק גבו' דאי³⁶ כו'. והנה צ"ל למעלה שרש ענין חו"ב דחכ' נק' אב³⁷ כמ"ש כי אתה אבינו³⁸ ובינה³⁷ עילאה נק' אב³⁷ הבנים³⁹ כמ"ש אם הבנים שמחה²² שזהו שרש ענין יו"ט כ"ז למעלה כו'. אך הענין הוא דהנה כתי' ונשמת שדי תבינם⁴⁰ שהנשמה היא ג"כ בבחי' בינה, והוא מה שהנשמה משגת באלקות ונהנין מאור אלקי' בהשגתו, שע"י שמשגיגים בהרחבת ההשגה מטוב טעם זהו חיותו מאור אלקי שנתגלה בהשגתיהן. ולא מצד ההשגה עצמה אלא מאור אלקי שנתגלה בבחי' השגה ותפיסא ע"י הרוחב דהתבוננות ברוב הסבר וטעם כו', ע"י נקלט בהם אור אלקי המתגלה בהשגתו. ויש לכל נשמה השגה מיוחדת לפי אופן שרש תולדתה כמ"ש נודע בשערים בעלה⁴¹ כאו"א לפום מה דמשער בלבי⁴².

והנה מקור כל השגות הנשמות נק' למעלה אם הבנים, וכמו למשל בבחי' הולדת ולד גשמי שנולד מאב ואם שע"י האם נעשה הצטיירות אברים דולד בהתפשטות, כי הטיפה נמשך ממוח אב⁴³ ששם כלולים בלי הצטיירות אברים בהעלם, וכשהטפה

אד"ז האזינו רצ, א. סידור שחרית לט, ג. שערי אורה עט, א ובהערה 5.

39) ובינה עילאה נק' אם הבנים: ראה זהר ויחי ריט, א. יתרו פד, א. פה, ב. פרדס שע"כ שכ"ג, פ"א מערכת אם הבנים. לקו"ת שמ"ע פח, ד. שער היחוד קי, ב ובהערה 19.

40) ונשמת שדי תבינם: איוב לב, ח. ראה מאמרי אדה"ז תקע"ב ע' קנח וע' קס. תו"ח תצוה שמט, ג. וש"נ. אה"ת נ"ך כרך א ע' תרעה ואילך.

41) נודע בשערים בעלה: משלי לא, כג. 42) כאו"א לפום מה דמשער בלבי: ראה זהר וירא קג, רע"ב.

43) הטיפה נמשך ממוח אב: ראה רש"י חולין מה, ב ד"ה שאינו מוליד. פרדס שער הנשמה שליא, פ"ה. תניא פ"ב. תו"ח בא קטז, סע"ב. וש"נ. לקו"ת ח"יא ע' 5 הערה 48.

31) משה רבינו . . פנימי' אבא: ראה גם לקמן ע' טו. לקו"ת ח"ו ע' 244 ואילך.

32) כח מה: ראה גם לקמן ע' ט ובהערה 55.

33) ונחנו מה: בשלח טז, ז. ח. ראה גם תו"ח שמות מג, א. לקמן ע' טו.

34) אמונה הוטבע . . ירושה מאבות: ראה תניא פ"ח-פ"ט. פ"ג. מאמרי אדה"א נ"ך ע' כח. וש"נ. שער האמונה ו, א ובהערה 13. לקמן ע' יד. ע' יז.

35) שאר מועדים שנקראי' מקרא קדש: אמור כג, ב. ד. כא ואילך. ועוד.

36) המשכת חסדים דאבא להמתיק גבו' דאי: ראה גם לקמן ס"ע יא.

37) דחכ' נק' אב . . ובינה . . אם: ראה תניא פ"ג.

38) כי אתה אבינו: ישע"י סג, טז. ראה זהר

דכר נקלט ונשתהה בבטן הנוק' עי"ז נמשך הצטיירות אברים בגילוי מציאות והתפשטות, ומאב אחד נולד כמה בנים. כמו"כ יובן למעלה בבחי' בינה עילאה שנק' אם הבנים שהוא מקור ההתפשטות מציאות השגת כל חו"מ⁴⁴ לפום מה דמשער בלבי' כו' ששרשם מבחי' בינה עילאה, כמו במשל אם שממנה הצטיירות אברים דולד פרטי, וגם ממנה ומכחה נמשך הצטיירות האברים דכל בנים הנולדים ממנה בחילוקי אופנים ומהותים, שאין בן א' דומה לחבירו באופן מזוגו טבעו מדותיו וכחותיו כו', מ"מ כל הבנים נצטיירו ממנה. כמו"כ יובן למעלה שיש פרטי אברים אופני השגות דנשמות אין א' דומה לחבירו. וכמו שאנו רואים בנשמה שבגוף שמהתבוננות א' שזה נתפעל באהבה וזה נתפעל ביראה, והוא לפי שאופן הצטיירותה דנשמה שנמשך מאי' עילאה אם נמשך בחסד דבינה עילאה או בבחי' גבו' והוא בחי' מדות שבבינה עילאה. וכן יש נשמה שנקלט אור אלקי בעומק פנימי' השגה ונכנס תוך תוכה, ויש נשמה⁴⁵ שמרחוק ה' נראה לו⁴⁶ שאע"פ שמתבונן באלקות אבל הדבר מרחוק הוא, רק בבחי' הודאה ויושר כו'. והיינו לפי אופן הצטיירות מבחי' בינה עילאה עד שיש כמה פרטי' חלוקי מדריגות, ותחלת שרשם מבחי' שש מאות אלף⁴⁵ כו', שנמשך משה מדות עליונות כל א' כלול מיו"ד ויו"ד מיו"ד עד שנעשה ששים רבוא⁴⁷ והם נק' שרשים. ומהם נמשך ענפים עוד בריבוי והתפשטות בכל דור ודור עד אין קץ, עד נשמות דעכשיו שיש רבוא רבבות⁴⁸ נשמות⁴⁹ שיש לכל נשמה השגה באלקות זה באהבה וזה ביראה. ובאהבה יש כמה רבבות מדריגות וכן ביראה, ושרש כללות דכל נשמות נמשכו ממקור א' ונק' למעלה בחי' בינה עילאה אם הבנים כו'.

וכמ"כ יובן בבחי' ח"ע שנק' אב למעלה ויובן ג"כ ממשל הנ"ל דולד, דהנה בולד פרטי הנה כח הצטיירות והתפשטות הכחות ואברי דולד נמשך מהאם, אבל מהות הולד נמשך מטיפה דאב שמבואר בספרים שבטפה כלול כל התחלקות האברים⁵⁰. והיינו רוחניות וחיות מהות כחות דאברים כלולים בהתכללות כ"א בהעלם, שזה מהות הולד שנמשך ממהות אביו ונתלבש בטיפה בבחי' הלבשה. וכמבואר במ"א שיש בטיפה כללות כל הכחות⁵¹ דמהות אביו, וגם מקור ההתפשטות דכחות הולד

44 חו"מ = חד וחד.

45 נשמה . . שש מאות אלף: ראה רמב"ן בדרשת תורת ה' תמימה [כתבי הרמב"ן ח"א (ירושלים תשכ"ד) ע' קסב]: וקבלת רז"ל כי לא נבראו בשנוי פרצופים אלא בששים רבוא. תניא פל"ז ע' מח. סה"מ תרמ"ב ע' קה. וש"נ.

46 שמרחוק ה' נראה לו: ע"פ ירמ"י לא, ב.

47 משה מדות . . כלול מיו"ד . . ששים רבוא: ראה סה"מ תרמ"ב שם.

48 רבוא רבבות: ע"פ פיוט נשמת – שחרית לשבת ויו"ט.

49 רבוא רבבות נשמות: ראה גם סה"מ תרס"ד ע' קפ. וראה גם לקו"ש חי"ט ע' 19 הערה 42.

50 בספרים שבטפה כלול כל התחלקות האברים: ראה גם מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תרלד: בספרי הפילוסופים. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ט. אמת ליעקב – לר"י שאלתיאל ניניו – מערכת טיפה במבוא שערם את ג בסופה. בהערה שלאח"ז.

51 בטיפה כללות כל הכחות: ראה גם סידור שחרית לשבת קצא, סע"ב ואילך. פיה"מ מז, ב ואילך. בהערה שלפני"ז.

כלולים שם בהעלם זהו בפרט א' דטיפה פרטי' בולד א'. וכן נמשך ממוח האב כמה פרטי' טיפה דכל בן שכלול כל כחות דבן בהעלם וברוחני' בהתכללות כו', וכמו טיפה דבכור נק' ראשית אונג⁵² כו' ואח"כ נמשך כמה בנים כו'. נמצא שאב הוא מקור מוליד דכל מהות הולדות שיש באב מקור כלול שכלול בו כל פרטי' המשכות שנמשך ממנו הטהות מהות כחות דכל הבנים כו'.

כמ"כ יובן למעלה מה שנק' בחי' אב הוא מקור כללי דכל הנשמות, וכמו בנשמה פרטי' שבחי' התפשטות וגילוי מציאת הצטיירות אברים דנשמה נמשך מבחי' אם כו'. אבל מהות הנשמה נמשכה מבחי' אור זרוע לצדיק⁵³ שנמשך מטיפת יסוד אבא, שהיא המשכה וגילוי הטיפה העליונה ששם כלול בהעלם והתכללות כל מהות הנשמה שמתגלה אח"כ ע"י בחי' אי' עילאה. דפרטי' התחלקות הנה בבחי' אור זרוע שנק' בשם טיפת דיסוד אבא כו', הוא שנמשך מבחי' אוא"ס שבבחי' חכ' עילאה מבחי' מהות אוא"ס בבחי' עצמו' כמ"ש כי חלק הוי' עמו⁵⁴. וכמו הבן שנמשך מבחי' מהות אביו בהתלבשות בטיפה כנ"ל במשל, וכמ"כ כלול בהעלם כל מהות הבן שכל התחלקות שמתגלים אח"כ כל הנ"ל כלולים ברוחניות ובהעלם. כמ"כ יובן למעלה בטיפת אור זרוע דפרטי' נשמה שנמשכה ממהות פנימי' אוא"ס שבחכ' עילאה, וגם כלול בהעלם מהות הנשמה שכל כחות פרטי' הם בהתכללות ברוחני' בלי התחלקות כו'. וכמ"כ יובן במקור כללות נש"י שנמשך מאב עליון הוא מקור כללי דמהות נש"י ששם כלולים כל נש"י בהעלם וברוחני' בהתכללות, וע"י בחי' אימא עילאה הוא שנמשך התחלקות פרטי' נשמות בחלוקי מדריגות כו', אבל בחי' אב הוא מקור כללי דמהות נש"י כו'. והוא שאנו רואים שהנשמה נמשך אחר אלקות בבחי' ביטול עצמי שלמעלה מהטעם והשגה רק בבחי' טבעית ועצמית כניצוץ אחר השלהבת, והוא כמו הבן שנמשך אחר האב כו'. והוא בחי' חכמה שבנפש אלקי' שנק' כח מה⁵⁵ והוא בחי' ראי' דחכ⁵⁶ וכמשי"ת שאינו דומה שמיצה לראי⁵⁷ כו' וד"ל.

ובזה יובן שרש ענין יו"ט שנק' מקרא קדש¹⁷, כי שרש יו"ט הוא בכינה⁵⁸ שאנו אומרים מועדים לשמחה²¹ ושמחה הוא בבחי' בינה⁵⁹, שע"י התבוננות בהשגה

ע' כז. וש"נ.

57) שאינו דומה שמינה לראי': ראה מכילתא יתרו יט, ט. לקח טוב שלח יג, יח. סה"מ תר"ם ח"א ע' כד. וש"נ. ראה גם לקמן ע' יא.

58) יו"ט הוא בכינה: בנוסף על מ"ש בפנים ראה לעיל הערה 20.

59) ושמחה הוא בבחי' בינה: ראה פרדס שער מהות והנהגה ש"ח, פ"ו. שער עה"כ שכ"ג, פכ"א מערכת שמחה. פע"ח שער הזמירות ש"ז, פ"ד ד"ה מזמור לתודה. מאו"א מערכת שמחה אות נח. לקו"ת צו יא, ד ואילך. שמע"צ פח, ד.

52) ראשית אונג: תצא כא, יז.

53) אור זרוע לצדיק: תהלים צז, יא. ראה לקו"ת שה"ש לח, ב. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' קד. וש"נ.

54) כי חלק הוי' עמו: האזינו לב, ט.

55) חכמה. . . כחמה: ראה זהר רע"מ צו כח, א. לד, א. במ"מ, הגהות והערות קצרות לתניא פי"ח מציי"ן כ"ק אדמו"ר למאו"א מערכת מ אות קכו. ת"ז תס"ט. וראה בהערת המו"ל שם.

56) ראי' דחכ"ט: ראה פרדס שעה"כ שכ"ג, פ"כ מערכת ראי'. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז

דוקא בגדולתו ית' נולד מזה שמחה באלקי' חיים⁶⁰. ששמחה הוא התגלות שע"י השגה דבינה נתגלה אור אלקי בהשגה ונולד מזה שמחה והתפעלות בלב, לכן נק' מועדי הוי"ט⁶¹ שהוא זמן ומועד להתגלות שם הוי' בהשגה דבינה. ואף שיש השגה בימות החול, אבל רק בחיצוני, אבל ביו"ט הוא שנתגלה בפנימי' יותר. וכמו שאנו רואים בחוש שביו"ט הוא שעת הכושר יותר שמתגלה אור אלקי בבחי' שמחה בכל נפש מישראל יותר מבחול (עד שנתגלה שמחה זאת גם בבשר ויין⁶² כמבואר במ"א). ולכן נק' יו"ט בשם חג שהוא לשון גבו' ושריפה⁶³ שע"י התגלות דאור הבינה נולד מזה שמחה והתפעלות ברשפי אש כו'. אך מאחר שנתגלה בחי' גילוי אור אלקי בבחי' גילוי והתפשטות דהשגה עד שנולד מזה התפעלות יוכל להסתעף מזה פסולת ג"כ, והוא בעבודה שאעפ"י שנתפעל מאלקו' ברשפי אש אבל יש מי שמתפעל ויכול להסתעף מזה נפילת המדריגה בגיאות והתנשאות או בכעס ורציחה. וכמו אברהם שיצא ממנו ישמעאל ויצחק שיצא ממנו עשו⁶⁴ וכו', וכידוע בענין מזיעתן של חיות נעשה נהר דינור על ראש רשעים⁶⁵ יחול⁶⁶ כו'. וזהו שאמר פרש חגיכם⁶⁷ כו', לכן צריך שיומשך מבחי' מוחין דחכ' להמתיק גבו' דאימא כו' היינו שיאיר מבחי' חכ' בבחי' בינה, והוא שיהי' ביטול השגה ע"י שיאיר מבחי' חכ' שלמעלה מן השגה, שבחי' השגה דבינה הוא שנישג אצלו בבחי' מציאות דבר מה שהוא רק השגת מציאות שמרחוק נראה לו. וכמו מי שצריך לכנוס בהיכל מלך שמתבונן באיכות גדולתו ואף שמבין ומשיג הדבר כאלו רואהו מ"מ אינו רואה מהותו לכן נתפעל בבחי' פחד ויראה או בבחי' תשוקה, כי תשוקה לא שייך רק בדבר שרחוק מאצלו. כמ"כ יובן בבחי' בינה שמתבונן בגדולת אי"ס בהרחבת הטעם ע"י משלים והסברים ולא שנשאר בזה רק שבא תמצית המכוון איך שהוא א"ס כו'.

ע' א'תרנו. דרושי חתונה ח"ב ריש ע' תקפד. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תמה. וראה גם סידור ברכת נשואין קלז ג.

64 אברהם שיצא .. ישמעאל .. עשו: ראה פסחים נו, א. ויק"ר פל"ו, ה. ספרי ואתחנן ו, ד. האזינו לב, ט. ברכה לג, ב. פרדס שער שערים שי"ג, פ"ג ד"ה הג'. סה"מ תרמ"ב ע' שפט. וש"נ.

65 מזיעתן של חיות .. רשעים יחול: ראה חגיגה יג, ב. תו"א וישב ל, ד. לקו"ת שלח מא, א. תו"ח מקץ ריד, ב. ויקהל תג, סע"ב ואילך. תט, ב ואילך. פלח הרמון ויקרא ע' תקנה.

66 על ראש רשעים יחול: ירמי' כג, יט. ל, כג.

67 פרש חגיכם: ראה גם לקמן ובהערה 70.

60 בינה .. באלקי' חיים: ואתחנן ה, כג. ירמי' י, י. ראה זהר יתרו סח, ב ובהגהות הרח"ו שם. פע"ח שער חג המצות שכ"א, פ"א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'קסח: קונטרסים ע' תקמ.

61 בינה .. מועדי הוי": אמור כג, ד. ראה גם סידור סדר סעודת שבת רא, ג. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' תקקא. אוה"ת דברים כרך ב ע' תקקלג.

62 שנתגלה שמחה זאת גם בבשר ויין: ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קלב ואילך. דרושי חתונה ח"ב ריש ע' תקפג ואילך. 63 חג שהוא לשון גבו' ושריפה: ראה גם מאמרי אדה"א אתהלך לאזניא ס"ע מט. תקס"ח ח"א ע' תכג. ביאורו" קרח קצג, ד. סידור שער המועדים רכא, ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ס"ע קלב. במדבר ח"ג ע' תקקסט. ח"ה

אך כ"ז אינו רק בבחי' השגה מרחוק כו' אבל לא שנתגלה בבחי' ראי', לכן נולד מזה התפעלות ותשוקה, שהתפעלות ותשוקה נופל על דבר שלא נתקרב אליו מקרוב. אבל בחי' חכמה הוא בחי' אין שלמעלה מן השגה רק בבחי' ראי' שרואה עצם הדבר כמו שהוא, וכידוע אינו דומה שמיעה לראי'. ופי' ראי' דחכ' לאסתכלא ביקרא דמלכא⁶⁸ כו', עיי' נמשך ביטול שלמעלה מן הטעם והשגה רק בביטול עצמי שהוא מצד טבע תולדותם כי חלק הוי' עמו, כי כל דבר נמשך אל שרשו⁶⁹ כמו ניצוץ אחר השלהבת כו'. והוא מצד שרשם בבחי' חכ' כמו הבן שנמשך אחר האב כו', שאף שע"י השגה נמשך ג"כ ביטול, אבל הוא בא לפי אופן השגה, ויש מי שבטל וכו' ואינו ביטול עצמי. אבל עיי' ראי' דחכמה שרואה ונתאמת עצם הדבר כמו שהוא וכו' נמשך עיי' ביטול עצמי עד שאינו יודע שבטל ואינו בבחי' רצוא ותשוקה, אלא אדרבה בבחי' שוב ונסוג לאחור מצד הראות עצם הדבר כמו שהוא. וכמו מי שנכנס להיכל שע"י שרואה את המלך בעצמו שאף שמתחלה קודם שנכנס הבין והשיג כל דבר שרואה ואין התחדשות בראי' רק שרואה מה שהבין בתחלה, מ"מ שנכנס ורואהו ונתבטל מכל וכל עד שאינו יודע ומרגיש א"ע באיזה מציאות, רק בביטול עצמי עד שאינו יודע אף מהביטול רק בביטול מכל וכל, עד שאינו יכול לעמוד על רגליו ונופל על הארץ שנתבטל מכל ציור קומתו ונעשה ראש ורגל כא' כו'. והיינו שראה עצם המלך כמו שהוא במהותו ולא בבחי' השגה, דאף שמישיג מ"מ רחוק ממנו ואינו רואהו בעצמו נתפעל אז בבחי' תשוקה ובביטול דרצוא כו'. אבל עיי' ראי' נתבטל בביטול עצמי ונתבטל הרצוא, כי רצוא אינו אלא כשהוא מציאות ודבר בפ"ע ומשיג בדבר שלמעלה ממנו ומשיג איך שהדבר יקר וטוב לו נולד מזה תשוקה ורצוא, או אף מצד הפלאות השגת ערך נולד ג"כ ביטול דרצוא ליצא מכל הגבלתו וליכלל ולהתקרב אל הדבר כו', אבל עיי' ראי' נמשך ביטול עצמי שמהרצוא נעשה שוב שאינו באיזה מהות מציאות שיהי' לו רצוא אלא בבחי' ביטול מכל וכל כו'. והוא מפני שנתקרב אל עצם הדבר ולא בחי' השגה.

כמ"כ יובן למעלה בבחי' המשכת מוחין דאבא ומוחין דאי' שהוא להמתיק גבו' דאי', שבחי' גבו' דאי' הוא רצוא ותשוקה שנולד עיי' השגה דבינה אבל יש מי שמתפעל ונרגש הדבר בבחי' מציאות מה כו' כנ"ל, לכן כתי' פרש חגיכם כו' אבל לא פרש שבתכם⁷⁰. כי שבת שרשו בבחי' חכ'⁷¹ שלמעלה מן בינה, שהוא בחי' אין דחכ', אין

ב. ג. ראה זהר יתרו פת, ב. סידור סדר סעודות שבת רא, ב. רג, ג. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א'קית. וש"נ. תו"ח בא ככ, ג. וש"נ.

71) שבת שרשו בבחי' חכ': ראה פע"ח שער מקראי קדש ש"כ, פ"א. לקו"ת צו יא, ד. בחוקותי מז, ג. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א'מד. סה"מ תרל"ז ח"ב ע' שצה, וש"נ. לעיל ע' ו.

68) לאסתכלא ביקרא דמלכא: ראה זהר מקץ קטז, א. בראשית לח, א"ב. פקודי רמז, ב. תרומה קלד, א. תו"א ויחי מז, ג.

69) כל דבר נמשך אל שרשו: ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ע' ח. נ"ד ע' תצא. וש"נ. תו"ח בא צה, ב ובהערה 408. המשך תרס"ו ע' קנד. אוה"ח לזהר רע"מ נשא קכד, א ד"ה תמן. שער הגלגולים הקדמה י.

70) פרש חגיכם . . פרש שבתכם: מלאכי

מזה שרש יניקה לחיצוני' מפני שהוא בבחי' אין עצמי שהוא ביטול עצמי כו'. וי"ט נק' ג"כ מקרא קדש שהוא המשכה מקדש דחכ' שהוא בחי' ביטול ואין דחכ' נמשך ומתגלה בבחי' בינה, שנעשה עי"ז ביטול השגה דבינה ומרצוא דבינה נעשה שוב ונק' המתקת גבו' דאימא בחסדים דאבא. וזהו שאמר ההפכי הצור אגם מים חלמיש למעינו מים⁷² אתבסמת נוק⁷³ ועביד נייחא לה שהוא ע"י המשכת אין דחכ', ובזמן בהמ"ק הי' זה מאיר במצות יראה כל זכורך⁷⁴ שארוז"ל כשם שבא לראות כך בא ליראות⁷⁵ כו' שהוא בבחי' ראי' דחכמה ממטלמ"ע וממעלמ"ט כו' וד"ל.

וכמ"כ ישנו בכל נשמה בחי' שוב זאת דחכ' שהוא בביטול השגה, והוא כשיתבונן בתבונות⁷⁶ אלקות נולד מזה רצוא ותשוקה שמשתוקק אל הדבר להתקרב ואח"כ כשנתאמת אצלו עצם הדבר כמו שהוא למעלה מן הטעם והשגה נולד מזה בחי' שוב. והוא הכנעה ושפלות מי אנכי שאוכל לגשת בהשגת והתבוננות כו', כי איך תתפס בזה השגה כי לית מח' תפיסא בי⁷⁷ כו' ונתבטל תשוקתו ורצוא שלו אלא אדרבה אמרתך חיינת⁷⁸ כו' בתו"מ וכמשי"ת. וכמ"כ יובן למעלה שע"י התגברות השוב על הרצוא מזה דוקא גילוי אלקות למטה זהו עיקר חיותם כו' שעיקר הקיום הוא ע"י חסדים דאבא. וכדוגמא זו מצינו ג"כ ממשפיע למקבל שעיקר קיום השפע שנתקבל במקבל הוא ע"י חסד דוקא, והוא כמו ענין דברי חכמים בנחת נשמעים⁷⁹ וחכם באחור ישבחנה⁸⁰ וכו', שכאשר ישפיע לו השכלי בנחת ובמעט רעש ולא בתגבורת דוקא נתקבל אצל המקבל. ואף שאמרו דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב⁸¹ שע"י שמדבר לו בגבו' והתפעלות נכנס ללב המתקבל ונתפעל מזה אבל כשמדבר בנחת וקרירות אין נכנסין לו ללב כלל, זהו רק בדברי מוסר לעשות במקבל כלי מוכן לקבלת השפע בזה צריך ע"י גבו' לעשות הזדככות בכלי חומרו כו'. אבל בקבלת השפע א"א להיות נתקבל כ"א בהשקט ובנחת, וכמו בתינוק שמלמדין אתו בנחת ובמעט מעט, אבל כשמלמדו בתגבורת בפעם א' אינו נתקבל כלל. וכמו הדוגמא מלוחות ראשונות

76) בתבונות: אוצ"ל: בהתבוננות.

77) לית מח' תפיסא ביי: ראה ת"ז בהקדמה יז, א.

78) אמרתך חיינתי: תהלים קיט, נ.

79) דברי חכמים בנחת נשמעים: קהלת ט, יז.

80) ראה ביאורו"ז וירא כא, סע"ד.

81) וחכם באחור ישבחנה: משלי כט, יא.

81) דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב: ראה ספר הישר לר"ת ש"ג. הובא בשל"ה שער האותיות אות כ (סט, א). שירת ישראל לר' משה בן עזרא (ירושלים תשכ"ז) ע' קנו. סה"מ תרמ"ב ע' רכ. וש"נ.

72) ההפכי הצור אגם מים חלמיש למעינו מים: תהלים קיד, ח. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' כח ואילך. וש"נ.

73) אתבסמת נוק: ראה זהר לך צד, א. אד"ר נשא קמב, א.

74) במצות יראה כל זכורך: משפטים כג, יז. תשא לד, כג – ראה רש"י חגיגה שבעה ערה הבאה ד"ה ירא יראה ורש"י בע"י שם. פ' ראה טז, טז – ראה חינוך מצוה תפט. סה"מ עטר"ת ע' תקס.

75) כשם שבא לראות כך בא ליראות: ראה חגיגה ב, א.

שניתנו ברעש⁸² לא נתקיימו כו' ולוחות אחרונות שניתנו בחשאי נתקיימו⁸³. וכמ"כ יובן למעלה שע"י הרצוא שע"י השגה נעשה בחי' הזדככות וביטול הכלי וזהו דוקא ע"י גבו' אבל קיום הוא השוב ע"י חסדים דאבא כו' וכמשי"ת.

ומכ"ז יובן ענין המשכת מוחין דאבא ואי' ביו"ט שנק' מקרא קדש אבל בחי' שבת הוא קדש עצמו שלמעלה מבחי' המשכת דקדש דיו"ט אלא כמו שהחכ' במקורה כו', וכמשי"ת שהוא בחי' אין שבעצם למעלה מהמשכת אין דחכ' בכינה שנק' אין של היש כמו שהוא רק בבחי' נה"י דאבא שמאיר באי' שהוא רק השפעת אין דחכ' לעשות ביטול היש דהשגה, אבל שרש שבת הוא בבחי' עצמה שהוא אין בעצם. ומעתה צ"ל שרש ענין מצה שהוא ג"כ בבחי' דאבא ושרשו נעלה אפי' מבחי' קדש דחכ' שהוא ראי' דחכ' בביטול עצמי כו'.

והענין הוא דהנה ארז"ל אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן⁸⁴. והנה קריאה שקורא לאבי אין הקריאה מצד הטעם והשגה שיכיר ויבחין בשכלו איכות הדבר איך שהוא הולידו וזן ומפרנסו תמיד שהרי אינו בר דעת להבחין בשכל והשגה, אלא הוא בלא טו"ד כלל רק מלמעלה מן הטעם מצד התולדה נמשך דבר אל שרשו וכו'. ואם הוא למעלה מן הטעם לגמרי למה נתגלה בדיבור ודוקא כשנתגדל וטועם טעם דגן. אלא מוכרח לומר מה שלמעלה מן הטעם רק מצד טבע תולדה שנמשך ונולד ממהות אביו הוא בקריאה וטעם, ולא בטעם ודעת מושג רק בבחי' קטנות הדעת, והוא רק בבחי' הכרה כשיטעום טעם יש לו בקריאה זאת בדיבור הכרה במהות אביו מצד עצם התולדה שלמעלה מן הטעם רק שנתלבש בבחי' קטנות הדעת בקריאה בדבור, והוא יותר נעלה ממה שמבין בגדלותו באיכות אביו מצד הטעם וכו' וכמשי"ת.

וכמ"כ יובן שרש ענין מצה שנק' מיכלא דמהימנותא¹² שנתחזק אמונה בלב בני' ע"י מצות אכילת מצה שהיא נק' לחם נתחזק אמונה בכנס"י, והוא בחי' הכרה בעצמותו ית' שלמעלה מן הטעם והשגה רק מצד טבע תולדה שנתהוו מאלקות כמ"ש כי אתה אבינו⁸⁵, כמו בן שנמשך ממוח אב מפנימי' מוח שהוא המהות אב כו' לכן מוליד בדומה לו⁸⁶. כמ"כ נש"י נק' בנים להוי"87 שנמשכו מבחי' פנימי' אוא"ס שבבחי'

ח"א ע' רמה. וש"נ. תו"ח בא צה, ב. וש"נ. סה"מ תרכ"ז ע' רלו. בפסיקאות הבאות.

(85) כי אתה אבינו: ישעי' סג, טז.

(86) מוליד בדומה לו: ראה תו"א בראשית ת, ב. לקו"ת שה"ש מ, רע"א. וראה סה"מ תרפ"ט ע' 169. לקמן ע' טו ואילך.

(87) נש"י נק' בנים להוי": פ' ראה יד, א – בדילוג.

(82) מלוחות ראשונות שניתנו ברעש: ראה יתרו פי"ט.כ. וראה בהערה הבאה.

(83) ולוחות אחרונות שניתנו בחשאי נתקיימו: ראה תשא לד, ג וברש"י שם. תנחומא תשא לא. מחזור ויטרי ח"ב סתק"ח ע' 629.

(84) אין התינוק יודע . . טעם דגן: ראה ברכות מ, סע"א ובפרש"י שם. ב"ר פט"ו, ז. סידור שער חג המצות רפד, ד ואילך. לקו"ת צו יג, ד. במדבר י, ג. מאמרי אדה"א דברים

פנימי' חכ' לכן יש להם אמונה בעצמותו ית' מצד טבע תולדותם, רק שנתלבש בבחי' קטנות הדעת בבחי' קריאה בדבור, מה שאומרים נש"י על עצמותו ית' אתה אבינו הוא כמו התינוק שקורא לאביו בדבור אבא אף שאינו יודע ומשיג בהשגה וטו"ד איך שהוא אביו והולידו ועושה לו טובות רק יש הכרה מצד עצם התולדה. אבל הוא יותר נעלה מן טעם והשגה שמשיג ומבין אח"כ בגדלות הדעת איך שעושה לו כל הטובות ואיך שהולידו אפי', מ"מ זהו רק התפשטות והרכבה כו' כמשי"ת. אבל הקריאה בדיבור מה שקורא בקטנותו אבא זהו הכרה מצד עצם התולדה שלמעלה מן הטעם והשגה אפי' מאותו השגה איך שהולידו כו'. כמ"כ יובן בנש"י מה שקוראים ואומרים לעצמותו ית' אבינו זהו הכרה מצד עצם תולדותם שנמשכו ונולדו מבחי' אלקי' כמו בן כו'. וזהו יותר נעלה מן הטעם והשגה שיש לנשמה באלקו' אפי' בצדיקים גדולים שיש להם השגה בהרחבת הדעת בגדולתו ית' והתפשטות חסדו ית' בריבוי השתל' העולמות שהוא שרש נש"י איך שנמשכו מבחי' חכ' כו'. אבל בחי' אמונה הוא למעלה מן הטעם והשגה כלל רק מצד עצם התולדה, ולכן האמונה אינו נמנה בתרי"ג מצות⁸⁸ אעפ"כ הוא שרש כל המצות בא חבוקוק והעמידן על א"י⁸⁹ כו' כמבואר במ"א וכמשי"ת. וכמ"כ בשעת יצי"מ הי' ג"כ בבחי' אמונה שהאמינו בהוי' ויצאו ממצרים מנש"ט⁹⁰ והלכו אחרי אלקי' שזה הי' למעלה מן הטו"ד כמ"ש ולא שמעו אל משה מקוצר רוח⁹¹ כו', אבל זהו שרש כל המצות והמשכת גילוי שהי' אחר יצי"מ ועד ימוהמ"ש כו' כמשי"ת.

אך עדיין אינו מובן מפני מה דוקא ע"י אכילת מצה נתחזק כח האמונה זאת והוא ע"י ציווי משה שנק' רעיא מהימנא⁹², והלא בחי' אמונה ישנו בנש"י מצד שרשם טבעם תולדותם והוא ירושה מאבות, והאבות נק'⁹³ רועים⁹⁴ שונים ומפרנסים אמונה בכל נפש מירשאל בכל יום ע"י חסד דאברהם⁹⁵ או ע"י גבו⁹⁶ דיצחק⁹⁴ כו', ונק' כח

רפמ"ב. ראה זהר וירא קו, א. שמות ח, ב. ועוד. תו"א משפטים עה, ב. תשא קיא, א ואילך. תו"ח וארא עז, ב. וש"נ.

93) והאבות נק' רועים: ראה סוכה נב, ב. תו"ח בשלח קנה, ד. וש"נ. וראה בהערה הבאה. 94) רועים . . דיצחק: ראה תקונים לז"ח קד, א. מאמרי אדה"ז תקע"א ע' כט"ל וע' מב. תו"ח ויקהל תיא, ג. וש"נ. לקו"ש ח"ב ע' 643. 95) חסד דאברהם: ראה זהר בראשית מז, ב. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקפ ובנסמן במ"מ לשם. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' ד. וש"נ.

96) גבו דיצחק: ראה פרדס שער הכינויים שכ"ב, פ"ד. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקפ ובנסמן במ"מ לשם.

88) האמונה אינו נמנה בתרי"ג מצות: ראה שערי תשובה ת, ב ובנסמן במ"מ לשם.

89) בא חבוקוק והעמידן על א': מכות כד, א. ראה גם שער האמונה בהקדמה ד, א. יא, א. תו"ח שמות יז, ב. תצוה שיח, ג. שמה, א. 90) ויצאו ממצרים מנש"ט: = מנ' שערי טומאה. כ"ה בכ"מ בדא"ח. ראה זהר חדש יתרו לא, א. פרדס שער השערים ש"ג, פ"א. של"ה מסכת פסחים מצה שמורה קנו, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'רסב. וש"נ. שה"א יג, ב ובנסמן לשם. שערי תשובה ד, ב ובנסמן לשם. תו"ח שמות מא, ג. וש"נ. לקמן ע' כ. ע' כג.

91) ולא שמעו אל משה מקוצר רוח: וארא ו, ט.

92) משה שנק' רעיא מהימנא: תניא

קדישא⁹⁷ שבכל יום כו'. וא"כ יפלא למה צריך לאכילת מצה, וגם אפי' משה צריך לאכילת מצה³⁰. והיינו מפני ששרש מצה שרשו גבוה ממדרגת משה ששרשו בבחי' פנימי' חכ'³¹, ולכן הוא גבוה אפי' מבחי' ומדרגת שבת שנק' קדש שלמעלה ממקרא קדש, לכאו' יפלא שהרי בחי' אמונה הוא מצד התולדה ששרשו בבחי' חכ' כמשי"ת כי אתה אבינו שהוא בבחי' חכ'. והנה בבחי' נשמת משה הי' מאיר שרש נשמתו כמו שהיא במקורה לכן הי' בבחי' ביטול בתכלית כמ"ש ונחנו מה³³, והוא מצד רא"י דחכ' במהות עצמותו בפנימי' או"ס שבבחי' פנימי' חכ' מצד התולדה שנמשכו מבחי' חכ' כו'. ולמה שרש מצה גבוה אפי' ממדרגת משה וכמ"ש בהגדה חכם מה הוא אומר מה העדות והחוקים⁹⁸ שחכם ג"כ אינו יודע ממדרגת מצה, עד ששואל מה הוא כו'.

אך הענין הוא שיש ב' בחי' אמונה, הא' דאבות שהם מצד טבע תולדותם מאלקות ששרשם בחי' חכ' שנק' בנים וכן נמשך טיפה ממוח אב כו' כנ"ל. אך האמונה שהמשיך משה בכני' ע"י אכילת מצה הוא למעלה מן האמונה דאבות והיינו מפני שיש שרש לנשי' למעלה מבחי' חכ' דטיפה ממוח אב דחכ' כו'.

והענין יובן ע"פ ענין הנ"ל דאין התינוק יודע לקרות אבא⁸⁴ שהקריאה בדבור שקורא אבא הוא למעלה מן הטעם והשגה, רק הכרה במהות אביו מצד התולדה שנמשך ממנו והוא מפני שנולד מטיפה דמוח אב כו'. אך באמת הנה יש לבן התקשרות אל האב יותר נעלה מהתקשרות זאת שנמשך מנולד מטיפה ממוח אב שנמשך מפנימי' מוח אב כו', שהוא ממהות אביו כו'. דהנה התקשרות זאת שנמשך מטיפה ממוח אב כו' אף שהוא מפנימי' ומהות אביו כו', מ"מ התקשרות זאת הוא רק מצד ההשפעה שבא בדרך חומר וצורה⁹⁹, שאף שנמשך ממהות פנימי' אביו שהרי מוליד בדומה לו כו', זהו רק בדרך השפעה שבאה ומתלבשת בטיפה ממוח אב מבחי' פנימי' אב בבחי' שפע והתלבשות כו'. שאינו מהות ועצמיות שלו ממש רק בדרך הלבשה בטיפה שמתלבש ממהות אביו וגם יש בה ממהות הבן, שזהו התקשרות רק מצד השפעה. כי בכל השפעות עו"ע¹⁰⁰ יש בהם התקשרות זע"ז, רק שיש בזה חיצוני' ופנימי'. כמו השפעת עשיר לעני שיש התקשרות לעני בעשיה מצד השפע והוא רק חיצוני', וכן השפעת הרב לתלמיד זהו פנימי' יותר מהשפעת ממון, אך זהו ג"כ חיצוני' השפע דחכ' מגלה לתלמידו. או אפי' בדו"ג שהתקשרותם בפנימי' יותר שהרי מהם נולד מהות א' התקשרותם ויחודם בהשפעתם אבל הם בעצמם שני מהותים. אבל הבן שנמשך מטיפה דמוח אב הוא התקשרות פנימי' ועצמית יותר שהרי מהות הבן נמשך

שמות ח"א ע' כג. סה"מ תרכ"ט ע' יז. וש"נ.
תו"מ סה"מ תשט"ז ע' פא ואילך.
(100) עו"ע: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה
ח"א ע' א: ובלשון הפלסופי'. לקו"ת ברכה צה,
ב: הנזכר בספרים. שה"ש א, ב: כמ"ש בספרים.
ראה גם רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב, ה"ז. מו"נ
ח"ב, פכ"ב.

(97) כח קדישא: ראה זהר פינחס רכ,
סע"א. ביאורי הזהר לשם רכד, א ואילך. דרך
חיים פו, סע"ד. אמ"ב קמד, א. לקמן ריש ע'
לו.

(98) מה העדות והחוקים: דברים ו, כ.
(99) חומר וצורה: ראה מו"נ ח"א פי"ז.
הנסמך במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אקעו.

ממהות אב, אבל זהו ג"כ בדרך השפעה בדרך חיצוני' בדרך התלבשות בטיפה כו', ומהטיפה נמשך חיצוני' דבן שכ"ז הוא רק מצד השפע כו'. אבל הנה יש התקשרות להם יותר פנימי' ועצמי' והוא התקשרות הנפשות, שעצם נפש הבן הי' מקושר בעצם נפש האב קודם שנמשך בדרך תולדה בהמשכת הטיפה, שהרי מהטיפה נמשך ציור אברים דולד שבהם מתלבשים בחי' הנפש באברים שנמשך מבחי' הנפש באברי' אב שזהו הקשור הוא בבחי' חיצוני' וד"ל. אבל עצם הנפש דבן נמשך ממהות הנפש דאב, וזהו כח המוליד בדומה לו בדומה לו ממש. וכח המוליד הי' מיוחד בעצמיות הנפש דאב קודם שנמשך בדרך תולדה בטיפה כו', שזה התקשרות הוא התקשרות במהות א' ממש שנפש הבן כלולה ומיוחדת במהות עצם א', ולא בדרך השפעה בבחי' תולדה בהתהוות מציאת בפ"ע כו'.

והנה מה שהתינוק קורא לאביו בקריאה בדבור אבא הנה זה הקריאה זהו מצד עצם התקשרות הנפשית דלמעלה מבחי' התקשרות דתולדתה בטיפה כו'. והראי' שאין בזה שינוי בין קטנות לגדלות, דאף שנתגדל יודע ומכיר את אביו בגדלות הדעת איך שהולידו ואיך שעושה טובות וחסדים גדולים שנותן לו עושר וכבוד ומדריכו במדות הישרות וגם מלמדו חכמות גדולות, כמו בן מלך שאביו משפיע לו רוב עושר וגדולה וגם לומדו כל החכמות עד שנעשה חכם גדול. הנה בהתקשרות והכרה הוא בגדלות הדעת, אבל כשהוא קטן אין לו דעת והכרה בכ"ז רק בתכלית הקטנות, רק שנמשך אליו וקוראו אבא כו'. מ"מ הנה הקריאה הזאת שקורא אבא הוא מצד עצם התקשרות הנפשות שלמעלה אף מכח תולדה דטיפה כו', רק מצד כח המוליד שהי' כלול בעצם הנפש דאב. והראי' בזה שאין בזה שום שינוי בין כשהי' קטן ובין כשנתגדל שמה שקורא אף בגדלותו אבא הוא למעלה מן הטו"ד כמו אותו קריאה שבקטנותו, שאף כשנתגדל ויש לו הכרה והשגה באביו בתכלית ההרחבה מצד כל הטובות והחסדים לכן יש לו התקשרות גדול אל אביו ולא רק מצד השפע דטובות וחסדים רק מצד טבע תולדה, כי הרי בודאי יש חילוק בין איש אחר לאביו. שאף שאם אדם אחר הי' עושה לו כל טובות זאת, בודאי הי' לו ג"כ התקשרות אל המשפיע לו כל זאת כטבע התקשרות דכל מקבל אל המשפיע, אבל זהו רק מצד השפע ולפי ערך השפע כו'. אבל ההתקשרות דבן אל אביו אינו רק מצד השפעת הטובות רק מצד עצם התקשרות דטבע תולדה, רק שבאה בהתפשטות והרחבה ע"י הרכבה דטעם בהשפעת טובות הללו ונתגלה יותר עצם ההתקשרות דטבע תולדה. וגם האב שעושה לו טובות זאת הוא גם לפי שהוא בנו ולאחר לא הי' עושה כ"ז. מ"מ אנו רואים שיש בזה שינוי שאם לא ישיפע לו טובות ועושה לו בהיפוך כו', הנה נתרחק ונתקרה עוז התקשרות אהבתם, ואדרבה שישנאו זא"ז. והיינו שכל הרכבה יכולה להשתנות אף שהוא מצד העצם ג"כ כנ"ל, מ"מ בא בהתפשטות והרכבה מן העצם לכן יכולה להשתנות עד שנעשו שונאים. אך הנה כשהבן הוא בצרה גדולה ובתכלית השפלות עד שהגיע לארץ ממש הנה מתוך שפלותו ורחוקו קורא לאביו בקריאת שם אבא, אז נתעורר אליו האב בגודל הרחמנות על תכלית שפלותו, והוא מצד עצם התקשרות הנפשות שלמעלה מהקשרת דתולדה שהרי נתרחקו ונעשו שונאים הרי ניתק ונכרת מכח התולדה ונעשה נפרד כו'. אך מה שנתעורר וקוראו אבא ועי"ז נתעורר אליו זהו למעלה מכח תולדה אלא מפני

התקשרות הנפשות כנ"ל. ובזה אין נופל שינוי ותמורה, רק שהשינוי ותמורה בא מכח התולדה שבא בהרכבה דחיצוני' כנ"ל, אבל העצם אינו משתנה¹⁰¹ כו'. והנה בקריאה בדיבור שקוראו אבא זהו מצד התקשרותם העצם דנפשות שבקריאה זו שוה לעולם בין תכלית הקטנות ותכלית הגדלות שבזה נתגלה כל עצם ההתקשרות שאינו יכול להתגלות כלל בהכרה דגדלות כו' וד"ל.

כמ"כ מובן כל ענין זה למעלה בנש"י בענין מדריגות דאמונה, הא' אמונה שהיא ירושה מאבות מכח תולדה דאתה אבינו כו' כמו בן שנמשך ממוח אב כו'. אבל אמונה הב' הוא מפני שרש נש"י בעצמותו ממש שלמעלה מכח התולדה דחכ' רק כמו במשל התקשרות הנפשות עצמן כו'. כמ"כ יובן בנש"י שיש שרש לנש"י למעלה מבחי' חכמה אלא שנש"י הי' ביחוד עצמותו ממש כנ"ל במשל שנק' התקשרות הנפשות שבזה אין שינוי לעולם כו', והנה מה שקוראים לעצמותו בקריאה בדיבור אבינו זהו מצד התקשרות עצמיות דנשמה ביחוד עצמותו ממש ביחוד והתאחדות אמיתי כהתקשרות הנפשות דבן בנפש דאב כו', ואין חילוק בין קטנות לגדלות שכל נפש מישראל אפי' קטני הערך שוה עם צדיק גדול בקריאה זאת שקורא ואומר על עצמותו. שאף שהצדיקים יש להם השגה באלקות בתכלית הרחבה בגדולת התפשטות חסדו ית' ובהשתל' העולמות כו', שיש להם השגה והתקשרות פנימי' כנ"ל במשל בבן שאף בהתקשרות דבן מצד השפע דטובות הוא ג"כ בבחי' פנימי' ועצמיות שמצד התולדה כנ"ל. כמ"כ יובן בנש"י שאף בהשגת שמתבוננים בגדולת חסדו ית' בהשפעת חסדו וחכמתו ית' הנה יש בזה הכרה והתקשרות וביטול לכח א"ס המאיר בזה מצד עצם התקשרותם דכח תולדה מכח א"ס שבבחי' חכ' כו', הנה יש להם ג"כ ביטול שלמעלה מן השגה דבינה ואף למעלה מהשגה בשרש התהוותם מאלקי' איך שהם חלק אלקה ממעל¹⁰², שזוהו כמו הבן שמשיג בגדלותו איך שהולידו כו', ורק בבחי' ביטול דראי' דחכ' שהוא הכרה בעצם מצד התולדה כנ"ל.

אך הנה גם כח תולדת נש"י מבחי' טיפה דאור זרוע לצדיק⁵³ עליון מבחי' מוח חכ' שלמעלה כו' הנה זאת דכח תולדה זאת הוא רק התקשרות מצד שפע כו', ואף שהוא שפע פנימי' שלמעלה משפע חיצוני' דהשתל' עולמות שנמשכו מבחי' חיצוני' חכ' כו'. מ"מ הנה התקשרות זאת בנש"י באלקות הוא רק מצד שפע הבא בדרך התלבשות בחיצוני' שהוא התהוות מציאות נשמות בבחי' מציאות יש כו', שנמשכו מכח שפע דאוא"ס שנמשך מבחי' טיפה דאור זרוע לצ"ע כו'. ואף שנמשך מבחי' פנימי'

שלישי (ויניציא שני') ו, א. ושם: שהו חלק מעצמותו ית'. שם דרוש עשרים סו, ב: הנשמה היא חלק מעצמות ית'. תו"ח וארא נא, ד. וש"נ. סה"מ תרל"ז ח"א ע' נט. וש"נ. וראה גם מג"א לשו"ע או"ח סרכ"ד, סק"ד.

101) העצם אינו משתנה: ראה מו"נ ח"ב בהקדמות הקדמה יח. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תעד. וש"נ. תו"ח וארא עח, ב. וש"נ.

102) חלק אלקה ממעל: איוב לא, ב. ראה גם תניא רפ"ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' שעג. וש"נ. דברי שלום לר' יצחק אדרבי דרוש

חכ' דא"ס כטיפה דמוח אב כו', מ"מ בא בבחי' התלבשות בבחי' טיפה כו' שהוא כלי והלבשה לאוא"ס שנמשך מכח תולדה דא"ס בבחי' אור זרוע כו' בשביל שיהי' מקור היול¹⁰³ לנש"י שנמשכו בבחי' יש מאין, וכנ"ל כמשל שמטיפה דאם נעשה הצטיירות אברים כו' ובטיפה דמוח אב הוא מקור כללי דמהות כחות רוחני' דכל האברים בכללי' ובהעלם. נמצא מובן שאף שבטיפה הוא ברוחני' ובהעלם ובהתכללות מ"מ הנה שם יש כל התחלקות כחות מהות אברים רק שאינו ניכר כל א' במהות מציאות בפ"ע רק בהעלם ובהתכללות כאחד כאלו מהות א' כו'.

כמ"כ יובן למעלה בבחי' אור זרוע כללית שנמשך בטיפה עליונה שהוא בחי' הלבשה וכח המגביל בשביל שיהי' מקור כללי שנמשכו מאין ליש בבחי' מציאות יש וזהו נמשך מבחי' אימא עילאה בחי' הצטיירות אברים דנשמה כו'. אבל מבחי' טיפה דאור זרוע שנמשך ממוח חכ"ע כו' הוא כח המשכה כללית שכולל כל התחלקות דמהות מציאת חלקים דנש"י ברוחניות ובהעלם והתכללות כא' כנ"ל במשל בולד פרטי כו'. והנה אף שהוא בהעלם וברוחני' ובהתכללות בטיפה דאור זרוע כו' מ"מ הוא בחי' הלבשה בבחי' חיצוני' כו', שהרי אור זרוע שנמשך מפנימי' חכ' דא"ס מבחי' הלחלוחית שהוא בחי' תענוג עליון כו' הוא בבחי' כח א"ס אין דא"ס כו' ונתלבש בבחי' הגשמה טיפה דאור זרוע בשביל מקור כללי דמהות התחלקות נש"י כו' שהוא בחי' חיצוני' כו' עד שהוצרך להיות קליטה בבטן הנוק' והוא בשמ"ע כו' כמבואר בשער האמונה¹⁰⁴ כו' וד"ל. נמצא מובן שבחי' התקשרות דנש"י מצד כח התולדה אף שהוא בבחי' פנימי' ועצמית כנ"ל מ"מ הוא רק בבחי' השפעה דחיצוני' שנק' ג"כ בשם עו"ע שהוא משפיע ומקבל כו' רק שהוא בבחי' עצמיות כו' וד"ל. אבל הנה יש שרש נש"י שלמעלה מבחי' התולדה דאור זרוע שנמשך מבחי' מוח חכ"ע כו' והוא בחי' התקשרות דנש"י בעצמותו אוא"ס ממש שהי' כלולים ומתאחדים ביחוד עצמותו ממש כמשל התקשרות הנפשות דבן עם האב כו', כמ"כ יובן התקשרות נש"י במהות עצמותו ית' שהוא כח המוליד דא"ס כמו שהוא כלולה בעצמותו שמתייחד ביחוד עצמותו כו' וד"ל.

והנה זה היחוד והקשור זהו נתגלה בנש"י בדבור ובקריאה שקוראים אבינו כנ"ל, וזהו למעלה מבחי' התולדה דטיפה במוח אב כו' עד שבזה המדריגה שוים כל נש"י היינו צדיקים גדולים ומופלגים כרשב"י וכה"ג עם קטן ופחות הערך. שאף שרשב"י הבין והשיג סודות עמוקות מאד וכן כל הצדיקים שמשגיגים ומתענגים על הוי' בעונג אלקי בתכלית הגדלות והנשמות הנמוכים שאין להם השגה כלל כו' זהו החלוק הוא בהרכבה דכח התולדה כו' וד"ל. אבל מצד שרש הראשון דנש"י בהתקשרות עצמות ביחוד עצמותו ית' שם שוה קטן וגדול כו', עד שאפ"י צדיק ופושעי ישראל שוים.

שמ"ב, פ"א. שער קיצור אבי"ע ש"ג, פ"י. תו"ח
תשא שפד, ד הערה 48. לקו"ש ח"ל ע' 271.
104) כמבואר בשער האמונה: פס"ג ע' צט.

103) היולי: ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ה
ח"א ע' ח ושם: בלשון הפלסופי'. הגיון הנפש
לר' אברהם בר חייא (לייפציג ה'כת"ר) העמוד
הראשון ע' ב ואילך. ע"ח שער דרושי אבי"ע

והראי' שאין בקריאה שום שינוי שאף שיכול להשתנות מצדיק לרשע זהו מכח התולדה שבא בהרכבה דחיצוני' כו' שכל הרכבה יכולה להשתנות כנ"ל, ויכול להיות נכרת משרשו בבחי' כח התולדה דחכ' כו' עד שעובר כל עבירות שנחייב כרת ונכרת משרשו. אך הנה אף שנכרת ועבר כל עבירות של חייבי כריתות ונק' פושעי ישראל, מ"מ הנה אנו רואים שלפעמים נתעורר לבבו בתשו' מעומק הלב ומתמרמר מאד עד שאינו יודע בעצמו מאין בא לו זאת, והוא כמו בעשי'ת וביהכ"פ שאפי' קל שבקלים ופושעים נתעורר בהרהור תשובה, והוא לפלא מאין יבוא לו זאת והוא הוא עבר עבירות חמורות של חייבי כריתות עד שנכרת משרשו ומאין יבא לו הרהור והתעוררות תשובה. מובן מזה שאף שנכרת משרשו היינו משרש דכח התולדה כו' שמחמתו יש חילוק בין צדיק לרשע כו', אבל בשרש הראשון דנש"י שהוא התקשרות עצמית שם לא נכרת עדיין ובלתי ידח ממנו נדח¹⁰⁵ כו'. ולכן כ"י יש להם חלק לעוה"ב¹⁰⁶ אפי' פושעי ישראל כו', לכן בקריאה זו ג"כ קוראים אבינו הוא ג"כ מצד התקשרות העצמי' דנש"י ביחוד עצמותו כנ"ל. שבזה שוה צדיק עם קל שבקלים, והוא כמו שארז"ל גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי'¹⁰⁷ אף שהוא גונב ועובר על רצונו מ"מ רחמנא קרי' והוא מטעם הנ"ל. וכן אנו רואים באנשים פשוטים וטף ונשים מורגל שם שמים¹⁰⁸ לאמר בשם אב או בשם אם¹⁰⁹ כו', הנה העולם סוברים שזהו דבר חיצוני' אבל באמת הוא מצד התקשרות עצמי' דיש לכל נשמה בעצמותו ית' כנ"ל עד שבזה שוים כולם רק שהוא בהעלם רק לפרקים הוא נתגלה כו'. והוא כמו בעת צרה שיש מקטרגים על ישראל, והוא מפני שיש מה לקטרג שלא יוכשר כשרון מעשיהם דישראל עד שנתייסרו ביסורי הדין והלחץ הן בפרט והן בכלל, הנה אף כשהם בתכלית השפלות מאד כשעומדים עלינו לללותינו אז הקב"ה מצילנו מידם¹¹⁰ כמ"ש לא מאסתים ולא געלתים¹¹¹ והוא מצד שרש התקשרות העצמי' כו'.

ובכ"ז יובן ענין אמונה דיצי"מ שנאמר ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמך¹¹² כו' ואת ערום וערי'¹¹³ כו', שהי' בתכלית השפלות. אזי נתעורר עליהם ר"ר

105) ובלתי ידח ממנו נדח: ע"פ שמואל-ב די, יד.
 106) כ"י יש להם חלק לעוה"ב: סנהדרין ר"פ חלק (ז, א).
 107) גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי': ראה ברכות סג, א ע"פ גי' הע"י. הנסמן במאמרי אדה"ז על פרישיות התורה ח"א לע' ט. מאמר ד"ה להבין מצות אהבה תקס"ד – נדפס בסהמ"צ להצ"צ ע' קצט. סה"מ תרל"א ח"א ע' רסח ואילך.
 108) באנשים פשוטים וטף ונשים מורגל שם שמים: ראה גם תו"א יד, ב. מאמרי אדה"א
 בראשית ע' תקלה. שמות ח"ב ע' תריט. קונטרסים ע' קמב. וש"נ. שע"ת ח, ב ובנסמן לשם. פלח הרמון וירא מט, ג.
 109) לאמר בשם אב או בשם אם: כ"ה בהכת"י.
 110) כשעומדים עלינו .. מצילנו מידם: ע"פ נוסח ההגדה פיסקא והיא שעמדה.
 111) לא מאסתים ולא געלתים: בחוקותי כו, מד.
 112) ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמך: יחזקאל טז, ו.
 113) ואת ערום וערי': יחזקאל טז, ז.

למעלה כרחמי האב על הבן כשהוא מדוכה ומושפל לארץ אזי המו מעיו אליו¹¹⁴ בר"ר. כמ"כ יובן בנש"י שהיו במצרים בתכלית השפלות כו' נתעורר עליהם בר"ר מצד התקשרותם בעצמותו ית' וכמ"ש המו מעי לו רחם ארחמנו¹¹⁵ כו', שהרחמנות הוא בבחי' פנימי' ועצמי' כו'. וישראל ג"כ נתעוררו באמונה פשוטה ומסרו נפשם, אף שהיו יראים מפרעה, שיראה וממשלת פרעה גדלה עליהם, מ"מ מסרו נפשם והאמינו והלכו ממצרים מנש"ט⁹⁰ לילך אחרי ה' בלמעלה מן הטעם והשגה. והוא מצד התקשרות העצמי' שלמעלה מכח התולדה, זהו ג"כ ענין מדריגת אכילת מצה שנק' מיכלא דמהימנותא¹², שהוא למעלה מאמונה דאבות כו' כנ"ל, שהוא מצד התקשרות עצמות שהוא למעלה מהשגת הצדיקים ועבודתם ואוי"ר שזהו רק הרכבה, אבל אמונה זו היא מצד התקשרות עצמיות. ואומרים בזה המשל מגר שנתגייר שהי' משוקע בין הגוים פתאום נתעורר בכח המושך את כל עצמותו להתגייר שהוא למעלה מן הטו"ד, רק מצד התקשרות עצמיות שיש לו שרש והתקשרות בעצמותו ית'. והנה התעוררות זאת אף שהיא בקטנות שאין לו השגה ואוי"ר כלל רק בחי' אמונה בקטנות הדעת ואח"כ כשנתגייר נעשה צדיק גדול כשמעי' ואבטליון¹¹⁶ ואונקלוס¹¹⁷ כו', שהי' להם אוי"ר והשגות בנגלה ובנסתר בגדלות. מ"מ התחלת ההתעוררות האף שהיא בקטנות, מ"מ גדלה מעלתה ובתוקף הנפש מצד התקשרות העצמי' דנפשות וממנה נמשך ההתפשטות שמאיר להם כל ימי חיותם בתכלית תחלת ההתעוררות היא המקור להם כו'.

כמ"כ יובן ענין אמונה דמצרים שהי' רק בקטנות הדעת שהיא ההכרה כמו בקריאה בדיבור, אבל הוא המקור לכל המשכת גילוי אלקות שנמשך אח"כ במ"ת ובזמן בהמ"ק ואפי' בימהמ"ש שיתגלה טעמי תורה רזין וסודות התורה¹¹⁸. מ"מ נאמר למען תזכור את יום צאתך מאמ"צ כל ימי חיידך¹¹⁹ להביא לימהמ"ש¹²⁰ ואפי' לעוה"ב¹²¹, כי בעוה"ב יתגלה עצמותו ומהותו ית' למטה כמו למעלה שמה שנתגלה במצרים בהלבשה בקטנות יתגלה זאת לעוה"ב¹²² כמ"ש במ"א. וזהו שאמר ואראך מתבוססת

התורה: ראה רש"י שה"ש א, ב. סידור דרושים
לחתונה קלא, א ואילך. סה"מ תר"ם ח"א ע' עז.
וש"נ. תרל"ז ח"א ע' מה. וש"נ.

119) למען תזכור את יום צאתך מאמ"צ כל
ימי חיידך: פ' ראה טז, ג.

120) למען תזכור . . מאמ"צ . . לימהמ"ש:
ראה ברכות יב, ב.

121) למען תזכור . . ואפי' לעוה"ב: ראה
גם לקמן ע' לז. שער האמונה ט, ב ובערה 25.
תו"ח בא קיא, ד, וש"נ.

122) שמה שנתגלה . . לעוה"ב: ראה גם
תו"ח בא צו, ג. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע'
תנ.

114) המו מעיו אליו: ראה הערה הבאה.

115) המו מעי לו רחם ארחמנו: ירמי' לא,
יט.

116) כשנתגייר . . כשמעי' ואבטליון: ראה
גיטין נו, ב. יומא עא, ב. הקדמת הרמב"ם לספר
היד. פ"י המשניות עדיות פ"א, מ"ג. פ"ה, מ"ו.
סדר הדורות חלק תנאים ואמוראים מערכת
אבטולמס ומערכת שמעי'. עדן ציון (לר"י הלוי
הורוויץ) מערכת שמעי'. תו"א תולדות כ, ג.
ועוד.

117) כשנתגייר . . אונקלוס: ראה גיטין נו,
סע"ב. סדר הדורות שם בערכו.

118) בימהמ"ש שיתגלה . . וסודות

בדמיון ואומר לך בדמיון חיי¹²³ כו' שני פעמים, שהדם הוא הנפש הוא העצמות שהוא בקטנות ואומר לך בדמיון חיי בהתפשטות כו' וד"ל. לכן גדלה מעלת הפסח על שאר המועדים ואפי' ממדריגת שבת עד שחכם שואל ג"כ מהו⁹⁸ כו' מפני ששרש האמונה דמצרים למעלה מאמונה דאבות שנמשך בבחי' תולדה מאין ליש כו' כנ"ל. אבל שרש אמונה הוא מצד התקשרות עצמיות בפשיטות עצמות שלמעלה מבחי' חכמה שבא בבחי' השתל' ואפי' מבחי' ע"ס הגנוזות בעצמות¹²⁴ רק בפשיטות עצמותו ית' כנ"ל, לכן הי' צריך אף משה לאכילת מצה³⁰, כי שרש ענין מצה הוא בחי' אמונה פשוטה שמצד התקשרות הנפשות רק שנתלבשה בבחי' קטנות הדעת בקריאת אבא כנ"ל כי מצה הכרת מהות כו' כנ"ל. ולזה רמז ענין אכילת מצה כי מצה היא שמורה מן החימוץ, כי בחמץ¹²⁵ יש הגבהה והתפשטות העיסה בגובה ובצדדים כו' שזוהו בחי' השגה וטעם כו' שהוא הגדלה והתפשטות של העצם כו', אבל מצה הוא רק עצם הדבר כמו שהוא בלי התפשטות והגבהה והוא הקמח ומים כמו שנילושה כן היא נאפת שהיא עצם מהות הדבר כמו שהוא כו'. והיא בחי' אמונה הנ"ל שמצד התקשרות עצמיות כו' שא"א להתגלות בהתפשטות רק בקריאה בדיבור בקטנות כו', שם נתגלה עצם מהות הדבר רק שהוא בבחי' הלבשה בקטנות אבל הוא למעלה מן התפשטות דגדלות והתפשטות נמשך ממנה כו', ולכן למען תזכור יום צאתך מאמ"צ כל ימי חיך כו' כנ"ל.

וְזִשׁ הנה זה בא מדלג על ההרים מקפיץ על הגבעות¹²⁶ כו' וקאי על יצי"מ¹²⁸ שהי' הדילוג מלמעלמ"ט בלי סדר והדרגה של בחי' הילוך ההשתל' כו', כי דילוג הוא במקום שאין יכולים להלוך בסדר והדרגה מעט מעט עד שמגיע למחוז חפצו, כמו שיש נהר רחב מפסיק שאינו יכול להלוך מוכרח לדלוג ממקום למקום בפעם במקום שעומד למחוז חפצו בלי הילוך בנתיים רק שדולג ופוסח מקום ההילוך כו'. כמ"כ יובן מ"ש מדלג על ההרים שזה קאי על יצי"מ, וזהו ענין א' עם מה שכתוב בתורה ופסח¹²⁹ ה' על הפתח¹³⁰. רק שבתורה לא נאמר מאיזה מקום שהי' הפסחה והדילוג ובשה"ש נאמר מקום שהי' משם הדילוג כו', אך לא נאמר להיכן הי' הדילוג ובתורה נאמר להיכן¹³¹ והוא על הפתח שהיא בחי' שרש כנס¹³². והוא דוקא בצורת הפתח

וברש"י. תרגום ורש"י שה"ש שם.

(129) מדלג . . ופסח: ראה רש"י בא יב, יא.
יג. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ס"ע תקלד ובנסמן במ"מ לשם. תו"ח בא פז, א. ויש"נ.
(130) ופסח ה' על הפתח: בא יב, כב.
(131) שבתורה לא נאמר . . ובשה"ש נאמר . . לא נאמר . . ובתורה נאמר להיכן: ראה מאמרי אדה"ז תקסט ס"ע טב. לקו"ת שה"ש טו, ב. תו"ח בא קיז סע"א ואילך.
(132) הפתח . . שרש כנס"י: פתח – מלכות – ראה מאו"א מערכת פתח אות כו וביאיר נתיב שם. זהר בראשית כא, א ובמק"מ שם. תו"ח בא צא, א. ויש"נ. סה"מ תרכ"ט ע' שח.

(123) ואומר לך בדמיון חיי: יחזקאל טז, ו.
(124) ע"ס הגנוזות בעצמות: ראה גם פרדס שער סדר האצילות שה"ה פ"ד. שער הצחצחות שי"א. וראה שם פ"ג. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תשמט. ויש"נ. תרל"ז ח"א ע' פב וע' קמט. שער היחוד לאדמו"ר האמצעי – לקוטי ביאורים – קפט, רע"ג.
(125) מצה . . בחמץ: ראה גם סידור שער חג המצות רפד, ד ואילך.
(126) הנה זה בא מדלג על ההרים מקפיץ על הגבעות: שה"ש ב, ח.
(127) כו': כ"ה בהכתי"י.
(128) וקאי על יצי"מ: ראה ר"ה יא, א

בבחי' משקוף ושתי המזוזות¹³³ כו' כמבואר במ"א, והוא שנתגלה מלמעלה דהרים וגבעות והרים נק' אבות¹³⁴ וגבעות נק' אמהות¹³⁵ כו'. ויש טורי נהורא שמאיר עליהם אור השמש והוא בחי' מדות שבלב שמאיר אור השכל שנולדה מהשכל או אפי' מדות שבשכל עצמו כו', ויש טורי חשוכא¹³⁶ שמחמת גובהן אין מאיר עליהם אור השמש¹³⁷ והוא מדת הרצון שלמעלה מן הטו"ד. כמו"כ למעלה יש מדות שבחכ' ובחי' מדות שברצון שלמעלה מן החכ', אבל בשעת יצי"מ הי' למעלה מן ב' ההרים הנ"ל רק שנתגלה עליהם מלך מלכי המלכים? כו' בכבודו ובעצמו. ולא שנתגלה בסדר והדרגה דהשתל' רק שדולג וקופץ על כל סדר ונתגלה למטה דוקא בכנס", והוא בבחי' אמונה פשוטה ע"י אכילת מצה. וזהו שענין פסח ומצה הם דבר א' שפסח הו"ע הדילוג כו', ומצה הוא להיכן שהי' הדילוג שנתגלה בבחי' אמונה שכנס"י שנק' מיכלא דמהימנותא.

אך אינו מובן עדיין מה שאנו אומרים מצה זו שאנו אוכלים קודם חצות ע"ש שלא הספיק כו' עד שנגלה עליהם כו' שזה הי' אחר חצות ולא יוכלו להתחמץ שנק' מצה עשירה¹³⁸ כו'. אך הענין שע"י אכילת מצה שאכלו קודם חצות שנק' מיכלא דמהימנותא שע"י נתחזק האמונה בכנס"י למטה מצד ההתקשרות דנשמות בעצמות שלמעלה מכח תולדה כנ"ל באריכות, הנה ע"י הוכנו בנפשם שיתגלה עליהם עצמותו ית' מלמעלמ"ט. ומתחילה הוצרכו לעשות הכנה בנפשם שיאכלו מצה שנשמרה מן החימוץ כדי לבוא בבחי' אמונה זו, שמצד התקשרות העצמות שבא בבחי' קטנות הדעת בקריאה בדבור שהוא¹³⁹ הכרה במהות אביו שע"י נמשך אליו אביו ג"כ במהותו ועצמותו. כמו"כ יובן בכנס"י שע"י שהוכנו בנפשם על אכילת מצה דקודם שיחזק כח האמונה והכרה במהותו ועצמותו ית', ע"י נתעורר עליהם מלמעלה למטה ונתגלה למעלה לישראל באותו אמונה עד שלא הספיק ממילא מפני הגילוי שנתגלה מלמעלה באותו המדרגה עצמה שהוכנו מתחלה למטה ע"י שימור נתגלה עליהם אח"כ בכבודו ובעצמו כנ"ל ואינו יכול להתחמץ כנ"ל וד"ל.

תקסט ע' עח ואילך. וראה גם פלח הרמון ויקרא ע' קד. וש"נ.

137) טורי נהורא .. אור השמש .. טורי חשוכא .. אין .. אור השמש: ראה גם מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"א ע' רטז-ריז. עטרת ראש ע' כו. שער היחוד קכו, ב. פלח הרמון ויקרא ע' תנב.

138) שנגלה עליהם .. אחר חצות ולא יוכלו להתחמץ שנק' מצה עשירה: ראה גם מאמרי אדה"א תקסט"ס ע' נה: אך מצה השנ"י שלשו אחר חצות אחר שלא הספיק להחמיץ כו' הי"ז כמו מצה עשירה שאין צריך שימור. 139) בדבור שהוא: בהכתיב: בדבור שהוא.

וש"נ. מלכות כנס"י – ראה זהר בלק קצז, א. 133) בצורת הפתח בבחי' משקוף ושתי

המזוזות: ראה ד"ה ועבר הי' לנגוף תקסט"ז [מאמרי אדה"א תקסט"ז ע' קיג – ושם קרוע וחסר] באוה"ת שמות כרך ז ע' בתרלח ואילך. תו"ח בא צא, ב ואילך.

134) והרים נק' אבות: ראה ר"ה יא, א. תו"ח וארא עז, ג. וש"נ.

135) וגבעות נק' אמהות: ראה ר"ה שם. מכילתא בשלח יז, ט.

136) טורי נהורא .. טורי חשוכא: ראה זהר פינחס רמט, ב. תו"א מקץ לה, ד. לקו"ת בחוקתי מז, א. שה"ש טו, ג. מאמרי אדה"א

ומעתה י"ל ענין ספירה ומ"ת, שצ"ל למה סופרין בליל ב' 140/ אחר לילה הראשונה, ולמה אין מתחילין בליל הא' 141/. כי ענין ספה"ע הו"ע בירור דשעורים שהוא מאכל בהמה 142/ בחי' שם 143/ ב"ן 144/ שנפלו בשבה"כ 145/ שנפלו למטה ונעשה רע וע"י ספה"ע מבררין כמשי"ת, ולמה לא בליל א' ה' 146/ זאת שיצאו ממצרים מנש"ט 90/ ויצאו מאפילה לאור והלכו אחרי ה' באמונה כנ"ל, ולמה מתחילין ספה"ע מליל ב' כו'. מוכרח לומר שליל הא' למעלה ממדריגת ספירה ומ"ת כי ספירה הוא הכנה למ"ת 147/ שע"י שהיו סופרים ספה"ע ה' אח"כ מ"ת. אך מה שמתחילין תיכף אחר לילה הא' ספה"ע ואח"כ מ"ת משמע שזה בזה תלוי שע"י אכילת מצה בליל הא' מתחילין ספה"ע ואח"כ הוא מ"ת כו'. וגם צ"ל החילוק שבין ליל הא' דפסח שהוא בבחי' קטנות דאבא בחי' יסוד דאבא כנ"ל, לכן אסורים לאכול רק 148/ דוקא מצה כנ"ל ובשבועות הוא דוקא חמץ תאפינה 149/ ומבואר בקבלה ששתי הלחם 149/ הוא בבחי' נו"ה דאבא 150/ שהוא שרש תושב"כ ותושבע"פ 151/ כו'. והוא תמוה למה בליל א' דפסח מפני שהוא בחי' קטנות דאבא בחי' יסוד נאסר החמץ ובשבועות הוא ג"כ רק נו"ה דאבא שהוא קטנות, מצוה דוקא חמץ. ואיך שייכים זל"ז מצה וספה"ע ומ"ת, ואחר שמצה הוא בלי טעם כנ"ל וספה"ע הוא דוקא ע"י טעם כמשי"ת, וגם שתי הלחם דשבועות שהוא חמץ שבא ג"כ בטעם כנ"ל.

אך י"ל איך שספה"ע הוא הכנה למ"ת, וצ"ל ענין ספה"ע כי עומר הוא עומר שעורים 152/ שהוא מאכל בהמה שהוא בירור הרע דנה"ב שנפלה בשבה"כ מזו

.. והתיקון .. שם מ"ה .. ומברר הנקודות דס"ג שנפלו בשבירה ונעשו ב"ן כמבואר ש"ט פ"ב [לפנינו ע"ח ש"י – שער התיקון]. שם קעא, א.

146 (א' ה'י: כ"ה בהכת"י. אוצ"ל: א' שהי'. 147) ספירה הוא הכנה למ"ת: ראה תו"א מקץ לד, סע"ב ואילך. ויקהל קיד, ב ואילך. לקו"ת במדבר טו, ד. לקר"ש חכ"ב ע' 114. וש"נ.

148) לאכול רק: כ"ה בהכת"י. אוצ"ל: לאכול חמץ רק.

149) חמץ תאפינה .. ששתי הלחם: אמור כג, יז.

150) ששתי הלחם הוא בבחי' נו"ה דאבא: ראה גם תו"ח בא קיד, ב ובהנמסר לשם.

151) ששתי הלחם .. תושב"כ ותושבע"פ: ראה השמטות לזהר ח"א רס, א.

152) עומר שעורים: מנחות סה, ב. פד, א. תו"כ ויקרא ב, יד. רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פי"ב, ה"ב. הל' תמידין ומוספין פ"ז, ה"א. הל' פסולי המוקדשין פי"ד, ה"ג.

140) סופרין בליל ב': ראה שו"ע אדה"ז הל' פסח סתפ"ט, ס"ג.

141) למה סופרין בליל ב' .. בליל הא': ראה גם חינוך מצוה שו.

142) דשעורים שהוא מאכל בהמה: ראה מלכים-א ה, ח. פסחים ג, סע"ב. סוטה יד, א (במשנה). מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ס"ע שטו ואילך.

143) בהמה בחי' שם ב"ן: ראה תניא ספמ"ו. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ד. וש"נ.

144) שם ב"ן: מובא כמ"פ בע"ח ופע"ח וכו'. ראה גם זהר חדש רות (מהדורת מרגליות) פד, ב. ס' הפליאה (פרעמישלא תרמ"ד) ל, ריש ע"ב (הב'). שושן סודות מ, ב. מא, ע"ב.

145) שם ב"ן שנפלו בשבה"כ: ראה ע"ח שער שביה"כ ש"ט, פ"ו. תו"א ויחי מז, ד. תשא קיג, ב. לקו"ת מטות פז, ב. פ' ראה לג, ד. ראה סהמ"צ להצ"צ קע, א: מבואר בע"ח ש"ז פ"א [במהדורת שקלאב תקס"ו, לפנינו ש"ח – שער דרושי הנקודות] שעיקר השבירה ה' בשם ס"ג

מלכים¹⁵³ דתהו¹⁵⁴ ששרשם בס"ג¹⁵⁵ דבינה¹⁵⁶ כידוע, ונפלו למטה ונסתעף ז"מ רעות¹⁵³ כו'. וענין ספה"ע הוא לברר הז"מ רעות¹⁵⁷ והוא ע"י ז' מדות דקדושה, כי פ"י ספירה הוא לשון הברקה ואור¹⁵⁸ כידוע והוא ע"י בינה עילאה שרש המדות¹⁵⁹ כו'. ולכן מונין ז' שבועות¹⁶⁰ ומצוה לממני יומי ומצוה לממני שבועי¹⁶¹, מפני שצריך לברר ז"מ דקליפה כי את זה לעו"ק¹⁶² כמו שיש ז"מ דקדושה שהוא יגביל כו', כמ"כ יש בקליפה וכל מדה כלולה מז' הרי מ"ט, ולכן מצוה לממני שבועי וגם מצוה לממני יומי. כי בשבוע הא' מבררים חסד דקליפה אך החסד כלול מז' מדות לכן סופרים בכל יום ביום א' דשבוע הא' מבררים חסד שבחסד דקליפה ע"י בחי' חסד שבחסד דקדושה, וביום ב' גבו' שבחסד דקליפה ע"י גבו' שבחסד דקדושה. וכן בשבוע ב' הוא גבו' דקליפה ביום א' שבשבוע ב' מבררים חסד שבגבורה, וביום ב' גבורה שבגבו' דקליפה ע"י מדות שבקדושה, וכן כל הז' שבועות. וצ"ל ענין מדות דקליפה וביורום ע"י מדות דקדושה כו'.

והענין כמו שיש חסד ואי"ר בקדושה כמ"כ יש אי"ר רעה כו', והאהבה הוא הדביקות שדבוק בדבר והוא אהבה שנמשך כמים ואינו בהתפעלות ורשפי אש בתשוקה אלא בקרירות, אבל כי היא למעלה מן התפעלות אלא כל העצם נמשך. והוא מה שהאדם נמשך אחר עניני עוה"ז הן בדברים האסורים אפי"כ¹⁶³ בדברים המותרים באהבה ודביקות בדבוק כל העצמות, ואף שהוא בקרירות. אבל אדרבה מוכח מזה שזה למעלה מהתפעלות, שהתפעלות אינו אלא לפי שעה המאיר ונכנס ללב אבל אח"כ חולף והולך, אבל אהבה הנמשך כמים הוא שנמשך ונדבק בכל העצמות שלו. וראי' שאין יכול לנתק ולזוז מזה ההתקשרות שקשור שם בקשר חזק ואמיץ. והראי' שנופל לו מחשבות בעניני עוה"ז תמיד עד שלא יכול להסיח עצמו מזה רק ממילא ומאליו נופלים מחשבות בזה, והוא מצד ההתקשרות כל העצם באהבה דקרירות הנמשך כמים, והוא בחי' קליפה דישמעאל ממותרי חסד דאברהם¹⁶⁴ כו'. וכל שנדבק ונתקשר

(158) ספירה הוא לשון הברקה ואור: ראה גם לקמן ע' כה ובהערה 174.
 (159) בינה עילאה שרש המדות: ראה הערה 39.
 160 מונין ז' שבועות: אמור כג, טו. פ' ראה טז, ט.
 (161) ומצוה לממני יומי ומצוה לממני שבועי: מנחות סו, א.
 (162) את זה לעו"ק: קהלת ז, יד. ראה סה"מ תרל"ח ע' קלד.
 (163) אפי"כ: אוצ"ל: ואפי".
 (164) דישמעאל ממותרי חסד דאברהם: ראה סידור שחרית נו, ג. תר"ח תולדות קמד, ד ואילך. וראה גם לעיל ובהערה 64.

(153) מז' מלכים . . . ז"מ [= ז' מדות] רעות: ראה לקו"ת חוקת נו, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תשעד. ע' תתב. תקס"ח ח"א ע' רכה.
 (154) מז' מלכים דתהו: ראה וישלח לו, לא ואילך. זהר אד"ר נשא קכת, א. קלה, א. לקו"ת וישלח שם. ע"ח שער הכללים פ"א. שער דרושי נקודות ש"ח, פ"ד. שער שבה"כ ש"ט, פ"א ואילך. מבוא שערים ש"ב ח"ג פ"ו.
 (155) בס"ג: ראה זהר רע"מ פינחס רמו, ב.
 (156) בס"ג דבינה: ראה ע"ח שער הכללים פ"ח. שער רפ"ח ניצוצין ש"ח, פ"ב. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שנג.
 (157) ספה"ע הוא לברר הז"מ רעות: ראה פע"ח שער ספה"ע שכ"ב, פ"א. תר"א ויקהל פט, ג. לקו"ת במדבר טו, ד.

בעניני עוה"ז התאוות ותענוגי עוה"ז אפי' בדברים המותרים כמו להרויח ממון כו'. ואף שנאמר בתו' ואספת דגנך¹⁶⁵ כו' שצריך לעסוק בעניני עוה"ז, הנה העסק שצ"ל הוא רק לעשות כלי מוכן שתשרה בו ברכת ה' שה' מצליח במעשה ידי¹⁶⁶ כו', אבל לא כחי ועוצם ידי¹⁶⁷ כו' בהתקשרות כל העצם כו' וממילא מה שנדבק ונקשר בעניני עוה"ז נפרד וניתק מאלקות כו'.

והנה בספה"ע דשבוע א' מבררים בחי' חסד שבקליפה שהיא בחי' אהבה הנ"ל ע"י חסד ואהבה שבקדושה, ושרש מדות שבקדושה הוא בבחי' בינה שמ"ט ימי הספירה נק' מ"ט¹⁶⁸ שע"ב¹⁶⁹ כו'. והוא בעבודה ע"י התבוננות בגדולת הבורא איך שהוא מהוה ומחי' מאין ליש כמו בברוך שאמר והי' העולם¹⁷⁰ שבבחי' אמירה בלבד הי' העולם, ומקרב אל אופן התהוות מאין במשלים והסברים בטעם והשגה כו' עד שנקלט במוחו והשגתו המכוון איך שהוא מקור חי העולמים וכה"ג כו', אזי נמשך מזה אהבה בלב הנמשך כמים. וז"ש ואתם הדבקים¹⁷¹ ולדבקה ב¹⁷² ית', ואינו נאמר זאת מצות הדביקות על הצדיקים בלבד רק על כל נפש מישראל, ואפי' הקטני ערך שאין להם השגה בהתרחבות דהתבוננות כו'. מ"מ כשאומר ב"ש והי' העולם בזה מעמיק דעתו ובינתו איך שהוא מהוה בבחי' אמירה בלבד כו', עיי"ז יתגלה בבחי' אהבה דביקות בכל נפש מישראל שהוא רוצה להדבק ולהתקשר אל אלקות ולא להחיות כח¹⁷³ הגוים כו'. נמצא מובן שכמו שבאהבה שבקליפה הוא למעלה מן התפעלות רק המשכת והתקשרות כל העצם עד שאינו יכול לינתק ולזוז משם. כמ"כ יובן באהבה ודביקות דקדושה שנמשך ונתקשר אל אלקות בבחי' עצמיות אף שהוא בקרירות, אבל זהו דוקא מפני שהוא למעלה מבחי' התפעלות עד שאינו יכול לינתק ולזוז כו'. וכל שנדבק ונקשר אל אלקות ממילא הוא ניתק וניזון מההתקשרות שבעניני עוה"ז שניתק ממקום התקשרות הרצונות זרות, ובצדיקים הוא בבחי' אתהפכא ובנמוכים הוא בבחי' אתכפייא. אבל כל שאינו ניתק וניזון ממקום התקשרותו בעושר ובכבוד כו' וכה"ג זהו הוכחה שאין לו דיבוק כלל אל האלקות. דכל מה שנדבק אל אלקות ממילא לפ"ע מוכרח לנתק ממקומות התקשרות שיש לו בעניני עוה"ז כו'. ולכן ביום א' דספירה ממשכימם בבחי' בינה בחי' חסד שבקדושה להאיר ולברר בחי' חסד דקליפה שספירה הוא פ"י בהירות¹⁷⁴ כו' כנ"ל. ובליל ב' הוא הבירור גבו' שבחסד והוא שבאהבה ודביקות

170) בברוך שאמר והי' העולם: נוסח ברוך שאמר – תפלת שחרית.
171) ואתם הדבקים: ואתחנן ד, ד.
172) ולדבקה בו: עקב יא, כב. נצבים ל, כ.
173) כח: אוצ"ל: כחיי.
174) שספירה הוא פ"י בהירות: ראה גם לעיל ע' כד. לקמן ע' לד. מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' סז. סידור שער הל"ג בעומר שג, ד. לקו"ת אמור לה, ב.

165) ואספת דגנך: עקב יא, יד.
166) ברכת ה' שה' מצליח במעשה ידיו: ראה פ' ראה טו, יח. לקו"ת ש"ש סד, ד. לקמן ע' לג ובהערה 207.
167) כחי ועוצם ידי: עקב ח, יז.
168) שמ"ט ימי הספירה נק' מ"ט שע"ב: ראה זהר אמור צו, ב. ס' הרוקח סרצ"ד. לקו"ת שש"ש לה, ג. במדבר י, סע"ד. יא, ד. יב, א. תו"ח בא קיא, ד. וש"נ.
169) מ"ט שע"ב: ראה ר"ה כא, ב.

יש בזה היפוכו כשאינו יכול להשיג הדבר שיש לו התקשרות בזה יתמרמר מאד על העדרו לפ"ע ההתקשרות דאהבה שיש לו בעניני עוה"ז כו'. וכמ"כ ישנו בקדושה בחי' גבו' זאת שהוא המרירות על העדרו כו' וע"י גבו' שבחסד דקדושה ממילא מתברר בחי' גבו' שבחסד דקליפה הנ"ל. וכן כל המדות שבמדות חסד מתבררים עד מל' שבחסד כו'.

ובשבו הב' מתברר בחי' גבו' שבקליפה כו', וגבו' דקליפה הוא התשוקה ורשפי אש בחום הטבעי בבחי' בהמות והוא בחי' גבו' דעשו¹⁷⁵ פסולת גבורה¹⁷⁶ דיצחק⁹⁶ כו' שהוא בחי' חם¹⁷⁷ אבי כנען¹⁷⁸ כו'. והוא מה שיש לאדם תשוקה ורשפי אש בהתפעלות גדולה ואפי' בדבריו כמו באכילה ותאוות המשגל, ואף שא"א בלא תשוקה וחום הטבעי. אך בהתפשטות והתפעלות יותר זהו מק"נ שהוא רע גמור שבנוגה שהחום הטבעי והבהמי כפי הצורך אינו רע ויכול להתהפך לקדושה, אבל חום הטבעי ביותר ברוח בער¹⁷⁹ כו' זהו רע גמור שאינו יכול לעלות לקדושה כלל. והראי' והדוגמא מבהמה טמאה כמו ארי' וכה"ג שהוא טמא מפני שהם טורפים ומזיקים שטורף בהתפעלות ותשוקה גדולה, ואף שבהמה טהורה היא ג"כ בבחי' התפעלות ורשפי אש בחום הטבעי דבהמו' ונק' בער¹⁸⁰ על שם זה, מ"מ אינו רב כ"כ כמו חום דחי' טמאה. לכן בהמה טהורה עולה לה' בקרבן ונעשה ריח ניחוח להוי'¹⁸¹ כו', אבל בהמה טמאה מפני שהם טורפים ומזיקים ברשפי אש ותשוקה גדולה יותר מכפי הצורך לכן הם טמאים ואינו יכול לעלות לעולה ולקרבן להוי' כו'.

כמ"כ יובן בנה"ב והטבעית דאדם שנק' ג"כ בשם בהמה ע"ש התשוקה וחום הטבעי בעניני צרכיו כמו הבהמה שתשוקתה רק בצרכי', אך אם חום הטבעי הוא רק כפי הצורך לא בהתפעלות יותר אזי עולה לקרבן לפני ה' שע"ז נמשך חיזוק למוח ויכול להתפלל, אבל כשהוא בהתפעלות וחמימות גדול הוא רע גמור ואינו יכול לעלות לה' בתפלה כו' כידוע. אך ע"י גבו' דקדושה והוא רשפי אש אלקי' ע"י התבוננות, ומהתבוננות א' יכול להתפעל באהבה ודביקות או בגבורה ורשפי אש בצמאון ותשוקה לה' ונק' שלהבת י"ה¹⁸². וע"י השלהבת אלקי נשרף ונכלה אש זרה

בענין פגימת הלבנה. מחברת הקודש שער ר"ח מז, ג.

(178) חם אבי כנען: נח ט, יח. כב.

(179) ברוח בער: ישע"י ד, ד.

(180) דבהמו' ונק' בער: ראה ערכי

הכינויים לבעל סדר הדורות מערכת בער.

מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' פד. שערי תשובה פד, ד ובהערה 41.

(181) ריח ניחוח להוי': ויקרא א, ט.

(182) שלהבת י"ה: שה"ש ח, ו.

(175) גבו' דעשו: ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' קסד. וש"נ. תו"ח בא קיז, ג. וש"נ.

(176) דעשו פסולת גבורה דיצחק: ראה תו"א תולדות כ, סע"ב. ועוד. וראה גם לעיל ובהערה 64.

(177) גבורה . . חם: ראה זהר נח סב, א ובמקדש מלך שם. פרדס שע"כ שכ"ג, פ"ח מערכת חם. לקו"ת לארא"י ז"ל בראשית ג, יג – הנחש השיאני ואוכל. פע"ח שער הפורים שי"ט, פ"ו – דרוש מהרח"ו ז"ל, וגם הוא מדבר

דחום טבעי כמו בגיהנום ששורף ומכלה כל אש זרה דחומרי' התאוות. והוא אש גשמי לגבי שלהבת יה, וכ"ש שלהבת יה יכול לשרוף ולכבות את אש זרה דחום הטבעי, וכל שנתפעל בהתפעלות אלקות בצמאון ותשוקה ברשפי אש אלקי לפ"ע נכבה ומכלה אש זרה דחום הטבעי. אבל כשאינו נכבה וניכלה אש זרה דחום הטבעי זהו הוכחה שלא האיר בו אור אלקי, והוא דוקא ע"י התבוננות בהשגה וטוב טעם לקרב הדבר ברוח בינתו ודעתו במשלים דוקא, ולא שישאר בהסכם הדברים וההשגה רק בהמכוון איך שהוא מחי' ומהוה כו' וכה"ג אז מאיר בלבו גילוי אלקות להתפעל ברשפי אש ותשוקה לה' כו'.

והנה העולם מתאוננים על עצמם אשר כל א' מתבונן בגדולת הבורא לפי ערכו ודעתו בעת הכושר כו', ומתפעל בלבבו בתשוקה שהוא משתוקק מאד להתקרב אל אלקו, זה ישנו בכל א' מישראל לפי ערכו או בדביקות כנ"ל או בהתפעלות. ולמה אינו ניזוז כלל ממקומו דהיינו שהוא בשלימות בכל מדותיו החומריות בתאוות וכבוד וממון, שאם אינו רוצה להטעות א"ע יודע ורואה האמת ואינו מחפה על עצמו כו', ורואה איך שהוא בשלימות ואינו ניתק וניזוז להיות בבחי' אתכפי' אפי' כחוט השערה. וסוברים שבהתבוננות הוא מוטעה ושקר הוא, אבל באמת אינו כן שבודאי בשעת ההתבוננות הוא משיג ונקלט במוחו איזה גילוי אלקות ונתפעל ג"כ בלבבו, אבל שההתפעלות אינו התפעלות אלקי רק בבחי' רתיחת הדמים הנ"ל¹⁸³ כו', ועל כי אין אלקי בקרבי בתוך פנימי' לבבו ע"כ מצאוני הרעות האלה¹⁸⁴ כו'. אבל אם הי' מאיר אלקי בהתפעלות ורשפי אלקות בודאי הי' נכלה ונשרף החום הטבעי דאש זרה כנ"ל, זה"ע ספה"ע שמבררים בחי' גבו' דקליפה כנ"ל ע"י גבו' דקדושה שהוא רשפי אש אלקי ע"י התבוננות כו' כנ"ל והוא בשבוע הב'. אך בחי' ומדריגה זו כלול מז' לכן מבררים בכל יום דשבוע הב' כל הז' מדות הכלול בגבורה כו'.

וכמ"כ בכל הז' שבועות מבררים כל הז"מ דקלי' ע"י המשכת מדות דקדושה מבחי' בינה. וזהו שמ"ט ימי הספירה הוא נגד מ"ט שע"ב לברר מ"ט שע"ט בבחי' התהפכות מאין כו' ועי"ז נעשה הכנה למ"ת שיוכלו לקבל התורה. כי שרש התורה הוא בבחי' חכ¹⁸⁵ שהוא בבחי' אין¹⁸⁶ ונמשך למטה בבחי' גילוי כמ"ש וירד הוי' על ה"ס¹⁸⁷ ויאמר אנכי הוי' אלקיך¹⁸⁸ כו' שאנכי הוא מי שאנכי¹⁸⁹ כו' שהוא בחי' יחוד עצמותו שלמעלה מעלה מהשתל' העולמות רק ביחוד עצמותו בבחי' אחדות הפשוטה ונתגלה

(188) אנכי הוי' אלקיך: יתרו כ, ב.

(189) שאנכי הוא מי שאנכי: ראה תניא מהדו"ק ספמ"ט. לקו"ת להאר"ז"ל תולדות כו, יש בשם הזהר. אבן עזרא תולדות שם. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' יד. פרשיות התורה ח"א ע' רט ובנסמן במ"מ לשם. המשך תרס"ו ע' יג. וש"נ.

(183) רתיחת הדמים הנ"ל: כ"ה בהכת"י.

(184) ועל כי אין אלקי בקרבי . . . מצאוני הרעות האלה: וילך לא, יז.

(185) שרש התורה . . . חכ: ראה זהר בשלה

סב, א. יתרו פה, א. רע"מ משפטים קכא, א.

קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.

(186) חכ' שהוא בבחי' אין: איוב כח, יב.

(187) וירד הוי' על ה"ס: יתרו יט, כ.

בבחי' חכ' התו' שמיוחדת בעצמותו כמ"ש ואהי' אצלו אמון¹⁹⁰ כו'. וע"י נתינת התו' נתגלה יותר עצמותו למטה, וירדה למטה בדברים גשמי' שעשה"ד הם דברי' פשוטים כו'. אבל בזה נתגלה אחדות עצמותו מה שלא נתגלה בכל העולמות עליונים בעילוי אחר עילוי כו' וכמ"ש בענין נתאזה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים¹⁹¹ כו'. וזהו נק' בחי' המשכת מאין ליש שנתגלה מבחי' אין אמתי דיחוד עצמותו כו', ולכן ע"י ספה"ע שהוא ע"י ברור דו"מ דקליפות בבחי' התהפכות בביטול היש לאין ע"י בחי' בינה כו' ע"י מ"ט שע"ב כו', הנה אח"כ בחג השבועות הוא שער הנו"ן¹⁹² שהוא פנימי' בינה שמתייחד עם פנימי' חכ' שהוא בחי' אין כו' וזהו יחוד חו"ב בפנימיותו כו'. אך זהו דוקא ע"י ספה"ע תחלה כנ"ל, לכן מתחילין ספה"ע מליל ב' דוקא שהוא דוקא ע"י ביטול היש לאין ע"י בחי' השגה דבינה כנ"ל, משא"כ ליל הא' שהוא בחי' אמונה שמצד עצמותו שזהו למעלה מן השגה וטעם כו' ואפי' מבחי' אין דחכ' כנ"ל באריכות.

אך צ"ל ענין החיבור דספה"ע ומ"ת שע"י ספה"ע בבחי' ביטול היש לאין נמשך בחי' אין דחכ' דתו' למטה מאין ליש שהוא ע"י יחוד דחו"ב בפנימי', שלכאורה איפוא יפלא מאד שבחי' אין דחכמה הוא למעלה מן השגה לגמרי שאינו נתפס בשום השגה וכמאמ' לית מחת"ב כלל¹⁹³ כו', ואיך ע"י השגה דבינה בבחי' היש לאין שהוא בחי' אין דיש כו' ואיך הוא מתייחד בבחי' אין אמתי דחכ' כו'. אך מתחלה צ"ל ענין ביטול היש לאין דבינה כו', דהנה בעבודה יובן זאת דהנה ענין התבוננות הרחבת השגה בטו"ד שמתבונן איך שאלקות הוא מחי' את כל העולמות ואופן החיות איך הוא, מקרב אל השכל ממשלים רבים כמו ממשל חיות הנפש בגוף איך שהנפש אף שהוא רוחני' מ"מ מתלבש בבחי' חיות בשרי' בזה, וכן ממשל הדבור איך שבדבר ה' נעשה כו' הוא מתבונן ומשיג ממשל אותיות הדיבור דנפש איך רק בחי' גילוי הנפש ובחי' אחרונה שיש בזה ריבוי פריטים השכלות. והנה עיקר המכוון מהמשלים אינו להבין ולהשיג המשלים רק להבין הנמשל מזה איך שהוא באלקות, עד שבא לתמצית המכוון של השגת הרחבת דהתבוננות באלקות. והוא עומק המושג שאחר האריכות הנ"ל שבא אל הקיצור והתמצית איך שהוא מחי' את כל העולמות נקלט במוחו זאת לעומקו והוא הנק' אין של היש כו'. אבל בחי' החכ' הוא הנק' אין בעצם כו'. ובעבודה הוא בחי' ראי' דחכ' שנק' לאסתכלא ביקרא דמלכא⁶⁸ שהוא בחי' ראי' הדבר איך שהוא בבחי' אין בעצם שלמעלה מהשגה כו', ואינו דומה שמיעה לראי'⁵⁷ כלל ששמיעה דבינה¹⁹⁴ אינו דומה לראי' דחכ' כו'. ואף בתמצית המכוון דבינה שהוא לאחר האריכות שנתאמת

יתרו סט, ב. לקו"ת במדבר י, ד. יא, ד. יב, א ואילך. שה"ש מה, ג.
193) לית מחת"ב כלל: ראה ת"ז בהקדמה יו, א.
194) ששמיעה דבינה: ראה זהר אד"ר נשא קלח, ב. הגהות הרחי"ו לזהר בהר קח, ב אות ג. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' כו. וש"נ.

190) ואהי' אצלו אמון: משלי ח, ל.
191) נתאזה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים: ראה הנחומא נשא טז. תניא רפ"ו. סה"מ תרל"ז ח"א ע' פג. וש"נ. המשך תרס"ו ע' יא. וש"נ. לקו"ש ח"ו ע' 21 ואילך. סה"מ מלוקט ח"ב ע' רמא (בהוצאה החדשה – ע' שח). וש"נ. לקמן ע' מ. ע' מח ואילך.
192) השבועות הוא שער הנו"ן: ראה תו"א

ונישג אצלו איך שהוא מחי' כו' כנ"ל, מ"מ הוא רק בבחי' השגה ונק' עומק המושג שהוא רק העומק של המושג ובחי' ראי' אין דחכ' א"א להתפשט בהשגה כלל אף בעומק המושג, ואיך יתאחדו בחי' עומק המושג דבינה עם בחי' עומק חכ' שנק' יחוד חו"ב בפנימיותהו כו' כנ"ל שע"י ביטול היש לאין ממשלי דבינה נמשך בחי' האינ דחכ'.

אך הנה עומק המושג הנ"ל שבא אל הקצור דהרחבת התבוננות דהשגת הנ"ל אף שנק' עומק ואין של היש דהשגה כו' נק' אין של היש לבד אבל יש עוד בחי' עומק פנימי' יותר. והענין הוא שהעיקר דהתבוננות הוא איך שהוא חי ולא בחיים¹⁹⁵, כי שאף שנק' חי ע"ש מקור חיות כל העולמות מ"מ הוא לא בחיים, שצריך להעמיק בהתבוננות שהוא לא בחיים פי' שאינו כמו חיות גשמי שהנפש מחי' את הגוף, או כמ"ש כי לא מחשבותי מחשבותיכם¹⁹⁶ וכן לא כדבוריכם דבורו ית' שהעיקר תמצית המכוון דעומק התבוננות שהחיות אלקי שמחי' עולמות אינו דומה כלל לחיות בשרי וגשמי כו'. אף שארז"ל מה הנשמה ממלא את הגוף כך הקב"ה ממלא את כה"ע¹⁹⁷ כו' שאנו משיגים השפעת חיות אלקות בעולמות ומקרבים אל השכל ממשל חיות הנפש בגוף או ממשל אותיות הדבור עד שעומד על המכוון של המשלים שהוא חיות אלקות בעולמות כו', ומה צריך עוד יותר להבין איך שהוא חי ולא בחיים. אך הענין שמה שאמר חי ולא בחיים הוא בחי' הפלאה ששיג הפלאה הערך איך שחיות אלקי אינו בבחי' חיות גשמי רק מושלל מזה, ואף שאנו מדמים ממשלים גשמים אבל כח אלקי כמו שהוא בעצם אינו נתפס בחיים גשמי' ומושלל בחיות גשמי'. ואין המשל דומה לנמשל כלל שכח אלקי הוא בלתי מוגבל ונק' בורא שהוא בחי' אין תחלה ואין לו תכלה¹⁹⁸ כו', וזהו בחי' אין דעומק המושג שהוא בחי' הפלאה ושליטת מציאת דבר מה כו' רק בחי' אין אלקי ועי"ז יכול להתייחד עם בחי' אין דחכ' כמו שהוא בעצם כו'.

ולהבין זאת הנה יש ב' בחי' הא' השגת וידיעות המציאות והב' השגת וידיעות המהות, והענין הוא דלהשיג ולידע ענין ובחי' מהות רוחני כמו שהוא א"א לנו להשיג מהות הרוחני' כמו לידע ולהשיג מהות הנפש הרוחני' כמו שהוא במהותו בבחי' רוחניותו, רק שנוכל להשיג ולידע מציאותו בבחי' התפשטות במה שהוא מחיה את הגוף שהוא רק מציאת התפשטות הנפש להתגלות בבחי' מציאות חיות גשמי, אבל מהות הנפש כמו שהוא בעצם א"א לידע ולהשיג. ומהשגת מציאותו של הנפש בבחי' התפשטות חיות גשמי א"א לידע מהות הנפש, כי באמת מהות הנפש הוא למעלה מבחי' חיות גשמי. אך א"א¹⁹⁹ לידע מהות רוחני' הנפש רק בבחי' ידיעה בדרך שלילה,

ח. מדרש תהלים קג, א. ברכות י, א. בסה"מ תרל"ז ח"ב ע' תתסד: במדרש שו"ט ובגמ' מה הנשמה. וראה בנסמן שם.

198) אין תחלה ואין לו תכלה: ראה חובת הלבבות שער היחוד פ"ה. המשך תרס"ו ע' כח. 199) א"א: אוצ"ל: אפשר.

195) חי ולא בחיים: ראה מ"ג ח"א פנ"ז. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תקד. וש"נ.

196) כי לא מחשבותי מחשבותיכם: ישע"י נה, ח.

197) מה הנשמה .. כך הקב"ה ממלא את כה"ע: עד"ו הובא בכ"מ. ראה ויק"ר פ"ד,

שמהות הנפש הוא מושלל מבחי' גשמי שמושלל מכל תוארי גשם. כמו למשל השגת ענין מהות רוחני, הנה לא ראה אדם מהות רוחני רק שיודעים בבחי' ידיעה בדרך שלילה, היינו שהחיות מהות רוחני מפני שמושלל מכל תארי גשם, היינו שמתבונן בפרטות ענין הגשם איך שהגשם הוא נתפס בראות ובמושג וכה"ג אבל רוחני' אינו נתפס בראות ובמושג וכה"ג בכמה פרטי ענינים. ואף שבידיעה זאת ג"כ אינו יודע מהות הרוחני כמו שהוא במהותו ממש מ"מ נוגע ונתפס עצם הדבר כמו שהוא, משא"כ בבחי' השגת המציאות אינו מגיע לעצם מהות הדבר אבל ע"י ידיעה בדרך שלילה מגיע לעצם הדבר כו'. ואף שאינו רואה במהות ממש מ"מ נתאמת ונוגע אל עצם מהות כאלו רואה כו'.

כמ"כ יובן למעלה שבחי' ידיעת השגת מציאותו ית' הוא מבחי' התפשטותו ית' בבחי' התהוות מציאת העולמות שמחי' את כל העולמות שבזה נודע ונשיג מציאותו ית' שהוא כח אלקי שמאיר ומתגלה להוות ולחיות העולמות. והוא ע"י התבוננות בקירוב השכל במשלים הרבה כמו חיות הנפש בגוף וכה"ג, ומזה יבא לעומק המכוון בתמצית השגה איך שאלקות מחי' עולמות כנ"ל. אבל זהו רק בבחי' השגת המציאות ונק' אין של היש כו' כנ"ל, אבל אור כח אלקי עצמו כמו שהוא אינו נתפס בהשגת המציאות הנ"ל, כי אוא"ס הוא מושלל מבחי' מציאות חיות העולמות שנק' חיות גשמי' כו' כנ"ל במשל. אבל בבחי' ידיעה בדרך שלילה שהוא הפלאות אוא"ס איך שמושלל מבחי' התפשטות חיות העולמות בבחי' התהוות יש מאין שנק' גשם לגבי רוחני' כו', והוא במה שמתבונן איך שהוא חי ולא בחיים היינו שהוא מושלל מבחי' חיים שאנו משיגים בבחי' השגת מציאותו. כמו בעבודה היינו שמתחלה מתבונן בבחי' התהוות חיות העולמות הוא מקרב אל השכל ע"פ משלים הרבה ובא לתמצית המכוון שמה משיג השפעות אלקות בבחי' העולמות כו', הנה אין המכוון שישאר ויספיק בזאת אלא העיקר הוא אחר שהבין והשיג בכי טוב יבא לכלל ביטול ההשגה. והוא שנותן דעתו שהנה מה שמבין ומשיג בהשגתו הנה א"א לומר שכן הדבר הזה ממש כמו שמשגיג (כי מה נחשב השגתו כי מה פשפשת ומה ידעת²⁰⁰ כו' כי לית מח' תפיסא²⁰¹ כו', שיש ריבוי רבבות השגות עד אין קץ בעילוי אחר עילוי בריבוי עילוי העולמות הרוחני' ואינו נתפס בשום השגה ומח' ואפי' במח' דא"ק²⁰¹, ומה תתפס השגה גשמי' שלנו שהיא נתהווה ונתלכשה בעולם החומרי בגוף גשמי בכחות גשמי' ובפרט בנשמות שלנו שפע בחי' עקביים²⁰²). ומעמיק בעמקות הפלאות הערך איך שהוא מושלל מבחי' גשמי', שמתבונן ומקרב אל השכל במשלים הרבה והוא נק' ביטול היש לאין שהוא

(202) בנשמות שלנו שפע בחי' עקביים: ראה גם אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תקעט: הנשמות דעשי' נק' עקביים שבקביים. שערי אורה ה, א ובהערה 10. מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"א ע' סב. לקו"ש חל"א ע' 202. אגרות קודש כ"ק אדמו"ר זי"ע כרך כא ע' עז.

(200) מה פשפשת ומה ידעת: ראה זהר בהקדמה א, ב.
(201) לית מח' תפיסא . . . ואפי' במח' דא"ק: ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' ס. ועוד. על פרשיות התורה ח"א ע' רלב. סה"מ תרפ"ב ע' שח. וש"נ.

בחי' ידיעה בדרך שלילה שבזה נתפס ונוגע אל עצם האין האלקי שבבחי' ראי' דחכ' שהוא ראי' המהות כו'. דאף שהידיעה בדרך שלילה אינו רואה עדיין בחי' אין אלקי כמו שהוא במהות, מ"מ נתאמת אצלו כאלו רואה ונתפס בידיעה זאת בחי' המהות, כי ע"י ידיעה בדרך שלילה מגיע לעצם אבל לא ע"י השגת מציאות כו'.

אך למה צריך להשגת המציאות יתבונן רק בבחי' שלילה והפלאה כו', אך הענין הוא כמו שנזכר למעלה בענין ידיעות מהות הרוחני' שע"י ידיעה שלילית תארי הגשם בזה יבא על עצם מהות הרוחני' כמו שהוא. אך איך יבא לשלילת תארי הגשם הוא ע"י שמבין ומשיג כל פרטי תארי הגשם ואח"כ יוכל לבוא להפלאות ושלילת הרוחני', שכל מה שמבין ומשיג בפרטות תארי גשם יותר יודע הפלאות ושלילת הרוחני', וכל מה שמבין ובא להפלאות הערך ושלילה כו' יותר נוגע ובא לעצם מהות הרוחני'. כמו המשל של שרי המלך שכאשר מספרים תחלה גדולת המלך, אף שהוא רק השגת המציאות בכל פרטי גדולת המלך ואינו דומה לכשנכנס אל המלך שרואה מהות המלך, מ"מ ע"י ידיעה שהי' לו מתחלה הנה אח"כ כשנכנס יודע מה לראות. כמ"כ יובן בעבודה שע"י השגות בהתפשטות מציאות יש דוקא יותר יוכל לבוא לבחי' ידיעת השגת הפלאות ושלילה, משא"כ אם לא יתבונן מתחלה בהשגות בהתפשטות מציאותו ית' בבחי' יש מאין רק תיכף יתבונן בהפלאות ושלילתו ית' בבחי' ביטול היש לאין אינו נתפס הדבר לאמיתתו. אבל כל מה שמתבונן בהתפשטות מציאות יש מאין כו' יותר יוכל לבוא לבחי' ביטול היש לאין כו' שהוא בחי' הפלאות ושלילת הערך שבזה נתפס בחי' האין האמיתי דחכ' כאלו רואה. ובזה יובן ענין יחוד חו"ב דע"י פנימי' בינה שהוא עומק המושג בביטול היש לאין שהוא הפלאה ושלילה כו' שבא דוקא ע"י התפשטות השגה דאורי' בבחי' יש כו', עי"ז יבא לבחי' עומק המושג דבחי' פנימי' בינה בבחי' הפלאה ושלילה בביטול היש שמתאחד עם אין דחכ' שהוא אין אמיתי כמו שהוא כאלו רואה שנק' לאסתכלא ביקרא דמלכא⁶⁸.

ובזה יובן שספה"ע הוא הכנה למ"ת שע"י סה"ע בבירור ז"מ דנוגה בביטול היש לאין בבחי' אתהפכא כו' נמשך אין אמיתי דאוא"ס שבבחי' חכמה דתורה מלמעלה למטה להתלבש בדברים גשמי' דוקא וכמשי"ת. והנה המשל בזה מזריעת גרעין, שהנה בגרעין יש כח הצומח הרוחני שנתלבש מכח הצומח הרוחני שבארץ, שהוא כח הצומח כללי ורוחני שאינו בבחי' תואר צמיחה גשמי', רק שנמשך מבחי' כח הצומח כללי ורוחני בבחי' התלבשות בצמיחה גשמי' בבחי' יש מאין בשינוי המהות כו'. אך מ"מ אנו רואים שמלוּבש בו כח צומח רוחני, כי בדומם אין צמיחה בריבוי וגידול, ובצומח כמו עשב וכה"ג נצמח ונגדל תמיד בריבוי והוא בחי' צמיחה גשמי עדיין. אבל בגרעין מלוּבש כח הצמיחה זאת שהוא בחי' אין דכח צומח אך הוא אין שביש. והנה ע"י הזריעה שזורעין הגרעין בארץ ונעשה רקבון בחומר גשם הגרעין, וגם רקבון בצורה שהוא כח צומח רוחני שהי' מלוּבש בגרעין, שהרקבון שלו הוא שנכלל בכח הצומח הכללי שבארץ שנפשט ונשלל מגשם הגרעין, עי"ז נכלל בכח הצומח הכללי שבארץ שהוא אין אמיתי דכח הצומח הכללי. ועי"ז נמשך מאין דכח הצומח הכללי בריבוי והתפשטות יותר בכפלי כפליים שמגרעין א' נצמח ונתרבה בגידול כמה גרעיניו, והוא

ע"י תוס' כח מכח אין דכח הצומח הכללי שבארץ בא מאין ליש בהתפשטות יותר, והוא דוקא ע"י רקבון הגרעין מגשם הגרעין. נמצא שגם הגרעין הוא שגרם לבחי' תוס' כח זאת מכח הכללי, ואף שהתוס' בא מרקבון הצורה והחומר, אך הרקבון בא מהגשם וכל שיש יותר גשם יש יותר רקבון, וע"י נמשך יותר תוס' כח מכח הצומח כללי דוקא בבחי' ירידה למטה עוד בצמיחה גשמי' שנצמח מאין ליש כמה גרעינין גשמי'. והוא מפני שע"י גשם הגרעין בא רקבון הגרעין כנ"ל, וכמו במשל שאם זורע גרעין א' נמשך מגרעין א' עשרה גרעינין אבל כשזורע' כמה גרעינין יהי' הברכה בתוס' כח בריבוי יותר לפ"ע זריעת הגרעינין כמ"כ יהי' ערך תוס' כח. נמצא שתלוי תוס' כח דכח הצומח כללי בבחי' זריעת הגרעינין הגשמי', שכל מה שהי' מתפשט מתחלה מבחי' כח הצומח הכללי בבחי' התפשטות היש מאין בגרעיני' גשמי' אח"כ יוכל לזרוע יותר גרעיני' הגשמי' שהי' הרקבון דגרעינין בבחי' רקבון דצורה בהתפשטות ושלילת הגשם ע"י יבא לכח אין דכח הצומח יותר כו'. נמצא מובן מזה שהתוס' ברכה יבא מכח הצומח היולי וכללי שנק' אין אמיתי לגבי כח הצמיחה שבא ומתגלה בצמיחה גשמי' בגרעיני' גשמי' וכה"ג שנמשך מאין ליש גשמי', שאף שיש בגרעי' כח צמיחה רוחני' הוא אין שביש, ואינו ערך לגבי כח האין דכח הצומח היולי שבארץ. מ"מ מה שנמשך תוס' ברכה ע"י זריעת הגרעין בארץ שאף שתלוי ברקבון הגרעין שע"י רקבון הגרעין הוא נכלל בכח הצומח היולי כנ"ל וע"י נמשך תוס' כח אין מכח הצומח היולי בתוס' ברכה מרובה על העיקר. אך הרקבון הוא בא דוקא מגשם הגרעין דהיינו מה שהופשט מגשמיותו שהי' בתחלה בהתפשטות הגשם מאין ליש כו', הנה אח"כ כשזורעין הגרעינין וכל מה שזורעין גרעיני' גשמי' יותר נמשך יותר תוס' כח מאין דכח צומח היולי כו' כנ"ל (ואם מצד הרקבון שהוא כח ההתכללות שנכלל בכח הצומח היולי אין לחלק בין כשנכלל גרעין א' או כמה גרעינין מאחר שנכלל בכח הצומח היולי ושם אין התחלקות כו' וד"ל). והוא לפי שכח ושרש היש דצמיחה גשמי' שרשו יותר נעלה מכח צמיחה רוחני' ששרש הכלים קדמה לאורות²⁰³ כו' וכמבואר במ"א. ולכן הוא אף שנמשך מכח הצומח היולי תוס' כח ע"י רקבון הגשם שהוא החומר וגם רקבון הצורה שהוא אין של היש שנכלל באין אמיתי דכח הצומח היולי והרוחני, ואיך הוא שנמשך אח"כ דוקא עוד בריבוי וצמיחה גשמי' עוד כבתחלה כאותן הגרעינין גשמי' שזרעו תחלה מאחר שנכללו בכח האין היולי איך בא השפע והתגלות בצמיחה גשמי', רק שבא בתוס' ברכה, שמתחילה הי' נמשך מכח הצומח היולי להצמיח בצמיחת גשמיית דגרעין בשיעור מוגבל, כמו שבפעם ראשון הי' נצמח מכח הצומח היולי גרעין א' שבא ונמשך בשיעור מוגבל כזה להיות נצמח גרעין א' ולא יותר. ואף שיש בכח הצומח כח בלתי מוגבל להצמיח בריבוי גרעיני' וכמה מינים עד אין קץ כו', מ"מ הוא שנמשך בכח מוגבל ע"י כח המגביל והצמצום להיות בא בשינוי המהות מרוחני' לגשמי' שהוא בא בריחוק והבדלה מאין ליש ובהגבלה מצומצמת. ושרש כח המגביל

203 ששרש הכלים קדמה לאורות: ראה מאמרי אדה"ז אתהלק לאזניא ע' יז בשם הע"ח. תקס"ב ח"א ס"ע ר ואילך בשם [ע"ח] שער

הכללים. באוה"ת דברים כרך ב ע' תתקכד ואילך: כנו' באוצ"ח. וראה תר"ח בראשית י, ד ובהערה 14. נח סז, ג ובהערה 9.

הזה הוא בא מכח שלימות עצמותו דכח הירידה שבעצמותו שלמעלה מכח העילוי שבעצמותו שבמקום גדולתו דוקא שם אתה מוצא ענוותנותו²⁰⁴ כו' וד"ל.

אך בא בבחי' ההפלאה וההסתר שנתצמצם ע"י שם אלקי' לבוא בשיעור מוגבל כמו להצמיח גרעין א' דוקא ולא יותר ובא בבחי' הטבע וההסתר כו'. אך הנה כשזורעין הגרעין ונכלל בכח האין היולי כו' נמשך תוס' כח אין דכח היולי שלמעלה מהגבול הראשון בתוס' ברכה להיות מגרעין א' כמה גרעין. ולכאן יפלא מאחר שנמשך תוס' כח אין בא בהגשמה להצמיח צמיחה גשמי כבתחלה, אך הנה שרש הגשם הוא שרש נעלה יותר כנ"ל וד"ל, רק שבא בהסתר והגבול במדה מצומצם ועתה הוא שנתגלה התחדשות תוס' כח אין למעלה מכח ההגבל בהגבל דוקא שזה מכח התכללות דכח הגילוי וכח הירידה²⁰⁵ שבא מעצמותו ית' וד"ל.

וכן יובן מהשפעת חסד עליון בפרנסה שאנו רואין שא"א להיות השפעת חסד עליון דהשפעת הפרנסה בהרוחה ממון וכה"ג כ"א ע"י מעשה ידי כמ"ש וברכ"ך²⁰⁶ בכל אשר תעשה²⁰⁷ תעשה דוקא עד שהוא נראה לאדם כאלו הוא כחו ועוצם ידו¹⁶⁷ כו'. אך הנה אנו רואים שעיקר ההצלחה הוא דוקא אחר היאוש, שמתחלה נעשה כמה מונעים סבות ההצלחה אדרבה שעומד וקרוב להפסד עד שמתייאש הנה אח"כ דוקא הוא שנעשה ההצלחה וכמ"ש הזורעים בדמעה שהוא חושש שמא ירקב לגמרי כו' הנה אח"כ דוקא ברינה יקצרו²⁰⁸ כו'. כמ"כ בכל המו"מ א"א להיות תיכף ההצלחה אלא דוקא אחר סבות המונעים ההצלחה עד שיאמרו נואש הנה אח"כ ישלח ה' ההצלחה בתוס' ברכה מרובה כו', והטעם מפני שהשפעת חסד דפרנסה הוא ג"כ הוא השפעת חסד עליון מאין ליש וכל המשכת מאין ליש א"א למשוך כ"א ע"י ביטול היש לאין. ודוקא כשנתלבש תחלה בגשם וישות שהוא מעשה ידיו שצריך לעשות ע"פ הטבע שע"פ חכמה דוקא יהי' בזה המו"מ הרוחה עד שיכול לדמות לומר כחי ועוצם ידי כו', אח"כ נעשה סבות ומניעות עד שאומר נואש שהוא הפשטה מישותו שהי' מלובש במעשה ידיו כו' שע"י ביטול היש לאין נמשך ההצלחה מאין ליש כו'. כמ"כ יובן מלמוד התורה שעיקר הצלחת הלימוד הוא ג"כ באופן זה, שהרי אדם שהוא מהיר בלימודו ומבין מיד הסברא אינו יורד לעומקו לעמוד על עומק אמיתית הדבר. אבל כשהוא קשה ההבנה, ולא שאינו מבין כלל אלא מבין ומשכיל ג"כ את דבר השכל

אותיות ,,תי". ויש לציין שכמאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקכה ובאוה"ת סידור ע' רסד כתוב וברכתך.

(207) וברכך בכל אשר תעשה: פ' ראה טו, יח – בדילוג. ראה ספרי שם. ראה גם מאמר ד"ה זה במאמרי אדה"ז תקס"ח ח"ב ע' תרמח ואילך.

(208) הזורעים בדמעה .. ברינה יקצרו: תהלים קכו, ה.

(204) שבמקום גדולתו .. ענוותנותו: ראה מגילה לא, א. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ס"ע רל ואילך בשם מורו. סה"מ תרנ"א ע' ע"א. תו"ח יתרו רנט, ב הערה 122. מאמר ד"ה זה במאמרי אדה"ז הקצרים קובץ ב (קה"ת תשע"ה) ע' ו.

(205) וכח הירידה: תיבות אלו נכפלו בהכתי".

(206) וברכך: בצילום הכתי"י נראה שבתחלה כתב וברכתך, וכנראה שמחק את

והסברא, אך שנופל לו קושיות ואינו מבין עומק הדבר מפני מה הוא כך או מצד הסתירות ממקום אחר ומייגע בעומק דעתו לעמוד על הדבר ביגיעת הנפש. אזי נמשך סברא והשכלה חדשה מאין דכח המשכיל, ואח"כ נופל לו גם על זאת קושיות וסתירות, שהוא היפך דמהיר הנ"ל שמיד מבין ואין לו מסתיר על הדבר רק מיד נובע לו מכח שכלו אבל אינו לעומקו ואינו יכול לכיין על עומק הדבר לכיין על אמיתתה. אבל קשה ההבנה שהוא ע"י המניעה וההסתר שאינו מבין מתחלה, ולא שאינו מבין, רק שמבין הסברא הפשוטה, אלא שנופל לו סתירות וקושיות ומשתוקק לבא על עומק הפלאת הדבר שהוא ביטול היש לאין שהוא דוקא מילי דחכמתא כו', נמשך לו מכח האין דכח המשכיל תוס' השכלה ועומק הדבר לאמיתית הדבר. וכידוע בענין אדם כי ימות באהל²⁰⁹ אין מתקיים אלא במי שממית עצמו עלי²¹⁰ לעמוד על עומק הפלאות, וכידוע בענין יעשה למחכה לו²¹¹ שאמר בזהר שהוא למאן דדייק מילי דחכמתא²¹² כו'.

נמצא מובן שע"י ביטול היש, והוא דוקא שהוא מבין ומשיג תחלה, שכל מה שמבין ומשיג יותר תחלה אזי נופל קושיות יותר לעמוד על עומק הדבר ובא לבחי' ביטול ההשגה לעמוד על עומק כנ"ל, מובן מזה שע"י השגה שהי' מבין מתחלה הנה ע"י דוקא נמשך הקושי וההסתר שהוא ביטול היש. נמצא מובן שע"י היש דוקא נמשך ביטול היש לאין שהוא העיון וההגיון לעמוד על עומק ע"י קשה הבנתו כנ"ל, שע"י נמשך תוס' כח מכח אין דכח המשכיל להשכיל סברות עמוקות בעומק אחר עומק כו'.

ומכ"ז יובן למעלה בענין ספירה ומ"ת שע"י ספה"ע דוקא שע"י בחי' בינה שנמשך מ"ט שע"ב, שזהו לשון ספירה שהוא בהירות¹⁷⁴ וזהירות שמאיר מבחי' בינה עילאה לברר ז"מ בבחי' אתהפכא בביטול היש לאין שהוא דוקא מתחלה ע"י השגה דבינה כנ"ל, הנה ע"י נעשה ביטול היש לאין. הנה אח"כ נמשך מאין ליש בשבועות בבחי' חכ' התו' שהוא שער הנו"ן דבינה ששם הוא היחוד דחוי"ב בפנימי' כנ"ל במשל²¹³ שע"י ידיעה בדרך שלילה נוגע לעצם הדבר כאלו רואה במהותו כו'. כמ"כ יובן על עומק דבינה שהוא כח ההפלאה בבחי' ביטול והפשטה מישותו והוא דוקא ע"י התפשטות והתגלות בישות אזי יכול לפשוט יותר מישותו ולבא על עצם הדבר כמו שהוא במהותו כאלו רואה כו' כנ"ל, הנה נתגלה במ"ת מבחי' חכ' התורה שהיא חכמתו העצמי' למטה דוקא בדברי' גשמי' כנ"ל שכשנמשך תוס' כח אין דחכ' נמשך למטה דוקא וכמשי"ת. לכן בשבועות הי' שתי הלחם דחמץ¹⁴⁹ שאף החמץ¹²⁵ שהוא ההגבהה והישות יכול ג"כ להתעלות ולהיות כלי לדבר ה' שבתורה שנתלבשה דוקא בדברים גשמי' כנ"ל וכמשי"ת. והכנה לזה הוא דוקא ספה"ע שהוא מליל ב' אבל ליל א' דפסח

(212) בזהר . . דדייק מילי דחכמתא: ח"ש

קל, ב. ראה גם מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"ב ע' תקא ואילך. הנסמן לתו"ח בראשית לה, ג.

(213) כנ"ל במשל: פיסקא ולהבין זאת הנה.

(209) אדם כי ימות באהל: חוקת יט, יד.

(210) אין מתקיים . . שממית עצמו עלי': ראה שבת פג, סע"ב. וש"נ. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רה. תו"ח בראשית לב, ב ובהערה 17. שמות ד, א. וש"נ.

(211) יעשה למחכה לו: ישעי' סד, ג.

הוא אכילת מצה, וענין מדריגת מצה הוא למעלה מספה"ע ומ"ת לכן אין מונין מליל א' דפסח.

והענין יובן ע"פ הנ"ל דשרש המצה הוא בחי' אמונה שמצד התקשרות העצמי שהוא למעלה מבחי' התולדה דבחי' חכ' כנ"ל באריכות, לכן מצה היא גבוה מספה"ע ומ"ת. שבחי' ספה"ע ומ"ת הוא שבא היחוד ובדרך מיצוע והיינו שע"י ביטול היש לאין דספה"ע נמשך בחי' אין דחכ' התורה מאין ליש שזוהו בחי' עו"ע משפיע ומקבל שההתקשרות הוא בחי' ההשפעה. ואף שהוא בבחי' פנימי ועצמי, מ"מ הוא בבחי' עו"ע משפיע ומקבל וכמו התקשרות דבן אל האב מצד התולדה כו' כנ"ל, והוא כמו ההשתל' העולמות בחיצוני' שע"י ביטול היש לאין דעולמות נמשך תוס' כח מאין ליש. וכמו בחי' שבת שהוא עליות העולמות²¹⁴ מששת ימי המעשה שבא ונמשך השפעות אלקות בהתגלות העולמות להחיותם מאין ליש כו', הנה אח"כ בשבת הוא עליות העולמות בביטול היש לאין, הנה אח"כ נמשך תוס' הארה מאין ליש עוד לירד בששת ימי המעשה כי שבת היא נקודה אמצעית²¹⁵ כידוע כו'. אך כ"ז הוא בבחי' חיצוני' דבחי' השתל' העולמות, אבל שרש התורה הוא בבחי' פנימי' שהוא השפעה פנימי' שחכ' התורה היא מתאחדת בעצמותו ית' כי אורייתא וקוב"ה כולא חד²¹⁶ וישראל מתקשראן באורייתא²¹⁷ כו'. אך זה הקשר והחבור שנתגלה הוא בבחי' השפעה ובדרך מיצוע כנ"ל שע"י ביטול היש לאין נמשך מאין ליש כנ"ל, שהמשל בזה הוא כמו התקשרות הבן האב²¹⁸ מצד התולדה דטיפה ומוח אב שהוא המשכה פנימי' ועצמי' שלמעלה מהשפעות חיצוני' דעושר וגדולה וחכ' כו', מ"מ הוא בא בדרך השפעה וצמצום והתלבשות בחיצוני' כנ"ל באריכות. אבל בחי' אמונה שנתלבשה במצה הוא מצד התקשרות הנפשות בבחי' עצמיות ומהות שלמעלה מכח התולדה כנ"ל, שמצד התולדה בזה יכול להשתנות שיהי' נכרת משרשו כעובר על חייבי כריתות כמו בחילול שבת²¹⁹ או באכילת חמץ כמ"ש באכילת חמץ ונכרת מיום הראשון עד יום השביעי²²⁰. והנה בפי' מיום הראשון עד יום השביעי קאי על בחי' שרש נש"י בבחי' מדות עליונות כו'. אך איך אמר עד יום השביעי הל"ל עד יום הששי כי ששה מדות הן כו'. אלא קאי על שרש הראשון בבחי' חכ' ויום השביעי הוא בחי' מל' קבלת עומ"ש כו', וכ"ז מפני התולדה. אבל מצד התקשרות עצמו' דנש"י שבבחי' כח המוליד שכלולה בעצמותו ית'

לס' התניא ע' קד ואילך. אוה"ת חוקת ע' תשס ובמהדורת תשנ"ח ע' תשנ"ט.⁴

(217) וישראל מתקשראן באורייתא: ראה זהר אחרי עג, א.

(218) הבן האב: אוצ"ל: הבן אל האב.

(219) חייבי כריתות כמו בחילול שבת: ראה רמב"ם ריש הל' שבת.

(220) ונכרת מיום הראשון עד יום השביעי: ע"פ בא יב, טו.

(214) שבת שהוא עליות העולמות: ראה ע"ח שער פנימיות וחיצוניות ש"מ, דרוש ג. ח. טו. תו"ח בא ככו, א. וש"נ.

(215) שבת היא נקודה אמצעית: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' כו. תקע"ב ע' כט. הנחות הר"פ ע' כא.

(216) אורייתא וקוב"ה כולא חד: מובא בתניא פ"ד ופכ"ג בשם זוהר. ראה זהר בראשית כד, א. בשלח ס, סע"א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רפה. וש"נ. קיצורים והערות

שהוא כמו התקשרות הנפשות דבן עם האב כו' זה אינו נשתנה לעולם, ומתלבש בבחי' אמונה דמצה או בקריאה בדיבור בקריאת שם אבא כנ"ל, עד שבזה שוים צדיק גדול עם רשע ופושעי ישראל. ולכן כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב¹⁰⁶ כנ"ל באריכות, לכן נאסר חמץ בפסח ובשבועות מצוה דוקא בחמץ כמ"ש חמץ תאפינה¹⁴⁹. כי בשבועות ע"י בירור הז"מ ע"י ספה"ע שמתחיל מליל ב' בבחי' המשכות מבחי' בינה כנ"ל ע"יז ויכול להתעלות ג"כ החמץ כנ"ל, אבל הוא בא בדרך מיצוע שהוא חיבור משפיע ומקבל כו'. אבל בחי' מצה דליל א' אינו נמשך בבחי' מיצוע רק שמתגלה מבחי' עצמותו ית' שלמעלה מבחי' התולדה שנמשך בבחי' חכמתו ית' רק שמתגלה עצמותו ית' כמו שהוא בעצמותו נמשך ונתגלה למטה, וכנ"ל בפ"י ופסח ה' על הפתח¹³⁰ או קול דודי מדלג²²¹ כו' שלא בבחי' השתל' עו"ע, רק כמו שהוא בעצמותו ית' נתגלה ונתלבש למטה ממש בבחי' אמונה פשוטה דנש"י שלמעלה מן הטעם דחמץ. רק בחי' מצה שהוא בלי טעם והגבהה והתפשטות לצדדי' כו' רק עצם הדבר כמו שהוא מצד התקשרותו בעצמותו וא"ס שלמעלה מכח התולדה דחכ' דאתה אבינו⁸⁵ כו'. והוא בחי' אמונה שלמעלה מאמונה שירשו מאבות עד שגם משה צריך לאכילת מצה³⁰ שהוא למעלה מבחי' חכ' עד שחכם שואל מה העדות⁹⁸ כו' כנ"ל. וזהו ג"כ לחם עוני²²² שזהו שפלות בעצם שהוא למעלה אפי' מבחי' ראי' ויראה דחכ' כמו כמשנ"ת במ"א שבזה נתגלה מבחי' עצמותו ית' בלי בחי' מיצוע כלל. והוא כדוגמא דלעתיד שיתגלה עצמותו וא"ס למטה מטה כמו למעלה עד שיהי' פחד אלקי על כל הברואים כו', וכמ"ש ונגלה כבוד הוי"ו²²³ ואמרו הנה אלקינו זה²²⁴ שכל א' מראה באצבעו²²⁵ כו'. אבל ספה"ע ומ"ת הוא בא בבחי' מיצוע משפיע ומקבל שע"י ביטול היש לאין נמשך מאין ליש כו'.

והענין יובן בדוגמא מהחילוק שבין שאר הנביאים לנבואה דמשה²²⁶, ששאר הנביאים כששרה רוח אלקי דנבואה הוצרך להם להיות התפשטות הגשמי' שלא יכלו לקבל בחומר גופם גילוי אור אלקי דנבואה. והוא מפני שנתגלה להם בבחי' צמצום בדרך עו"ע בהשפעה מאין ליש הוצרך להיות ביטול היש לאין שהוא הפשטה מכל חושיות הגוף כדי שיכול להאיר אור אלקי דרוח נבואה שנמשך מאין ליש כו'. אבל נבואת משה נאמר בו פב"פ דבר²²⁷ ה' ²²⁸כו', שהי' מאיר וא"ס שבגילוי נבואתו ממקום עליון והוא מבחי' אצילות עד שהגוף לא הסתיר והי' יכול לקבל כמו שהוא בגופו את אור נבואתו. והיינו שהגוף הי' ג"כ כלי לאור נבואתו ולא הי' צריך הפשטה מבחי' הגוף, שא"כ הי' שרש נבואתו מבחי' הצמצום שבבי"ע כו' וד"ל.

דמשה: ראה רמב"ם ה' יסוה"ת פ"ז, ה"ו.
הנסמן בסה"מ תרמ"ב ע' ש.

(227) נבואת משה . . פב"פ דבר ה' ראה תשא לג, יא – ושם: ודיבר ה' אל משה פנים אל פנים. בהעלותך יב, ח – ושם: פה אל פה אדבר בו. ברכה לד, י – ושם: אשר ידעו ה' פנים אל פנים.

(228) פב"פ דבר ה' ואתחנן ה, ד.

(221) קול דודי מדלג: שה"ש ב, ח : בדילוג.

וראה לעיל ע' כא ואילך.

(222) לחם עוני: ל' הכתוב פ' ראה טז, ג.

(223) ונגלה כבוד הוי"ו: ישעי' מ, ה.

(224) הנה אלקינו זה: ישעי' כה, ט.

(225) שכל א' מראה באצבעו: ראה תענית

לא, א.

(226) מהחילוק שבין שאר הנביאים לנבואה

וכדוגמא זה יובן בהפרש שבין בחי' מצה דליל א' שהי' מאיר מבחי' עצמותו ית' למטה דוקא שלא הי' להם שום הזדככות ובירור כמ"ש לא שמעו אל משה⁹¹ כו', אלא שהי' מתלבש בבחי' קטנות דאבא נקודה ת"י¹⁶ בחי' אמונה פשוטה שלמעלה מן הטעם כו'. אבל ספה"ע ומ"ת הנה הוא בא ע"י בירור, בירור והזדככות דז"מ רעות בספה"ע כנ"ל, ועי"ז נמשך שתי הלחם דשבועות שהוא נו"ה דאבא¹⁵⁰ שהוא כח השפעות דחכ' מאין דפנימי' חכ' שמיוחדת בעצמותו דוקא צ"ל דוקא חמץ, שאף החמץ הוא שנתעלה ע"י בירור דז"מ. והתורה היא ג"כ ירדה למטה בבחי' חכ' אתבריר²²⁹ שהוא הטעם ותענוג דחכ' התורה בברור²³⁰ עה"ד שזהו עיקר התורה להבדיל בין²³¹ טמא²³², לכן שתי הלחם הוא דוקא חמץ. והוא מפני ב' טעמים הא' מפני כח הירידה והתלבשות בדברי' גשמי' בבחי' נוגה לברר כו'. והב' מצד שלימות הבירור בזה גם חמץ נתעלה ונעשה כלי לגילוי אור עצמותו שמשתעשע בשעשועי דתורה שהוא דוקא מגליא דתורה שנתלבשה בבירור עה"ד דטו"ר שלמעלה אפי' מבחי' פנימי' התו' וכמבואר במ"א וד"ל.

אך כ"ז הוא בחי' מיצוע ועי"ע שהוא לפ"ע הבירור וביטול היש לאין, כמ"כ נמשך מאין ליש שזה נק' משפיע ומקבל כו' כנ"ל. אבל מצה דליל א' הוא בא בלא מיצוע כלל רק שנתגלה אמיתית מציאותו למטה דוקא בבחי' קטנות דאמונה פשוטה כו', ולכן אין מונין מליל א'. אך אי"כ אינו מובן מה שייד ליל א' לספירה ומ"ת כלל ומהסדר שנסדרו זא"ז משמע שהא בהא תליא. אך הענין שיש בכלל מאתים מנה²³³ שמבחי' אמונה פשוטה שלמעלה מן הטעם הוא שנתגלה ומתלבש אח"כ בטעם בספה"ע ומ"ת, והיא הנותנת כח ועוז שבטעם הוא מלוכש האמונה שלמעלה מן הטעם. והדוגמא מזו ישנו בכל נפש מישראל בכל יום והוא מה שקודם התפלה לובשין הטלית שזה נק' פרישא דמלכא²³⁴ שהוא בחי' אמונה פשוטה שלמעלה מן הטעם והדעת, שהרי אין לו השגת אלקות עדיין רק בבחי' קבלת עול שצריך לעמוד לפני ה' ולהתקרב אליו שלא מצד הטעם והדעת כלל אלא מצד ההתקשרות עצמיות. ואף שהוא בבחי' קטנות הדעת עדיין, אך מזה הכח הוא שיכול להתבונן אח"כ בפסוד"ז בהתבוננות בגדולת הבורא ואח"כ למס"נ בק"ש ותפלה, כ"ז הוא נמשך מבחי' אמונה וקבלת עול מפריסא²³⁵ דמלכא. וזה"ע חדשים לבקרים רבה אמונתך²³⁶ שבכל יום מתחדש כח

(232) להבדיל בין טמא: ע"פ שמיני יא, מז.
 (233) שיש בכלל מאתים מנה: ב"ק עד, א.
 (234) הטלית שזה נק' פרישא דמלכא:
 ראה זהר סבא משפטים צז, ב. הנסמן במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב לע' תרמא. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' א"רפ לע' א'מד.
 (235) מפריסא: אולי כ"ה בהכת"י. וראה הערה שלפניו.
 (236) חדשים לבקרים רבה אמונתך: איכה ג, כג.

(229) בבחי' חכ' אתברירו: ראה אגה"ק סכ"ח. זהר היכלות פקודי רנד, סע"ב. ע"ח שער דרושי נקודות ש"ח, פ"ו. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רצה. שמות ח"ב ע' שכא. תו"ח תשא שפד, ד ואילך.
 (230) בברור: אוצ"ל: בבירור.
 (231) עיקר התורה להבדיל בין טמא: ראה תו"א מקץ לו, ד. לקו"ת שלח לו, ב. מטות פח, א. ואתחנן יא, א. א. פ' ראה ל, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א קלא רע"א. תקס"ז ח"א ע' תיח. תו"ח בראשית ב, ב ואילך.

האמונה פשוטה שמצד התקשרות עצמות שישנו בהעלם בכל נפש מישראל אפי' בקל שבקלים, ונק' כח קדישא⁹⁷ שזהו איש"ר בכל כחור²³⁷ כו' כל מה שיש בכחך עשה²³⁸ כו', והוא מה שמתגלה בלבישת הטלית שהוא מקיף כללי. או בק"ש קטנה הוא ג"כ מצד אמונה פשוטה²³⁹ כנ"ל. הנה אח"ז הוא בהתפשטות בגילוי כחות מבחי' השגה ומדות או"ר שהעצם בא לידי התפשטות. נמצא שכל פרטי התפשטות כחות הנשמה מאיר מבחי' פשוטת הנשמה, והיינו מה שמתפעל בהתבוננות אלקות בהתפעלות אהוי"ר אינו מוגבל לפ"ע הטעם והשגה כמבואר במ"א שאם הי' רק מצד הטעם והשגה הי' כבר כלה כח התפעלות וביטול דנש"י²⁴⁰ שלנו שהן קטני ערך אפי' בביטול עול לקיום תו"מ, רק עיקר החיזוק הוא מצד אמונה פשוטה שזה לא נפסק לעולם אלא שהוא בהעלם וצריך להמשיך מהעלם לגילוי. אך בתחלה הוא שנמשך בכלל בחי' אמונה בקבלת עול בפרישא דמלכא, הנה אח"כ הוא שמתגלה בכל אברי' דהנשמה במוח ולב כו' שיתגלה בהשגה במוח ובבחי' מדות דדו"ר שכלי"י וטבעי' כו', בכל פרט נמשך כח התקשרות עצמית דנשמה מצד אמונה. רק שהשכל והשגה הוא רק בדרך הוראה שמראה ומגלה שמאיר את החושך הגוף שלא יסתיר, ולכן נק' חכ' אור²⁴¹ שהוא בא להאיר את הדבר הטמון במקום חשך כמו אור הנר שמאיר ומורה על מה שהוא במקום חשוך כמו בור וכה"ג כו' וד"ל כמבואר במ"א. כמ"כ יובן בכללות נש"י שע"י מצה בליל א' שהוא דוקא בלא טעם כלל שהוא מצד התקשרות העצמות כנ"ל, הנה אח"ז הוא שיכול לברר בספה"ע הזי"מ ע"י המשכות גילוי בבחי' מדות דקדושה כנ"ל. עד שיכול לקבל אח"כ את התורה בגופם לקיום תו"מ בפועל שבזה הוא מאיר שלימות עצמותו דפשיטות עצמותו, והוא מה שנתגלה בליל א' דפסח בבחי' פשיטות עצמותו למטה דוקא בבחי' מצה שהוא בבחי' אמונה פשוטה בקטנות הדעת דוקא. ונאסר חמץ שבטעם עד שבזה חייב כרת²²⁰, מפני שלא יכול להתגלות מבחי' פשיטות עצמותו בבחי' טו"ד כנ"ל, רק מצד שפלות דכנס"י נתעורר בר"ר כמ"ש המו מעי לו רחם ארחמנו¹¹⁵ כו', והוא מצד תכלית שפלותם כמ"ש ואראך מתבוססת בדמ"ך¹¹² כו' והוא בחי' אמונה פשוטה בקריאה בדבור כנ"ל. אך הנה בדמ"ך חיי¹²³ שהוא בא בהתפשטות אח"כ בגילוי במ"ת שהוא המשכת דאוא"ס גילוי בחכ' התו' בטעם בחכ' אתברירו ובירור הז"מ, שע"י נמשך גילוי אוא"ס למטה באו"כ שנק' רמ"ח אברי' דמלכא²⁴²

שמות ח"ב ע' תרה. קונטרסים ע' תקצ. אוה"ת דברים כרך א ס"ע שמו.
 (240) דנש"י: אוצ"ל: דנשמות.
 (241) נק' חכ' אור: ראה גם לקו"ת מטות פב, רע"ג. לקו"ש חל"ד ע' 15 הערה 42.
 (242) רמ"ח אברי' דמלכא: ראה ת"ז ת"ל (עד, סע"א). תניא רפכ"ג. סידור שער החנוכה רפ, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ק. וש"נ. דברים ח"ד ע' א' קצא. וש"נ. שערי תשובה מא, סע"ד ואילך.

(237) איש"ר בכל כחו: ראה שבת קיט, ב. ראה גם לקו"ת חוקת סה, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תקפד (נוסחא שני'). אוה"ת במדבר כרך ב ע' תפ. ע' תצב. ע' תקו ואילך. אוה"ת נ"ך כרך א ע' ז ואילך. וראה גם אוה"ת סידור ע' יח.
 (238) כל מה שיש בכחך עשה: ע"פ קהלת ט, י.
 (239) בק"ש קטנה הוא ג"כ מצד אמונה פשוטה: ראה גם בענין ק"ש קטנה מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' קנה. מאמרי אדה"א

ונתגלה תענוג עליון בטעמי המצות, ובשעת מ"ת הי' מאיר עליהם עד שעל כל דו"ד פרחה נשמתן²⁴³. ונאמר עוד פעם ב' בדמ"ך שהוא לימהמ"ש ועוה"ב שהכל הוא נמשך מבחי' אמונה דמצה דהתקשרות עצמי' בבחי' קטנות דוקא דמצה ולא בחמץ כו'. וזהו למען תזכור את יום צאתך מאמ"צ כל ימי חי"ך אפי' לימוהמ"ש¹²⁰ ועוה"ב¹²¹ כנ"ל שזהו רק התפשטות מן העצמות כנ"ל, ולכן מליל א' דפסח הוא שנמשך ספה"ע ומ"ת בשבועות ואז גם שתי הלחם דחמץ הוא מצוה מפני שנתגלה מבחי' אין אמתי מכה שלימות אמיתית עצמותו עד שגם חמץ נעשה כלי.

אך עדיין אינו מובן למה בפסח הוא שנאסר החמץ ובשבועות הוא מצוה דוקא חמץ, שמאחר שבשבועות הוא שנתגלה מבחי' שלימות דפשיטות עצמותו ית' הוא שיכול להתגלות אף בטעם דחמץ, והלא בפסח הוא ג"כ שנתגלה מבחי' פשיטות עצמותו ונאסר החמץ עד שחייב כרת כו'. אך הענין יובן ע"פ הקדמה שארז"ל ע"פ אשר תנה הודך על השמים²⁴⁴ שמה"ש ביקשו ליתן להם התורה²⁴⁵ והשיב להם הקב"ה²⁴⁶ שהתורה אמרה לא תגנוב ולא תרצח ולא תנאף²⁴⁷ כלום גזילה יש בכם²⁴⁸ כלום יצה"ר יש²⁴⁹ בכם²⁴⁵ כו'. ולכאורה הוא יפלא מאד, ואם מפני שאין להם גזילה ויצה"ר מפני זה אינו יכולים לקבל את התורה, והלא המלאכים הם בתכלית הביטול בחומר גופם מפני שהחומר הוא בקרוב הערך אל הצורה²⁵⁰, יותר הי' הם ראויים לנתינת התורה מנש"י שהם בגופים חומרים כו'. וגם הלא עיקר התורה הוא בבחי' רו"ש²⁵¹ שהאומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו²⁵² כו', אלא צריך להיות תחלה רצוא דתפלה ע"י התבוננות בגדולת ה' נתפעל באו"ר לכלול ולהדבק באלקי' חיים²⁵³ בבחי' רצוא

ביאה"ז תזריע: מאמרי אדה"א שמות: במדבר: דברים ותו"ח שבהערה 246. מאמרי אדה"א בראשית ע' רסה. במדבר ח"ה ע' א'תרמג.

249) כלום יצה"ד יש בכם: ראה ילקוט שמעוני קרח יז, ה – רמז תשנב. תהלים ה, ה – רמז תרמא. סה"מ תרמ"א ע' פח: תרל"ז ח"א ע' נא ובהנסמן בהנ"ל.

250) שהחומר .. הערך אל הצורה: ראה מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' כו ואילך. תו"א בראשית ד, ב ואילך. תו"ח בראשית כה, ב ואילך.

251) עיקר התורה .. רו"ש: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרעג וע' תרעז. לקו"ת חוקת נז, ב. ג. בחוקותי מט, ג.

252) שהאומר .. אלא תורה .. אין לו: ראה יבמות קט, ב.

253) באלקי' חיים: ואתחנן ה, כג. ירמ"י י, י.

243) שעל כל דו"ד פרחה נשמתן: ראה שבת פח, ב.

244) אשר תנה הודך על השמים: תהלים ח, ב.

245) שמה"ש ביקשו ליתן להם התורה .. בכם: ראה שבת פח, ב ואילך.

246) והשיב להם הקב"ה: ראה זהר שמות

ג, א. ביאה"ז בראשית ה, א. תזריע קמז, ג.

מאמרי אדה"ז הנחות הר"פ ע' עג. מאמרי

אדה"א שמות ח"א ע' קעד. במדבר ח"ב ע'

תע וע' תקעד. דברים ח"ד ע' א'קעב. תו"ח בא

קיה, ד. אוה"ת שמות כרך ב ע' תקצז: ע' תרמו

ותרמו: ע' תרמט. במדבר כרך ב בהוספות ע'

68. סה"מ תרל"א ח"א ע' קסה. תרל"ה ח"ב ריש

ע' תקכה. תרס"ב ע' ער.

247) לא תגנוב ולא תרצח ולא תנאף: ע"פ

יתרו כ, יד ושבת פט, א.

248) כלום גזילה יש בכם: ראה זהר:

ממטלמ"ע, הנה אח"כ צ"ל בחי' השוב והוא בעסק התורה שהוא אמרתך חיתני⁷⁸ כי ע"י התו' נתקשר בעצמותו ית' וכידוע בפסוק הסיבי עיניך מנגדי²⁵⁴ כו'. וגם כללות התור' היא לאכללא שמאלא בימינא²⁵⁵ דיש מצות שהם בבחי' העלאה ויש מצות שהם בבחי' המשכה²⁵⁶ כו'. א"כ הלא במלאכים יש ג"כ בחי' רוי"ש שעולים בתשוקתם ליכלל במקום שרוצים בבחי' רצוא ממטלמ"ע ואחר הרצוא הוא שוב כמ"ש והחיות רצוא ושוב²⁵⁷ כו', שהרצוא הוא ע"י השגה כו' והשוב הוא בחי' ביטול שלמעלה מהשגה והוא כמ"ש בעמדם תרפנה כנפיהם²⁵⁸ כו' כידוע, והרו"ש של מלאכים יותר נעלה מבחי' רוי"ש דנשמות שבגופים, וא"כ למה לא ניתנה התורה למלאכים.

אך הענין יובן ע"פ שמבואר שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים¹⁹¹, והיינו שנתאוה בבחי' חפץ ורצון פנימי להיות לו בעצמו דוקא דירה בתחתונים ולא בעליונים, שגילוי שלימות עצמותו ית' הוא שנתגלה למטה דוקא והוא בהמשכות התורה בדברים גשמי' בזה נתאוה להיות דירתו קבע כו'. והענין יובן ע"פ הכלל דכל היותר גבוה אינו יכול להתגלות כ"א בדבר תחתון²⁵⁹ בדבר גשמי ביותר. אבל בבחי' רוחני' ועילוי המדריגה אין יכול להתגלות כמו שהוא בעצמו רק דוקא בדבר גשמי כו'. ויש בזה הרבה משלים הא' ממה שאמרו אין חכם כבעל הנסיון²⁶⁰ שאף חכם גדול באיזה דבר חכ' כמו בחכ' הרפואה ויכול להשכיל כמה השכלות מכח שכלו, הנה אינו יכול לכוון לאמיתית נקודת החכ' כמו שהוא לאמיתתו רק בנסיון במעשה בפו"מ. שאף שידוע ומשכיל איך להתנהג, וכשבא לידי מעשה עושה ע"פ חכמתו שלמד, מ"מ בירור הדבר לאמיתתה אינו רק כשמנסה בפו"מ ועלתה בידו כפי חכמתו זהו הוראה שכיון לאמיתתה. אבל כשלא ניסה בפו"מ לא כיון עדיין עצם הדבר כמו שהוא, והיינו שבשכל וחכ' לא יכול להתגלות עצם הדבר אמיתית נקודת חכ' זאת רק דוקא כשבא לידי נסיון בפו"מ, הנה במעשה נתגלה אמיתית הדבר החכ' כמו שהיא לאמיתתה אבל לא ברוחני' דבר השכלה כו'.

ועוד יובן ממשל אחר והוא שכל, שהשכל הוא בקטנות וצמצום יכול להתגלות בדבור, אבל כשהשכל הוא בעומק יותר אינו יכול לגלות בדבור כלל אלא

(259) הכלל דכל היותר גבוה .. בדבר תחתון: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קכו, ושם משמע שזהו מהבעש"ט והמגיד. תקס"ה ח"א ע' סג. שערי אורה שער הפורים נח, א. סה, א. סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תרכג. וש"נ. תרל"ח ע' רמז ואילך. תרל"ב ח"א ע' קכב. וש"נ. ע' קנב. תו"ח שמות כא, ב הערה 863.

(260) אין חכם כבעל הנסיון: ראה עקידה פ' נח שער י"ד ד"ה [הקדמה] השלישית. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שעט. תו"ח שמות י, ד. וש"נ.

(254) הסיבי עיניך מנגדי: שה"ש ו, ה. (255) כללות התור' .. שמאלא בימינא: ראה לקו"ת מטות פו, ב. ראה גם הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תמב. (256) מצות .. העלאה .. מצות .. המשכה: ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' קעט. תו"א יתרו עא, ב.

(257) והחיות רצוא ושוב: יחזקאל א, יד. (258) בעמדם תרפנה כנפיהם: יחזקאל א, כד. כה. ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' ססד. ע' תשג. תו"ח בא קיה, ד. וש"נ.

במשל שמלביש בדבר גשמי ודבר זר. הנה אף שבדבור של השכל שמדבר דבר השכל הוא רוחני יותר ממה שמלבישו במשל ודבר זר, מ"מ א"א להתגלה עומק נקודת השכל כ"א במשל דוקא ולא בדיבור שהוא רוחני. וכל שהוא עמוק יותר יותר צריך להלבישו במשלים כמו תלת מאה משלי דר"מ²⁶¹, וכן שלשת אלפים משל דשלמה²⁶², מפני שהחכ' עמוק כ"כ שגם במשל עדיין לא נתגלה עד שהוצרך עוד משל וגם המשל שני עדיין לא נתגלה עד שהוצרך עוד משל שלישי עד שלשת אלפים משל. והוא מפני עומק אחר עומק וכל שהוא עמוק יותר יותר צריך להלבישו במשלים יותר. והיינו מפני שדבר גבוה יותר לא יכול להיות מתגלה כמו שהוא כ"א בדבר תחתון ביותר, והיינו מפני שהרוחני אינו בערך שיכול להתגלות כ"א בדבר תחתון שם הוא מתגלה דוקא כו'.

וכן יובן זאת ג"כ בנפש והוא מה שאנו רואים שאם נפל לו ונובע איזה השכלה מכח המשכיל בבחי' ברק המבריק²⁶³, הנה יכול להיות שנופל לו מכח שכל איזה הטי' שלא כפי האמת, רק בהגיון השכל שמעמיק בהגיון כח בינתו אז נתברר השכל לאמתתו יותר לכיון איזה דבר הוא טעות. ואף שנביעת דברק המבריק יותר רוחני וגבוה יותר מהגיון דאותיות השגה דבינה כו', מ"מ עיקר גילוי אמיתת נקודת דבר השכל לאמיתתו לכיון אל אמיתתו הוא דוקא בהגיון כו' כנ"ל. וכן כשמתגלה עוד למטה יותר באותיות המח' שנק' תבונה²⁶⁴ כו' שם דוקא נתגלה אמיתת הדבר יותר. ובעבודה בהתבוננות יובן יותר שכל מה שמתגלה ויורד בהתלבשות יותר, והוא כמו מנקודה דחכ' דברק בהגיון דבינה ומהגיון דבינה באותיות המח' שם נתגלה גילוי אור אלקות שבהשגה כו'. וכן כשמתגלה עוד יותר למטה והוא בהתפעלות מדות שבלב שם נתגלה יותר אמיתת המכוון, משא"כ כשלא נמשך בהתפעלות מדות שבלב אף שנתגלה בהגיון דמח' זהו הוראה שלא נתאמת ולא כיון לאמיתת הדבר. ואף שהגיון דמח' דבינה למעלה מבחי' מדות שבלב עד שהוצרך להיות מיצר הגרון ביניהם להפסיק בין מוח ללב, כי מהות התפעלות מדות שבלב אינו ערך לגבי התפעלות השכל דהגיון דאותיות דבינה עד שכגשם לגבי רוחני יחשב. מ"מ עיקר המכוון של עומק נקודת החכ' הוא שנתגלה בלב כמאמ' הלב רואה²⁶⁵ הלב שומע²⁶⁶, שעומק נקודה דשמיעה

ביאוה"ז תרומה קו, ג. בלק ריח, ב. שער היחוד קי, ב. תו"ח בראשית כט, א. שמות יח, ב. לקוית תזריע כג, ב. בחוקותי מו, א. שה"ש לב, סע"ד. ס' הערכים תב"ד כרך ו מערכת דלת רבתי ע' תקמו הערה 117.

265) הלב רואה: קה"ר פ"א, טז (א). ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' כ. ח"ב ע' תנו. סה"מ תרמ"ב ע' תלב.

266) הלב שומע: קה"ר פ"א, טז (א). ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב וסה"מ תרמ"ב שם.

261) תלת מאה משלי דר"מ: סנהדרין לח, סע"ב. ראה אוה"ת נ"ך כרך ג ע' ארכב. סה"מ תרל"ז ע' כד. וש"נ.

262) שלשת אלפים משל דשלמה: מלכים-א ה, יב. ראה תו"ח וראר פג, ב. וש"נ. וראה גם סה"מ תרל"ח ע' רכח. וש"נ.

263) ברק המבריק: ראה גם אגה"ק סוסט"ו. תו"ח בראשית י, א ובהערה 4. סה"מ תרל"ז ח"א ע' יט ובהערה 44.

264) באותיות המח' שנק' תבונה: ראה יסודר שער הק"ש עז, סע"ב. עח, סע"א. שם ד.

דבינה וכן עומק נקודת ראי' דחכ' הוא שנתגלה בלב יותר בעומק ממה שהי' נתגלה תחלה בחו"ב עצמן כמאמר הזהר בעין השכל דבלבא עד דמתחזי כולא²⁶⁷. וכן בלב כשמתגלה יותר למטה היינו בהבל חיצוני דלב ויוצא ומתגלה עומק נקודת התפעלותו בבחי' שיר וניגון שם מתגלה עומק יותר אפילו מהתפעלות הלב עצמה. כי השיר וניגון הוא מצד עומק ותמצית המכוון שאינו מתיישב בכלי השגה ולב יוצא בדרך בקיעה שלמעלה מהכלי כו'. ויש ב' מדריגות בניגון הא' מצד הכוונה והשגה דמוח בינה שמתגלה בהתפעלות חיצוני' דלב יותר עומק המכוון דהשגה דמוח דשמיעה דבינה כו', וגם יותר עומק משמיעה דבינה דלבא²⁶⁸ כו', אלא בוקע ויוצא בניגון ושיר שהוא לפי עומק השגה שאינו מוגבל בכלי המוח ולב כו'. ויש עוד ניגון ושיר למעלה מזה והוא שיר וניגון דעומק נקודת ראי' דחכ' כו', שלמעלה מבחי' ראי' דחכ' עצמה כו'. היינו שבשיר וניגון שיוצא בהתפעלות הבל הלב בניגון שם מתגלה עומק נקודת ראי' דמהות חכ' עצמה דכח המשכיל היולי כו' שלמעלה מבחי' גילוי דחכ' בבחי' ברק כו'. וגם למעלה אפי' ראי' דלב כו' ונק' שיר פשוט שמכוון לפי נקודת פשיטות הנפש שמיחדת בבחי' חכמה שבנפש כו', והניגון שמכוון אופן נקודת לפי²⁶⁹ עומק השגה דבינה נק' שיר כפול כו', והיינו מטעם הנ"ל שכל דבר עמוק וגבוה ביותר אי"א להתגלות כ"א בדבר התחתון ביותר כו' כנ"ל. וכן אנו רואים מלמטלמ"ע שהקול מעורר הכוונה²⁷⁰ והוא הקול היוצא מהבל גשמי דלב מעורר הכוונה שבמוח ולב, דמצד עצמות המוח ולב לא הי' מתעורר עומק כוונה כזה אלא דוקא ע"י הקול הגשמי דהבל הלב הוא שמעורר להכוונה שבמוח ולב. והוא מעומק נקודת דכח המשכיל דחכ' כו', והיינו מפני שנועץ סופן בתחלתו²⁷¹ שע"י קול גשמי הוא מעורר הכוונה שבמוח כו'. ועוד אנו רואים שכשירוד עוד למטה בדבור שהוא ירידה יותר מבחי' הבל הלב שבדבור נרגש הקול במבטא ונעשה בהגשמה יותר, הנה בדבור נתגלה עומק חכמה מכח המשכיל כידוע בענין בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאישי²⁷² כו'. וכן כשירוד עוד למטה באותיות הכתב שהוא העלם גמור באותיות הנכתב על הקלף שם נתגלה עומק החכ' יותר כידוע. והראי' שא"א להביא נקודת חכמתו באותיות הכתב שיכוין אותיות הבא בכתב לפי תמצית המכוון דחכ' אלא כ"א מי שהבין עומק נקודת החכ' כו', אבל מי שאינו מביא לעומקו אינו יכול להלביש באותיות הדבור. ואף שיכול להתגלות בדבור אכן אין לו עומק כ"כ שיכול לגלות בכתב, כ"א שיש לו עומק יותר עד שיכול להלביש ולהעלים באותיות הכתב ששם הי' מלוכב כל עומק תמצית המכוון. שזה יותר נעלה מה שיכול להלביש את תמצית המכוון באותיות הכתב מגוף העומק של

(267) בעין השכל דבלבא עד דמתחזי כולא: זהר רע"מ משפטים קטז, ב. ושם: בעין השכל דלכך את חזי בכלא.

(268) דבינה דלבא: ת"ז בהקדמה יז, א.

(269) נקודת לפי: כ"ה בהכתי".

(270) שהקול מעורר הכוונה: ראה טושו"ע אר"ח סס"א, ס"ד ולאדה"ז שם, ס"ה. סק"א, ס"ג. ר"ח שער הקדושה ספטי"ו. מאמרי אדה"ז על

פרשיות התורה ח"א ע' נה ובנסמן במ"מ לשם. תר"ח בא קו, ד ובהערה 433. סה"מ תר"ל ע' לא.

(271) שנועץ סופן בתחלתו: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז.

(272) בינה יתירה . . מבאישי: נדה מה, ב. ראה תו"ח שמות י, ב. וש"נ.

תמצית המכוון, ועולה שרש בעומק כח חכמתו דכח המשכיל היולי יותר מכח התמצית המכוון שבעומק חכמה שמתגלה בזה הכתב כידוע. וכמו במשל שזה שממציא לו משל על עומק השכל הוא יותר נעלה מגוף עומק השכל כידוע כו' וד"ל. כמ"כ בתורה כתי' חרות על הלוחות²⁷³ שיש בזה שרש נעלה מבחי' חכ' שבתורה שמלוכש בגילוי אור דתו' מפנימי' חכמתו בבחי' תורה שלמעלה, הנה גם כח הירידה והתלבשות בבחי' עשה"ד על ה"ס הוא שרשו נעלה מבחי' החכ' שמתלבש בתו' שלמעלה אפי', אבל מה שנכתב חרות על הלוחות הוא שרשו יותר נעלה אפי' מבחי' עשה"ד והוא מבחי' חכמתו העצמי' שמיוחדת ביחוד עצמותו כנ"ל במשל כו' וכמשי"ת וד"ל.

והנה בזה יובן מה שלא ניתנה התו' למלאכים והוא מפני התשובה כלום יצה"ר יש בכסם²⁴⁹ כו' כנ"ל, והוא שעיקר התגלות עצם חכמתו שבתורה שמיוחדת ביחוד עצמותו כו' הוא דוקא למטה ולא למעלה. וזהו שנתאוה הקב"ה להיות לו בעצמותו דירת קבע בתחוננים¹⁹¹ ולא בעליונים כו', והוא בחי' התלבשות התורה למטה בדברים גשמי' כו'. והענין כי התו' נק' משל הקדמוני²⁷⁴ והוא קדמונו של עולם²⁷⁵, כי התורה היתה מיוחדת ביחוד עצמותו קודם השתלשלות העולמות כמארז"ל התורה קדמה לעולם אלפים שנה²⁷⁶ כו', וכמ"ש ואהי' אצלו אמו²⁷⁷ כו' אצלו ממש אמו מופלא²⁷⁸ אמו מוצנע²⁷⁹ כו', שמיוחדת בפשיטות עצמותו שאינו מוגבל בשום טעם וחכמה גלוי' שבבחי' השתל', רק שמתלבש בבחי' טעם שבבחי' חכמת התו' בכל עולם²⁸⁰ לפי ערכו ונובלות חכ' שלמעלה תורה²⁸¹ כו'. אך עיקר בחי' אמיתת חכמתו העצמית הוא דוקא בתורה שלמטה ונתלכשה בבחי' בירור עה"ד טו"ר כו' לא תרצח לא תנאף²⁴⁷ כו'. וזהו שנק' משל הקדמוני שמיוחדת בקדמונו ש"ע ונתגלה בבחי' התלבשות למטה שנק' משל, כנ"ל בענין דוגמא דמשל שיש בזה עומק חכ' יותר מבחי' גוף החכ' שמאיר בפנימי' אור השכל שמתגלה בכח המשכיל בכלי אור חכמתו במוחו ובינתו כו'. כמ"כ יובן למעלה שבחי' כח התלבשות דחכ' דתורה למטה הוא שרשו יותר נעלה מבחי' אור חכמתו שמתגלה בפנימי' אור דתורה שלמעלה כו'. והיינו מפני שנתגלה בזה מכח שלימות עצמותו ממש והוא דוקא בבחי' התלבשותה למטה כנ"ל, דכל גבוה א"א

(278) אמון מופלא: ראה ת"ז תי"ט מא, ב. תמ"ב פא, ב. תנ"ב פז, א. תו"א מקץ לב, א ובנסמן במ"מ לשם במהדורת הנשיא ואילך. תו"ח בשלח קעט, ב. וש"נ.
(279) אמון מוצנע: ב"ר בתחלתו.
(280) חכמת התו' בכל עולם: ראה ת"ז בהקדמה ד, סע"ב. אוה"ת במדבר כרך ב ריש ע' תרלז. אמרי בינה כ, ב ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תסו. וש"נ. תו"ח בא קיד, ב. וש"נ. סה"מ תרל"ח ע' קנג. וש"נ.
(281) ונובלות חכ' שלמעלה תורה: ב"ר פי"ז, ה. פמ"ד, יז.

(273) חרות על הלוחות: תשא לב, טז.
(274) התו' נק' משל הקדמוני: שמואל-א כד, (ג) יד וברשי"י שם. רשי"י משפטים כא, יג. מכות י, ב ד"ה והאלקים. ראה תו"א מקץ מב, ב. מגיא צח, ב. סה"מ תר"ם ח"א ע' קעח. וש"נ.
(275) קדמונו של עולם: ב"ר פל"ח, ז. זהר לך פד, א.
(276) התורה קדמה לעולם אלפים שנה: ראה מדרש תהלים צ, ג. שבת פח, ב וברשי"י שם. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' כ: סה"מ תרמ"ב ע' קנג.
(277) ואהי' אצלו אמון: משלי ח, ל.

להתגלות כ"א למטה בדבר גשמי מפני שהרוחני אינו בערך כו', והיינו מפני שהוא רק בחי' התגלות והתפשטות של עצם הדבר אבל לא עצם הדבר כמו שהוא כו' אבל למטה דוקא הוא שנתגלה עצם החכ' כו'. כמ"כ יובן בבחי' חכ' התורה שמויחדת ביחוד פשיטת עצמותו א"א להתגלות כ"א למטה כו'. וזהו שנתאוהו בבחי' חפץ ותענוג עצמי שאינו מוגבל בשום טעם ורצון ורק פשוט בפשיטות עצמותו להיות לו לעצמותו דירתו קבע דוקא לא דירת ארעי רק בקביעות תמיד' והוא בתחתוני' דוקא ולא בעליונים, וכמאמר אין לו להקב"ה אלא ד"א של הלכה²⁸² כו'. אבל בעולמות עליונים אינו דר בקביעות כו' אף שישנו תו' בכל עולם כו' אינו רק בבחי' מעבר כו', וכמו אדם שעובר ממקום למקום שעובר כל המקומות שלן בפונדקי רק בבחי' מעביר אבל עיקר דירת קביעותו הוא במחוז חפצו שנוסע אליו. כמ"כ יובן בבחי' ירידת והתלבשות מבחי' פשיטת עצמותו שמויחדת בחכ' התו' כנ"ל עיקר התגלותו למטה בדברים גשמי' כמו תפילין גשמי' על קלף גשמי כו'. ומאחר שירדה למטה בעולם העשי' שלנו שהוא בתחתית המדריגות שאחר כל השתל' העולמות העליונים הוצרך לעבור גם דרך העולמות עליונים אבל הוא רק בבחי' מעביר, כנ"ל במשל כמו שלן בפונדק שהוא רק בדרך העברה כו', אבל עיקר דירתו למטה בתו' הנגלית לנו בעולם העשי' לנשמות בגופים לקיים התו' בפו"מ בדברי' גשמי' שם עיקר דירתו של עצמותו ית' שלמעלה מעלה מבחי' השתל' שאינו מתגלה בעליונים רק בדרך מעביר כו' כנ"ל.

וְזָהָן שאמר בזהר ע"פ מה אדיר שמך²⁸³ כו' תבר גוזא דברדא²⁸⁴ כו', שאדיר הוא לשון תוקף וחוזק לעמוד כנגד כל מונע כו', שעובר בתוקף גדול מלמעלמ"ט להניח כל העולמות עליונים ונתגלה למטה דוקא בבחי' דירת קבע, שאף שמאיר שם מבחי' פנימי' החכ' שבתו' אבל הוא רק בבחי' מעביר. ואף על בחי' העברה שעובר בבחי' מעביר אמר תבר גוזא דברדא. וענין גזיזא דברדא הוא ע"ד מ"ש ועל ראשי החיות רקיע כעין קרח הנורא²⁸⁵ שבחי' הרקיע הוא מבחי' בינה שבמל²⁸⁶ שנעשה להם רקיע שהוא בחי' ההסתר וההעלם בבחי' מקיף עליהם מלמעלה מהשגותיהם, ועל²⁸⁷ רקיע זה הוא שנמשך התפעלות בבחי' ביטול ההשגה לכל א' לפי מציאות התהוותו, וא"א להם לקבל כ"א ע"י הרקיע שהוא כמו קרח דאגליד מיא²⁸⁸, שהוא

הנורא: ע"פ יחזקאל א, כב. ראה גם תו"ח בא צו, ד. וש"נ. סה"מ תר"ל ע' פג.

286) הרקיע הוא מבחי' בינה שבמל: ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תע ואילך. איה"ת במדבר כרך ג הוספות ע' 15.

287) ועל: אולי צ"ל: ועל ידי.

288) דאגליד מיא: ע"פ זהר תוספתא בשלח נ, ב. בראשית כט, ב. לך עז, א. ראה גם ביאורו"ז בשלח צט, ג ואילך. מאמרי אדה"א תקס"ה ח"א ע' נ. ע' תנב ואילך. לקו"ת שה"ש כו, ב. שמ"ע פז, ב. זו, טו סע"ג ואילך.

282) אין לו להקב"ה אלא ד"א של הלכה: ראה ברכות ת, א. ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תמד. הנחות תקע"ז ע' ש. סה"מ תרמ"א ע' צח. תרמ"ב ע' תו ובנסמן בהנ"ל.

283) מה אדיר שמך: תהלים ת, ב. י.

284) תבר גוזא [בסמוך בפנים גזיזא] דברדא: ראה זהר תרומה קמ, ב. ברכות יח ב. מאמרי אדה"א תקס"ה ח"א ע' תלד ושם: בתקוני זוהר. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתיד. וש"נ. תו"ח בא ריט, ג. איה"ת ויקרא כרך ד ע' תתקפג.

285) ועל ראשי החיות רקיע כעין קרח

הכיוון שנתכוון ונתעלם עצם מהות מים ונעשה כגלד כו'. כמו"כ יובן בבחי' הרקיע שעל ראשי החיות הוא בבחי' מקיף בבחי' הסתר והעלם, שאם הי' מאיר עליהם אור אלקי שבבחי' מל' דאצי' כמו שהוא הי' מתבטלים ממצאותם כו', כידוע בענין הושיט אצבעו הקטנה ביניהם²⁸⁹ כו'. אבל על²⁸⁷ הרקיע נתצמצם גילוי אור אלקי עליהם לקבל כל א' מציאת התהוותו כו' כמבואר במ"א. וכאן בשעת מ"ת האיר מפנימי' חכמתו ית' שלמעלה מבחי' הגבל השגותיהם שמקבלים ע"י ברדא דקרח הנורא כו', ונתבטלו ממצאותם והשגותיהם שמקבלים ע"י רקיע כו'. ואף שהי' רק מעביר גם בדרך העברה נאמר תבר גזיזא דברדא ולא יכלו לקבל עד שהי' קרוב שיתבטלו ממצאותם לגמרי כו', לכן הניח עולמות עליונים וירד למטה דוקא שם דוקא יהי' דירת קביעתו כו' כנ"ל.

וכ"ן הוא הוא²⁹⁰ ההכנה ע"י ספה"ע בבירור הז"מ רעות ע"י בחי' בינה בבחי' רצוא בבחי' ביטול היש לאין, נמשך אח"כ ביטול מאין ליש והוא מבחי' אין דחכ' דתו', שהוא אין עצמו דחכ' שמיוחדת בפשיטות עצמותו כו' להתגלות למטה בבחי' הרחבה דגדלות דאבא לבוא בכלים מכלים שונים שבכל דבר מצוה גשמי', וכן בתורה גשמי' שנתגלה למטה שם מתגלה עצם חכמתו שמיוחדת בפשיטות עצמותו כנ"ל. לכן מצות שתי הלחם בחמץ דוקא כו'. אך עכ"ז שרש אמונה שמתלבש במצה הוא למעלה מזה, שזה בא בבחי' עו"ע שהוא בחי' יחוד חו"ב שנמשך מבחי' חכ' מאין ליש ע"י ביטול היש לאין. אבל שרש המצה הוא בחי' אמונה שלמעלה מבחי' חכ', ואפי' כח תולדה דחכ' כו'. ואף שהוא בבחי' קטנות נה"י דאבא, אבל הוא מהות אבא דחכ' שמתאחד בעצמותו ממש, כידוע דחכ' מתאחד עם עצם הנפש עד שנק' ע"ש נפשו²⁹¹ המשכלת²⁹² כו'. כמ"כ יובן למעלה שבחי' חכ' שבעצמותו מתאחד בעצמותו ממש, ובחי' אמונה הוא שנתגלה גם זאת בנש"י התקשרות דעצמות מצד כח המוליד בדומה לו ממש שלמעלה מבחי' התולדה דטפה כו', רק בבחי' השתל' הנפשות כנ"ל. כמ"כ יובן אמונה דמצה דליל הא' שהוא מצד התקשרות דנש"י בעצמות כמו כח המוליד כו' כנ"ל, לכן חג הפסח שהוא נק' מועד כשאר כל מועדות שנק' מקרא קדש²⁹¹, אבל בבחי' אכילת מצה שרשו נעלה מאוד מכל המועדים, ואף מבחי' שבת שנק' קדש²⁷ כו'. כי יו"ט נק' מקרא קודש שהוא המשכה דקודש אבל לא קדש עצמה רק המשכות דקדש דחכ' בבינה¹⁹, לכן חל יו"ט אפי' בימי החול שעל יום דחול נמשך המשכות דקודש דחכ', שהוא המשכת ביטול דחכ' בבחי' התגברות השוב דחכ' על הרצוא דבינה שהוא בחי' אין שנמשך ביש כו'. הנה כי ביום דחול הוא רק בבחי' בינה שהארת חכ' מוסגר בבינה ונמשך מבחי' טעם וחכ' דמעשה בראשית בבחי' בירור דל"ט מלאכות²⁹³

מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' רכז. לקו"ת במדבר טו, ד ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' תיא. סה"מ תרצ"ב ס"ע שיא ואילך.

(292) נפש המשכלת: ראה תניא פ"ג. פ"ה.

סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקפב. וש"י.

(293) דל"ט מלאכות: ראה שבת עג, א.

(289) הושיט אצבעו הקטנה ביניהם: ראה סנהדרין לח, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קסא. וש"י. ת"ח שמות ל, ב ובהערה 127.

לקו"ת אמור לו, א. תצא לו, ד.

(290) הוא הוא: כ"ה בהכתי.

(291) דחכ' .. נפש המשכלת: ראה גם

כו', אף שבחכ' אתבריירו²²⁹, אך שנתלבש בבחי' חכ' וטעם וגילוי דבינה בבחי' רצוא דבינה לאהפכא חשוכא²⁹⁴ כו' שמוגבל לפי אופן הטעם. אבל ביו"ט בירור אסור²⁹⁵ דל"ט מלאכות מפני שמאיר ביטול דחכ' בבינה לכן אסור ל"ט מלאכות (רק אוכל נפש צריך בירור מפני מוח' דאי' צריך בירור והעלאה לבחי' חכ' כו'). אבל שבת נק' מקרא²⁹⁶ קדש שהוא עליות החכ', כי בששת ימי המעשה הוא בבחי' ירידת החכ' בבחי' ימי המעשה לברר בירורי', כמו במשל הבונה בנין שמתפשט כח הפעולה ביד לפעול בפו"מ שכח הפעולה בבחי' ירידה. וכן כל כחות הנפש הוא בבחי' ירידה שכח הפעולה מלוכש אותיות המח' והדבור, ובמח' מדות שבלב שאם לא הי' התפעלות הלב לא הי' עושה כלל, ובהתפעלות הלב מלוכש הטעם והשכל איך לעשות שכ"ז הוא בבחי' ירידה והתלבשות בכח הפעולה. והנה אח"כ כששובת ונח מפעולתו עולים כל הכחות בבחי' עילוי אל עצמותו שהפעולה עולה בבחי' כח הפועל ונק' נייחא דנפשא²⁹⁷ כו', וכן כל הכחות עולים בבחי' עילוי שבחי' המח' עולה ונכלל במדות והמדות בחכ' והחכ' בלמעלה שנק' נייחא דרוחא ונייחא דנשמתא²⁹⁷ כו'. כמ"כ יובן למעלה שבו' ימי המעשה ירידות או"ס בהשתל' העולמות ע"פ רצונו וחכמתו ומדותיו ית' בשביל התהוות העולמות ביו"ט מאין ליש כו', ובשבת הוא עליית העולמות בבחי' נייחא דנפשא כו' שהוא בחי' כה"פ בנפעל²⁹⁸ כו', ונייחא דנשמתא שהוא מדות וחכ' בבחי' עצמותו. אף שמצמיח בשבת ומוריד גשמים, וכן כל התהוות הגשמי' זהו מפני שהעלי' הוא רק בבחי' פנימי' ולא בחיצוני²⁹⁹ כו' (כידוע ומבואר במ"א שסוף מעשה הוא סוף שבמעשה הוא שעולה בתחלת המח' שהוא קודם התחלת המח'³⁰⁰, שזהו שעולה לתענוג פנימי ועצמי בפשיטות עצמותו כו'). לכן אין בזה שום שינוי בבחי' עלי' כו' רק שהפנימי הוא שעולה, כי באמת הפנימי' שהוא הרצון והתענוגי' והחכ' עד מדות, ודומי'³⁰¹ הוא רק בדרך מעביר כדי שיתגלה בחי' הסוף, לכן הסוף הוא מקבל מתחלת הכל כו'. לכן בשבת שהוא שלימות ו' ימי המעשה הנה העלי' הוא דוקא בפנימי', ובחיצוני' דוקא ומתגלה יותר מלמעלה מבחי' פנימי', כי בהחיצוני' זהו שלימות עילוי. כי שבת הוא מפנימיות הארה מעין דלעתיד³⁰² כו' שיתגלה למטה מבחי' פשיטות

299) בשבת . . שהעלי' . . פנימי' ולא בחיצוני': ראה סידור שער המילה קמא, ב ואילך. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' תקלז. וש"נ. תוי"ח בשלח רי, א. וש"נ. וראה אגה"ק סכ"ו ע' 286 בסופו. קונ"ט עץ החיים ע' 53.
300) סוף שבמעשה . . קודם התחלת המח': ראה תוי"ח ויגש רל, א ואילך. מאמרי אדה"א תקס"ה ח"א ע' קמב ואילך. ע' קמג ואילך. תוי"א ויגש מב, ג.
301) ודומי"ח: = ודבור ומחשבה.
302) שבת . . מעין דלעתיד: ראה סידור שחרית לשבת קפט, סע"ב. תוי"ח שמות לג, ג. וש"נ.

294) לאהפכא חשוכא: ראה זהר בהקדמה ד, א. אוה"ת שמות כרך ה ע' איתקצא ואילך. תר"מ סה"מ תשכ"ו ע' קמד ואילך.
295) ביו"ט בירור אסור: ראה שו"ע אדה"ז הלי' יו"ט סתק"י.
296) מקרא: כ"ה בהכתי'.
297) נייחא דנפשא . . נייחא דרוחא ונייחא דנשמתא: ראה גם שער האמונה כט, א. שערי תשובה צו, א ואילך. תוי"ח נח סא, ג. יתרו רסו, א.
298) כה"פ [= כח הפועל] בנפעל: בלקו"ת שלח מז, א: בספרים. ראה הנסמך במ"מ לשם. ספר הישר (לר"ת) סוף ש"ג.

עצמותו שלמעלה מרצון ותענוג שבהשתל' כו', ואפי' מבחי' פנימי' שהוא מתגלה בבירור או"י כו' כמ"ש ואכלתם אכול³⁰³ כו' כמבואר במ"א. רק יתגלה מעצמותו ית' למטה דוקא בעיני בשר גשמי' כמ"ש וראו כל בשר³⁰⁴, וכן הסעודה שיעשה לצדיקים לע"ל מלוינתן ושור הבר³⁰⁵, שיתגלה בחי' פנימי' עונג העליון בשעשועים שבפנימי' עצמותו למטה באכילה גשמי', שהתענוג שבאכילה גשמי' יהי' כלי לזה ולא בבחי' בירור והעלאה שלא יהי' שום שורש ליניקת החיצוני' שהוא בא מחמת צמצום והסתר אלקי. אבל לעתיד יהי' בתכליתו הבירור שלא יהי' מסתיר חומר הגוף, ויקבל חומר הגוף כמו הנשמה בלי העלם וצמצום כחיצוני' דעכשיו, רק יהי' החיצוני' כ"א³⁰⁶ מקבלים שיהי' החומר בתכלית ההזדככות שהחשך יאיר בעצמו³⁰⁷ שהוא יותר בהיר מאור, וכן יהי' מתלבש בבחי' אכילה גשמי' דוקא. ובשבת הוא הארה מעין דלעתיד וכן בר"א בר' שמעון הי' מאיר לו מעין מדריגה זאת שאמרו עליו שאכל עד³⁰⁸ כו'³⁰⁹. ועכשיו הוא עדיין בהעלם שלא נזדכך עדיין החיצוני' שיאיר מבחי' עונג ושעשועי' העצמי³¹⁰ רק בהעלם לכן ההשפעה הוא רק בחיצוני' ובפנימי' הוא בהעלם וד"ל. לכן נק' שבת קדש²⁷ שהוא בבחי' הבדלה ועילוי שלמעלה מבחי' יו"ט כנ"ל מפני שהוא עליית החכ' במקורה שהוא מבחי' חכמה כח מ"ה⁵⁵ שנק' חכ' סתימאה כו' שלמעלה מבחי' ירידת החכ' במוחי' דאי' כו'.

אך הנה אף ששבת הוא בחי' עילוי והבדלה בבחי' סתימא' כו' ונק' סוד ה', אך זהו סוד וסתימות שתכיל להגלות מהעלמו וכמ"ש סוד הוי' ליריאי³¹¹ שאף שנק' סוד הוי' מ"מ ליראיו הוא נתגלה. כמ"כ יובן קדש דשבת הוא ג"כ שנמשך ונתגלה מהעלמו, כי משבת שבבחי' עלי' נמשך אח"כ בחי' הירידה בוי"ו ימי המעשה שאחר השבת שיצא מהעלמו להגלות כו'. אבל יש בחי' סוד סתום סתומי כו'³¹² שאין יכול להגלות, והנה המשל בזה כמו מעיין ונהר שהנהר נמשך בגילוי התפשטות מן המעיין כמ"ש

(308) בר"א בר' שמעון . . שאכל עד: ראה פסיקתא דרב כהנא פסקא י ויהי בשלח צ, ב ואילך ובהערות באבער שם. שהש"ר פ"ה, יד (ג) ע"פ המתנות כהונה: וישב ר"א אצל התנור והיתה אמו מורדת הפת מתוך התנור והוא הי' אוכל היא היתה מורדת והוא הי' אוכל עד שאכל כל הככרות.

(309) עד כו': כ"ה בהכתי".

(310) ושעשועי' העצמי': ראה עמק המלך שער שעשועי המלך. מאמרי אדה"ז ענינים ח"ב ע' תקפד ואילך. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' תקנה ואילך.

(311) הוי' ליריאי: תהלים כה, יד.

(312) מסתמי כו': אינו ברור בצילום הכתי".

(303) ואכלתם אכול: יואל ב, כו. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קנא ואילך. וש"נ. תו"ח ויקהל תכה, ב.

(304) וראו כל בשר: ישעי' מ, ה.

(305) הסעודה . . מלוינתן ושור הבר: ראה ב"ב עד, ב. ויק"ר פ"ג, ג. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א"ק"ח. תו"ח שמות ו, ד. וש"נ.

(306) החיצוני' כ"א: אוצ"ל: החיצוני' והפנימי' כ"א = כל אחד. או כא' = כאחד.

(307) שהחשך יאיר בעצמו: ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קסט ואילך. וש"נ. תו"ח שמות טז, ג. פלח הרמון ויקרא ע' חצר ואילך. ס' הערכים ח"ב כרך ב מערכת אור – ביחס לחשך ס"ט, ס"ג ע' תקצו ואילך. וש"נ.

המשלח מעיינים בנחלים³¹³, והנה המעיין הוא סתום בגידי הארץ אך שנתגלה מהעלמו בנחלים כנ"ל. אך יש עוד מעיין סתום שלמעלה מסתימו, זאת והוא נק' מעיינות תהום רבה³¹⁴, שהמעיינות שנובעים מתהום שהנביעה הוא בל"ג ובבחי' סתימו שאינו מתגלה כלל, רק שע"י כדור הארץ שמפסיק בין מעיינות תהום למעיינות שבגידי הארץ הוא שנמשך המעיינות בנחלים. ונמצא יש ג' מדריגות המעיין שנמשך ונתפשט בנהר, שאף שהוא ג"כ בנביעו סתימו שהוא רק טיפין טיפין ובנהר הוא שמתרחב ומתפשט, מ"מ הנה המעיין הוא שנמשך בגילוי בנהר והתפשטות והתרחבות הנהר הוא מן המעיין. אבל מעיינות שבגידי הארץ הוא סתום ואינו נמשך ונגלה בנהר כלל רק נשאר בהעלמו, מ"מ הוא שנתגלה לפעמים מהעלמו, והוא כמו כאשר יסתם המעיין שבנחלים חופרים בעמק הארץ שיומשך הנביעה ממעיין סתום מהעלמו לגילוי עד שיעבור ויחליף הסתימות³¹⁵ בחוזק נביעה מהעלמו כמבואר במ"א כו'. אבל המעיין שבתהום הוא נק' מעיין סתום לגמרי כו'. כמ"כ יובן החילוק שבין שבת לבחי' אמונה דמצה, שאף ששבת הוא נק' קדש והבדלה בבחי' עילוי וסתימו' החכ' שהוא בחי' חכ' סתימאה חכ' שבכתר שאף שהוא סתום, אך הוא סתום מן גילוי ויכול להתגלות לפעמים כנ"ל. אבל שרש אמונה הוא בחי' סוד סתום שבבחי' סתימו דכל סתימין³¹⁶, שהוא בחי' כתר שבחכ' למעלה מחכ' שבכ', שהוא מצד התקשרות עצמות מכת התולדה דכת המוליד כו', שלמעלה מבחי' התולדה דאתה אבינו⁸⁵ כו'. והוא שנתגלה דוקא זאת המדריגה סדכ"ס למטה דוקא בבחי' הלבשה בקטנות דאבא באמונה פשוטה כנ"ל מצד שרש הראשון דכנס"י בבחי' כח המוליד, וכנ"ל בענין ופסח ה' על הפתח¹³⁰ כו' וכן קול דודי מדלג²²¹ על ההרים כו'. וכן הוא למעלה אפי' מבחי' ספה"ע ומ"ת אלא שיש בכלל מאתים מנה²³³ וכנ"ל ומאמונה דמצה הוא שנמשך אח"כ ספה"ע ומ"ת. אך מ"מ בבחי' אמונה דמצה הוא שנתגלה מבחי' העלם וסתימו' עצמותו בבחי' הלבשה וקטנות, אך ע"י הוא שנמשך ונתגלה אח"כ במח' דוקא בבחי' גדלות בבחי' חכ' התורה ודוקא בדברי' גשמי' תפילין בקלף גשמי וכן כל המצות כו'. משום שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים¹⁹¹, שגילוי עצמותו ית' למטה דוקא מפני שבזה נתגלה חפץ ושעשועי' עצמות שבעצמו' כו' להיות לו בעצמות דירת קבע ולא דירת כמו בעולמות עליונים כו' כנ"ל. וזהו שמצות חמץ תאפינה¹⁴⁹ שגם גסות דחמץ יוכל להיות כלי להכיל דבחי' שלימות עצמותו שיתגלה בבחי' חכ' התורה כנ"ל. אך זהו נמשך מבחי' האמונה דמצה שהי' מתחלה בבחי' קטנות דאבא¹⁴ כו' כנ"ל, ואח"כ מתגלה בשבועות בשתי הלחם בבחי' נו"ה¹⁵⁰ דאבא בגדלות שהוא הגדלה דאברים בבחי' רמ"ח פקודין רמ"ח אברי' דמלכא²⁴² בבחי' התפשטות אורות בכלים כו', שבחי' התקשרות העצמי' שמצד העצמו' כו' בא לידי התפשטות והגדלה באברי' בבחי' חכ' התורה ומצות כו'. לכן מצותה

(313) המשלח מעיינים בנחלים: תהלים קד,

מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תקצט.

י.

(316) סתימו דכל סתימין: לשון הזהר

(314) מעיינות תהום רבה: נח ז, יא.

בהקדמה ב, א. ועוד. ראה גם אוה"ת שמות

(315) חופרים בעמק [אויצ"ל: בעומק] . .

כרך ב ע' תסח.

ויחליף הסתימות: ראה עטרת ראש נד, ב.

דוקא חמץ שהוא בבחי' טעם מורגש כו' שטעם הוא תענוג כו'. אבל בזה דוקא תענוג ושעשועי' עצמי' שלמעלה, שזה שרשו נעלה יותר אפי' מבחי' פנימי' התו' שהוא השעשועי' שבתו' למעלה בפנימי', אבל נתאווה להיות לו דירה בתחתונים דוקא כנ"ל שהוא בבחי' ירידת החכ' דתו' בבחי' בירור עה"ד שהוא בחי' חמץ דוקא, שהוא גליא של תורה שיש יתרון מעלה מבחי' סתים³¹⁷ כו' וד"ל.

והנה אחר כל הנ"ל יובן בחי' ד' כוסות שבלייל א' דפסח³¹⁸, כי לכאורה הוא יפלא כי הלא ליל א' דפסח הוא מצה קטנות דאבא שרשו נעלה מבחי' חכ' כנ"ל, שהוא אמונה פשוטה מצד התקשרות הנפשות כנ"ל שלמעלה מן הטעם. ויין שבד' כוסות שרשו בבחי' מוחין דאימא³¹⁹ בחי' בינה³²⁰ שהוא בהשגה וטעם בהתפשטות כו', ואיך שייך בחי' יין לבחי' מצה שהוא אמונה שלמעלה מן הטעם לגמרי ואפי' מבחי' חכ' כו' כנ"ל. אך הענין יובן ע"פ הנ"ל בענין אשר תנה הודך על השמים²⁴⁴ כו' שרצו להיות ניתן להם התו'²⁴⁵ והשיב להם שא"א להם ליתן כנ"ל מפני שנתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים שעיקר התגלות פנימי' חכמתו שבתורה שמויחדת בפשיטות עצמותו ית' הוא בדברים תחתונים כמו לא תרצח לא תנאף²⁴⁷ כו' כנ"ל, לכן לא יכלו המלאכים לקבל עצם פנימי' חכמתו של תורה כנ"ל.

אך מ"מ בדרך מעביר ניתן להם, והוא מפני ב' דברים הא' מפני שאף שעיקר התגלות שלימות התו' הוא דוקא בדברים תחתונים ולא בעליונים כנ"ל, מ"מ מאחר שירדה חכ' התו' בעולם העשי' הגשמי' שלנו הוצרך להיות יורד כל העולמות שבבחי' השתל' כו'. והוא שכאשר נתגלה בחי' חכ' התורה לנשמות שבגופים שבעולם עשי' גשמי' שהם מקבלים חיותם מבחי' מלאכים³²¹ כו', לכן הוצרך להיות עובר עליהם ג"כ. לכן נאמר על מ"ת כשירד הוי' על ה"ס¹⁸⁷ שירד הוא ומרכבתו³²² כו', שגם המלאכים ירדו מאחר שעבר דרך עליהם כו' עד שנתגלה למטה בעולם העשי' שלנו בנשמות בגופים כו'. ועוד טעם אחר מאחר שהתורה ניתנה בדברים גשמי' כמו תפילין בקלף גשמי וכה"ג כל המצות מלוכשים בדברי' גשמי' שבנוגה ששרשם מבחי' מלאכים שבמרכבה³²³ כו' לכן עבר דרך עליהם ג"כ. אך עיקר שלימות התגלות דחכמו' שמויחדת בפשיטות

(320) דאימא בחי' בינה: ראה זהר אד"ז האזינו רצ, א. ע"ח שער דרושי אבי"ע שמ"ב, פ"ה. מאמרי אדה"א בראשית ע' א. וש"נ.
(321) לנשמות שבגופים. . . חיותם מבחי' מלאכים: ראה גם אה"ת שמות כרך ז ע' ב'תפז.
(322) שירד הוא ומרכבתו: ראה פסיקתא דרב כהנא פסקא יב בחודש השלישי ד"ה אנכי הא' קז, א-ב ובנסמן בהערות שם.
(323) בדברי' גשמי'. . . מלאכים שבמרכבה: ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ס"ע תז.

(317) גליא של תורה שיש יתרון מעלה מבחי' סתים: ראה גם מאמרי אדה"ז תקע"א ע' רעא ואילך. לקו"ת ויקרא ה, א ואילך. אוה"ת על ענינים ע' רצ ואילך.
(318) ד' כוסות שבלייל א' דפסח: פסחים צט, ב – במשנה.
(319) ויין. . . מוחין דאימא: ראה פע"ח שער חה"מ שכ"א, פ"ב. פ"ז. שער הכונות ענין הפסח דרוש ו. ביאורי זהר תזריע קמז, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' תלא. תו"ח בא קי, ב והערה 553. קיח, ד. לקו"ת קרח נד, ד.

שלימות עצמותו הוא דוקא למטה ולא בעליונים, שהמלאכים לא יוכלו לקבל פנימי' עצמי' חכמתו שבתורה כמו שהיא מיוחדת בעצמותו, וכנ"ל דכל היותר גבוה א"א להתגלות כ"א בדבר היותר נמוך²⁵⁹ ולא בעליון ממנו כנ"ל.

אך הנה כדי שיוכלו המלאכים לקבל אף בדרך מעביר הוא ג"כ דוקא ע"י ישראל דוקא, וזה"ע ד' כוסות שהן נגד ד' מדריגות שבמרכבה כו'. כי הנה יש מלאכים שהוא רצוא תמיד שהן נכללים באור אלקי שהוא מקור חיותם. וזהו יוצר משרתים³²⁴ שהן מתחדשים בכל יום ונכללו במקור אור אלקי שרש התהוותם, שזהו אופן חיות מציאותם שיתחדשו מאין ליש ובטלים ונכללים מיש לאין בביטול מציאותם לגמרי. ונתחדש בכל יום בחידוש מאין ליש ובטלים ממציות התגלותם והתהוותם לגמרי, וכידוע בענין מצימה חציר לבהמה³²⁵ שבהמה רבה רביע' על אלף טורי' ושתה להון בגמיעה חדא³²⁶ כו'. ויש מלאכים שהם עומדים שהם בבחי' שוב שעומדים בביטול תמידי מששת י"ב ונק' עצי שטים³²⁷ עומדים³²⁸ כו', שעומדים משימ"ב בבחי' ביטול תמידי. וזהו ואשר משרתים³²⁴ כו', ושרשם בבחי' חסד וגבו' שבמרכבה. ויש מלאכים שהמה כלולים מרצוא ושוב כו', ופני אדם לארבעתן³²⁹ כו', ושרש מקורם הוא בחי' יין דבינה³³⁰ שהוא השגה באור אלקי המהווה אותם כו'. וזהו צעריך אדם לשתות ד' כוסות שהן נגד ד' חיות שבמרכבה כו' שיוכלו בבחי' אדם. ואפי' עני שבישראל חייב בד' כוסות³¹⁸ כדי שיוכלו ד' כוסות באדם, שעיי' יוכלו להאיר עליהם מבחי' עצמו' פשיטותו ית' שנתגלה במ"ת לישראל דוקא בבחי' גילוי. ובשעת יצי"מ הי' עדיין בדרך מעביר וכמ"ש ואעבור עלייך ואראך מתבוססת בדמיך¹¹² כו', שגם על נש"י לא הי' בבחי' קביעות דירה רק במ"ת. והוא דוקא ע"י אכילת מצה שנתגלה בזה האמונה, שבאכילת מצה מיכלא דמהימנותא¹² כו' מבחי' עצמותו ומהותו ית' שמצד התקשרות הנפשות דנש"י בעצמותו ית' כנ"ל, רק שהי' בבחי' קטנות דאבא כו' לכן מצותה דוקא מצה, ולא חמץ כו'. כי א"א להתגלות בבחי' טעם והתפשטות דחמץ כנ"ל באריכות רק

(329) ופני אדם לארבעתן: יחזקאל א, י – ושם: ודמות פניהם פני אדם ופני ארי' . . לארבעתם ופני שור . . לארבעתן ופני נשר לארבעתן. ראה זהר תזריע מה, סע"א ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ג. וש"נ. בראשית ע' קנו. וש"נ. תר"ח שמות כח, א. וש"נ. (330) יין דבינה: ראה זהר נשא קכו, א. פרדס שער מהות והנהגה ש"ח, פ"ב. שעה"כ שכ"ג פ"ז מערכת יין. לקו"ת להאריז"ל שה"ש ס"א. פע"ח שער הברכות ש"ב, פ"ז – ברכת הנותן לשכוי בינה. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' לג. וש"נ. בראשית ע' תקע"א.

(324) יוצר משרתים . . ואשר משרתים: ברכת יוצר. ראה איכ"ר פ"ג, ח. טא"ח סנ"ט. סידור שחרית סב, ב. פט, ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ס"ע תרמג ואילך. וש"נ. הנחות תקע"ז ע' לג. וש"נ.

(325) מצמיח חציר לבהמה: תהלים קד, יד. (326) שבהמה רבה . . בגמיעה חדא: ראה זהר בראשית יח, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' יב. וש"נ. בחלק מהדרושים שבהערה 324. (327) מלאכים . . עצי שטים עומדים: ראה זהר תרומה קמז, ב. ביאור"ז תזריע קמז, ד. (328) עצי שטים עומדים: תרומה כו, טו. ויקהל לו, כ.

בבחי' מצה לחם עוני²²² כו', לכן אפי' עני שבישראל חייב בד' כוסות כו' כנ"ל. אבל במ"ת הוא שנתגלה פנימי' אוא"ס שבבחי' חכמת התורה שמיחדת בפשיטות שלימות עצמותו ית' למטה דוקא בגדלות בהתפשטות והגדלה להיות לו לעצמותו דירת קבע בתחתונים דוקא בכלים מכלים שונים כו'. שבחי' שלימות פשיטות עצמותו ית' נקבע דירתו למטה ברמ"ח פקודי' רמ"ח אברים²⁴² כו'. וימי הספי' נק' מוחין דיניקה³³¹ גדלות ראשון, ומ"ת נק' גדלות שני³³² כידוע גדלות דאבא³³³ כו'. לכן מצותה דוקא חמץ כו' מפני שבזה נתגלה שלימות עצמותו ית' כנ"ל וד"ל.

אך עדיין אינו מובן ההפרש שבין חג הפסח בליל א' ובין שרש חג השבועות, מאחר שנתגלה בשניהם מפשיטות עצמותו ית' למעלה מן השתל' רק מבחי' אחדותו ית', למה בפסח אי"א להתלבש כ"א במצה דבלא טעם דוקא, ובמ"ת דשבועות בחמץ דוקא, מפני שבחי' חכמת התורה שמיחדת בשלימות עצמותו הוא אין אמיתי, שאף טעם דחמץ אינו מסתיר ויכול להיות כלי לבחי' טעם ושעשועי' עצמות שבבחי' פשיטות עצמותו. ולמה בפסח נאסר החמץ שגם בפסח נתגלה מבחי' אחדותו ית', ואדרכה המצה היא מקור למ"ת ואפי' לעוה"ב כנ"ל וכמ"ש למען תזכור את יום צאתך מאמ"צ כל ימי חיך¹¹⁹. אך הענין יובן ע"פ מ"ש וארשתיך לי באמונה³³⁴, ויציאת מצרים הוא נק' בחי' אירוסין³³⁵ ומ"ת נק' נשואין³³⁶ כמ"ש ביום חתונתו זה מ"ת³³⁷. וידוע שהאירוסין הוא בחי' מקיף שנתקשרת המקבל שהיא הכלה אל המשפיע בבחי' העלם ומקיף עדיין לכן מקדש אותה בטבעת³³⁸ קדושין³³⁹ מפני שמתקשרת היא בהעלם, אך עי"ז הוא נעשה היחוד בנשואין ביחוד פנימי' באתדבקות ויחוד פנימי' עד שנמשך מהם הולדה תולדת הבנים. אך זהו הכח דוקא מכח התקשרות דקדושין שבבחי' העלם ומקיף כו'. כמ"כ יובן בנש"י האמונה שמלובשת במצה הוא מקיף עדיין שבלי טעם רק בהעלם הוא התקשרות העצמות דנש"י בעצמותו ית', ואח"כ במ"ת ה' היחוד בגילוי כו' בבחי' יחוד פנימי פנים בפנים דיבר עמכם³⁴⁰, שבזה נתגלה פשיטות שלימות

שם. תו"ח שם הערה 542.

337) ביום חתונתו זה מ"ת: תענית כו, ב. ראה סה"מ תרל"ט ח"א ע' פה. תורת שמואל דרושי חתונה ע' לד. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמו בהערה.

338) שהאירוסין .. מקיף .. בטבעת קדושין: ראה סידור ברכת נשואין קלח, ד. תורה אור ויגש מד, ד. לקו"ת בלק עד, סע"ג. שמע"צ צא, א. סה"מ תרל"ז ח"א ע' רט ובנסמן שם.

339) בטבעת קדושין: ראה רמ"א בשוע' אבהע"ז רסכ"ז. סל"א, ס"ב. אוה"ת דברים כרך ד ע' א'תתמה. בהערה שלפנ"ז.

340) פנים בפנים דיבר עמכם: ואתחנן ה, ד – בדילוג.

331) וימי הספי' נק' מוחין דיניקה: ראה פע"ח שער ספירת העומר שכ"ב, ספ"א. לקו"ת במדבר יז, ד. יט, א. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תנ. ע' תפב.

332) ומ"ת נק' גדלות שני: ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תנא.

333) ומ"ת נק' .. גדלות דאבא: ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ר"ע תקטו.

334) וארשתיך לי באמונה: הושע ב, כב. 335) ויציאת מצרים .. אירוסין: ראה שער האמונה ט, א ובהערה 8. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' פו. תו"ח בא קי, א הערה 541. אוה"ת שמות כרך א ע' עד.

336) ומ"ת נק' נשואין: ראה שער האמונה

עצמותו ית' שנתלבש בחכמת התורה להיות היחוד בנש"י יחוד דנשואין ביחוד פנימי' להיות תולדה, שהוא תולדותיהם של צדיקים מע"ט³⁴¹ כו', וזהו דוקא מבחי' הנשואין כו', לכן מצותה דוקא בחמץ מפני שבזה נתגלה שלימות עצמותו ית' בבחי' פנימי' כו'.

(341) תולדותיהם של צדיקים מע"ט: ראה ב"ר פ"ל, ס"ו. תנחומא נח ב. רש"י נח ו, ט. לקו"ש ח"ה ע' 36 ואילך ובהערה 2.